

Predstojeće promjene Poslovnika

Poslovnik Hrvatskog sabora uređuje njegovo unutarnje ustrojstvo i način rada i stoga su predstojeće izmjene i dopune tog akta prilika za unapređenje rada Sabora. Predložene su, prije svega, izmjene kako bi se Poslovnik uskladio s promjenama Ustava Republike Hrvatske kojima je proljetos uveden jednodomni parlamentarni sustav.

Posebnu pozornost privlače one dopune koje bi trebale omogućiti djelotvorniji rad Sabora. Je li to ustanovljavanje novog Odbora za lokalnu i područnu samoupravu, kad postoje gledišta kako je broj saborskih odbora prevelik. Spomenuti Odbor je potreban kako bi se popunila praznina nastala ukidanjem Županijskog doma, međutim, ostaje mogućnost objedinjavanja nekih drugih srodnih radnih tijela.

Predloženo rješenje po kojem se rasprava o prijedlogu zakona može provesti i bez nazočnosti predlagatelja spriječit će odgode rasprava do kojih je znalo dolaziti. Hitni postupak za donošenje zakona koji se usklađuju s propisima Europske unije će svakako ubrzati savladavanje goleme zakonodavne zadaće koja je pred Hrvatskim saborom.

Prijedlozi koji se odnose na ispravke netočnog navoda i replike spriječit će često nepotrebna i dugotrajna polemička nadmetanja. U istom cilju učinkovitog i svrsishodnog rada je i dopuna kojom se naglašava pravo predsjedatelja da usmjerava raspravu po pojedinoj točki dnevnog reda.

Iscrpljuje li to sve mogućnosti za poboljšanje rada Sabora? Primjerice, nije li čas da se ustanovi odgovornost klubova zastupnika za nazočnost zastupnika na sjednicama odbora i Sabora? To bi ubrzalo rad Sabora i otklonilo stalne prigovore koji štete ugledu Sabora.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji	3
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji i protokola o izmjenama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji	23
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o osnivanju Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje u slučaju opasnosti	25
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Protokola o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju	27
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske banke za obnovu i razvoj, za ekološke projekte u INA - industriji nafte d.d.	28
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o ovlasti Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskog sabora	28
- Konačni prijedlog zakona o udrugama	33
- Konačni prijedlog zakona o arbitraži	43
- Konačni prijedlog zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta	46
- Prijedlog odluke o prijedlogu za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d.	51
- Prijedlog za osnivanje istražnog povjerenstva zbog stanja u trgovačkom društvu Zračna luka Zagreb d.o.o. i utvrđivanje zakonitosti rada Uprave Zračne luke Zagreb d.o.o. u razdoblju od 1995. do 2001. godine	52

PRIKAZ RADA:

- 16. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 19, 20, 21, 26, 27. I 28. RUJNA 2001.

PRIJEDLOG ZAKONA O PRAVIMA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Predloženi je zakon realniji i pravedniji od dosadašnjeg

Nakon opsežne, replikama i ispravcima netočnih navoda često prekidane rasprave, Hrvatski je sabor većinom glasova prihvatio Prijedlog ovog zakona. Podsjetimo, samo tjedan dana prije toga u proceduri su bile izmjene važećeg Zakona o pravima hrvatskih branitelja i članovima njihovih obitelji iz 1997. godine, ali je Vlada, u međuvremenu, uputila novi, cjelovit zakon u dva čitanja, a te izmjene povukla.

Prijedlog zakona o kojem je ovdje riječ izazvao je, međutim, veliko zanimanje zastupnika što pokazuje i broj onih koji su sudjelovali u raspravi. Tijekom rasprave otvorena su mnoga pitanja kao npr. donosi li se novi cjelovit zakon radi ušteta u proračunu, uvođenja reda u braniteljskim pravima ili ukidanja privilegija. Dio je zastupnika tražio da se prestane inzistirati samo na reviziji braniteljskih prava naglašavajući da je u tom slučaju potrebno podvrgnuti reviziji sve skupine koje ostvaruju prava iz proračuna. Dok su zastupnici vladajuće koalicije tvrdili da je važeći zakon papirnato pravo koji je doveo do nejednakosti među braniteljima te da su neke njegove odredbe zastarjele i moraju se mijenjati, drugi su zastupnici prosvjedovali zbog kresanja prava naglašavajući i upozoravajući da će puko preslagivanje zakona bez kvalitetne revizije dovesti do novog zadovoljstva branitelja. Koplja su se lomila i oko predloženog datuma početka agresije (17. kolovoza 1990.). Od brojnih primjedbi i prijedloga na zakonski prijedlog izdvajamo tek onaj da se u zakon uvrsti pojam "hrvatski dragovoljac", kao moralna satisfakcija onima koji su prvi i bez poziva krenuli u obranu domovine.

Na kraju rasprava je okončana prihvaćanjem Prijedloga zakona, a

sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućeni su Vladi radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

O PRIJEDLOGU

Izravni oružani otpor agresoru

U vrlo brzo po donošenju Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji uočeno je da usprkos kvalitetnom pomaku u skrbi hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata Zakon u nekim svojim rješenjima utječe na neravnopravno ostvarivanje prava pojedinih hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji. Prava ranjenih i ozlijeđenih hrvatskih branitelja nisu ista kao prava oboljelih, te se time dovodi u pitanje ustavno načelo o jednakosti svih građana pred Zakonom.

Stoga je još u listopadu 1999. godine u Zastupničkom domu Hrvatskoga državnog sabora pokrenuta inicijativa grupe zastupnika za izmjenama i dopunama Zakona o pravima branitelja.

Međutim, kako je u međuvremenu u proceduri i donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, nije se prišlo tim izmjenama već izradi zakonskog teksta u kojem bi bila kodificirana prava, propisani uvjeti, način i postupak za ostvarivanje tih prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

U međuvremenu je i Vlada Republike Hrvatske utvrdila polazišta za izradu ovog Prijedloga zakona. Pritom je pošla od osnovnog kriterija da je prosječna plaća u RH, točnije proračunska osnovica osnova za sva primanja koja se financiraju iz

proračunskih i izvanproračunskih fondova te da se ista ograničavaju na visinu od tri proračunske osnovice, ukoliko se naknade primaju po različitim osnovama, za sve građane u Republici Hrvatskoj. Jedini izuzetak su 100% HRVI iz Domovinskog rata.

Prijedlogom zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji neka se pitanja uređuju na drugačiji način od važećeg propisa, a mi za ovu priliku izdvajamo neka. Kao vrijeme sudjelovanja u Domovinskom ratu uzeto je razdoblje od 17. kolovoza 1990. godine do 30. lipnja 1996. godine. Razlog - Zakonom o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata odnosno Uredbom Predsjednika RH o određenim pravima vojnih invalida i članova njihovih obitelji, upravo se 17. kolovoza 1990. godine propisuje kao dan od kada će se priznavati prava stradalnicima Domovinskog rata. Definirajući pojam sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske zakonodavac uvodi pojam "izravan oružan otpor agresoru" i djelovanje u izravnoj svezi s tim otporom na bojišnici u obavljanju vojne dužnosti. Tako će prava iz ovog Zakona moći steći samo hrvatski branitelji koji su oštećenje organizma zadobili uslijed ranjavanja, ozljede, bolesti dobivene odnosno pogoršane ili ispoljene u izravnom oružanom otporu agresoru.

Strože nego dosad definira se odlazak u postrojbu. Sada je to odlazak u postrojbu radi odlaska na bojišnicu, na borbeni položaj i povratak s izravnog oružanog otpora agresoru (a ne odlazak u postrojbu na primjer radi plaće).

Za razliku od dosadašnjeg Zakona, roditelji poginulog hrvatskog branitelja mogu ostvariti obiteljsku invalidninu - jedan roditelj u iznosu 70% od

osnove mjesečno, odnosno 100 posto od osnovice mjesečno oba roditelja, ako nisu u radnom odnosu i nisu korisnici mirovine po propisima ovog Zakona odnosno mirovinskog osiguranja.

Ako roditelj prima mirovinu ili je u radnom odnosu pripada mu obiteljska invalidnina u iznosu 40% od osnovice mjesečno, kao što iznosi obiteljska invalidnina koju primaju djeca i udovice poginulog hrvatskog branitelja.

Važeći je zakon nekim svojim rješenjima postao prepreka integriranju hrvatskih branitelja u svakodnevni život.

Po sada važećem Zakonu, roditelji poginulog hrvatskog branitelja ostvarivali su pravo na obiteljsku invalidninu bez obzira da li su u radnom odnosu ili primaju mirovinu.

Članovi obitelji zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata stječu pravo na mjesečni iznos novčane naknade u iznosu obiteljske invalidnine, povećane obiteljske invalidnine, uvećane obiteljske invalidnine i u iznosu obiteljske mirovine pod uvjetima i u postupku utvrđenim za obitelj poginuloga hrvatskog branitelja, a ne kao dosad bez obzira na uvjete utvrđene posebnim propisom.

Rješenje donijeto u Prvom stupnju kojim se utvrđuje status člana obitelji nestaloga ili zatočenoga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata i novčana naknada u iznosu obiteljske invalidnine, povećane obiteljske invalidnine, uvećane obiteljske invalidnine i obiteljske mirovine podliježe reviziji, koju po službenoj dužnosti obavlja Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata kao drugostupanjsko tijelo, a ne kao dosad kada je prvostupanjsko rješenje bilo izvršno i bez revizije i tako bilo izuzeto od ocjene pravilnosti i zakonitosti.

Dan ispunjenja uvjeta za ostvarivanje statusa hrvatskog ratnog vojnog invalida temeljem bolesti dobivene, odnosno pogoršane ili ispoljene kao neposredna posljedica sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske nije više dan otpusta iz Oružanih snaga Republike Hrvatske odnosno iz MUP-a RH, već je to dan prestanka sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske. Dakle, hrvatski branitelji koji su oboljeli u Domovinskom ratu, a koji

su još pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske odnosno MUP-a ne moraju više čekati otpust već mogu ostvariti status bez otpusta iz tih službi. Zaključni dan prestanka sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske je 30. lipanj 1996. godine, a oni koji su to učinili ranije činjenicu prestanka sudjelovanja dokazat će potvrdom nadležne postrojbe, a djelatne vojne osobe rješenjem Ministarstva obrane odnosno MUP-a. Tako će se, tvrdi Vlada, ispraviti dosadašnja nepravda prema onima koji su oboljeli u obrani suvereniteta RH, a nisu mogli ostvariti prava HRVI iz Domovinskog rata jer su još uvijek djelatnici MORH-a odnosno MUP-a.

Stambeno zbrinjavanje dodjelom stambenog kredita

Za razliku od važećeg Zakona HRVI iz Domovinskog rata imao bi pravo na posebni doplatk u visini od 50% od pripadajućeg iznosa osobne invalidnine ako nije u radnom odnosu, ne prima mirovinu i naknadu plaće od dana stjecanja prava na profesionalnu rehabilitaciju, kao i tijekom profesionalne rehabilitacije. Važeći Zakon o pravima propisivao je pravo na poseban doplatk u visini od 50% svim HRVI bez ikakvih uvjeta. Ovo pravo je prvi put utvrđeno Zakonom o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata iz 1992, ali samo za HRVI jer je tada još bio rat na ovim prostorima. S tom sviješću je propisana razlika u visini osobne invalidnine za one koji su već stradali ili će eventualno stradati u Domovinskom ratu. Posebni doplatk u biti povećava osobnu invalidninu za 50% i to bez ikakvih kriterija. Slijedom navedenog, sada je propisano ovo pravo samo za nezaposlene HRVI iz Domovinskog rata.

Prema važećem zakonu osobna se invalidnina određuje u mjesečnom iznosu prema skupini oštećenja organizma invalida. Tako je mjesečni iznos osobne invalidnine invalida I. skupine određen u visini od 160 posto prosječne mjesečne plaće svih zaposlenih u RH u prethodnoj godini. Prijedlog zakona promijenio je taj postotak propisujući ga u visini od 115% proračunske osnovice. Proračunska osnovica kao osnovica za utvrđivanje svih socijalnih prava utvrđivat će se svake godine zakonom o izvršavanju državnog proračuna prilikom donošenja proračuna za tekuću godinu.

Nakon završetka profesionalne rehabilitacije HRVI iz Domovinskog rata se upućuje Hrvatskom zavodu za zapošljavanje radi zapošljavanja, a ne kao do sada kada je ostvarivao pravo na naknadu i nakon završene profesionalne rehabilitacije do zasnivanja radnog odnosa.

Prijedlog zakona u cijelosti je izjednačio prava hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata.

HRVI iz Domovinskog rata više nisu oslobođeni plaćanja poreza i prireza iz plaće i mirovine razmjerno utvrđenom postotku oštećenja organizma, već se u podmirivanju navedenih obveza izjednačavaju sa svim građanima Republike Hrvatske.

Djeca poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata i djeca HRVI iz Domovinskog rata I skupine te hrvatski branitelji iz Domovinskog rata imaju prednost pri smještaju u učeničke, odnosno studentske domove. No, kod ostvarivanja tog prava uvodi se cenzus - ako redovni prihodi mjesečno po članu kućanstva ne prelaze dvostruki iznos cenzusa novčanih prihoda iz članka 50, stavka 1, točka 5. ovoga Zakona (sada to iznosi 1995,60 kuna mjesečno).

Djeca poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata i njihova djeca i hrvatski branitelji iz Domovinskog rata imaju pravo na besplatne obvezatne udžbenike za potrebe redovnog školovanja u osnovnim i srednjim školama te na visokim učilištima uz gore spomenuti cenzus i ako to pravo ne mogu ostvariti pod drugim propisima.

Poštujući načelo jednakosti svakog rođenog djeteta, pravo na doplatk za djecu ostvarivali bi korisnici prava po ovom zakonu po uvjetima i postupku propisanim u Zakonu o doplatku za djecu, te stoga isto pravo nije posebno kodificirano u ovom Prijedlogu zakona. Primjena novog Zakona o doplatku za djecu očekuje se od 1.1. 2002. godine. Kako hrvatski branitelji ne bi ostali bez tog prava u prijelaznim i završnim odredbama je propisano da će do tada pravo na doplatk za djecu u najvišem predviđenom iznosu imati korisnici prava na način kao i po važećem zakonu o pravima.

Za razliku od važećeg zakona predloženi je zakon precizno odredio kako se ostvaruje pravo prednosti pri zapošljavanju, a kaznenim odredbama propisane su sankcije za nevažavanje tog prava. Prednost pri zapošljavanju imala bi djeca poginulog hrvatskog branitelja bez oba roditelja, HRVI iz Domovinskog rata, član obitelji poginuloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, hrvatski branitelj iz Domovinskog rata, i točno tim redoslijedom.

Pravo na stambeno zbrinjavanje imaju samo osobe koje nemaju riješeno stambeno pitanje (ili riješeno na neodgovarajući način). Vladin je prijedlog da se stambeno zbrinjavanje provodi u pravilu dodjelom stambenog kredita pod povoljnijim uvjetima otplate i to za sve kategorije osoba koje imaju pravo na stambeno zbrinjavanje. Dodatan popust kod otplate, odnosno povrata kredita priznavao bi se u visini stupnja tjelesnog oštećenja. Korisnici tog prava bili bi članovi obitelji poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata od I do X skupine, dok se HRVI iz Domovinskog rata 100 posto - I. grupe stambeno zbrinjavaju po posebnom Programu Vlade izgradnjom kuće s posebnom prilagodbom. Kredit bi otplaćivali umanjeno za iznos postotka oštećenja organizma s tim da se obitelj poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata izjednačava sa HRVI iz Domovinskog rata - 100 posto oštećenja organizma.

Propisane su i kamatne stope (od 2 do 4 posto) ovisno o stupnju tjelesnog oštećenja organizma HRVI. I još nešto. Kada se koristi kredit u organiziranoj izgradnji u vrijednost cijene stana ne računavaju se troškovi građevinskog zemljišta, komunalnog opremanja i komunalnog doprinosa.

Precizno je regulirano pravo na stambeno zbrinjavanje djece poginuloga, umrloga, zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja tako da djeca ostvaruju to pravo ako su u trenutku podnošenja zahtjeva bili mladi od 15 godina odnosno na redovnom školovanju i ne stariji od 26 godina.

Sredstva za zadovoljavanje stambenih potreba koja se osiguravaju sukladno posebnim propisima, uplaćuju se u državni proračun i vode na posebnom računu.

Obiteljska mirovina ne određuje se više od osnovice za mirovinu koju čini

plaća pripadnika gardijske postrojbe istog čina i ustrojenog mjesta (ukoliko je hrvatski branitelj poginuo ili umro uslijed ranjavanja ili ozljede) odnosno plaća pripadnika izvangardijske postrojbe istog čina i ustrojenog mjesta (ukoliko je hrvatski branitelj umro od bolesti). Obiteljska mirovina iza poginulog hrvatskog branitelja izračunavala bi se po propisima o mirovinskom osiguranju djelatnih vojnih osoba i ovlaštenih službenih osoba uz dodatak koji je utvrđen za mirovine HRVI iz Domovinskog rata.

Posebna skrb za HRVI oboljele od PTSP

Prijedlog zakona u cijelosti je izjednačio prava hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata bez obzira da li su status hrvatskog ratnog vojnog invalida ostvarili temeljem ranjavanja, ozljede, zatočeništva u neprijateljskom logoru ili bolesti.

HRVI ne bi više imao pravo na invalidsku mirovinu u iznosu invalidske mirovine pripadnika gardijske postrojbe istog čina i ustrojbenog mjesta odnosno izvangardijske postrojbe istog čina i ustrojbenog mjesta. Sada bi imao pravo na invalidsku mirovinu prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba i ovlaštenih službenih osoba, i propisima temeljenim na tom Zakonu u iznosu invalidske mirovine pripadnika djelatnog sastava Oružanih snaga Republike Hrvatske istog čina i ustrojbenog mjesta, te se uvećavao za dodatak po osnovi sudjelovanja u Domovinskom ratu.

Preduvjet kvalitetne primjene zakona je utvrđivanje točnog broja hrvatskih branitelja, što se može postići postrojavanjem brigada Hrvatske vojske i jedinica policije.

Svaka ocjena invalidnosti na temelju koje se stječe pravo na profesionalnu rehabilitaciju ili pravo na invalidsku mirovinu koju donosi ovlašten vještak u mirovinskom osiguranju, te priznata obiteljska mirovina članovima obitelji poginuloga hrvatskog branitelja podliježe reviziji, a obavlja je Povjerenstvo koje

imenuje ministar hrvatskih branitelja, propisuje način rada i odgovoran je za njegov rad.

Nadalje, uvodi se posebna skrb za HRVI iz Domovinskog rata od I do VIII skupine oboljelih od bolesti PTSP. Članovi tima Centra za psihosocijalnu pomoć stradalnicima iz Domovinskog rata pri Županiji i Gradu Zagrebu dužni su svaki mjesec, a po potrebi i više puta obilaziti HRVI iz Domovinskog rata oboljele od bolesti PTSPA i članove njihovih obitelji radi pružanja pomoći.

Medicinska dokumentacija kojom se dokazuje da je kod HRVI iz Domovinskog rata bolest nastala odnosno pogoršala se ili ispoljila u obrani suvereniteta Republike Hrvatske uzima se u obzir, ne kao po važećem Zakonu samo u roku od 30 dana od prestanka sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, nego i nakon toga roka pa sve do dvije godine.

Produžuju se rokovi za priznavanje prava na obiteljsku invalidninu za hrvatskog branitelja koji je od bolesti dobivene odnosno pogoršane ili ispoljene u obrani suvereniteta Republike Hrvatske umro u roku od godinu dana po prestanku sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske na šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Uvodi se popis svih prava koja članovi obitelji poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata imaju pod uvjetom propisanim Zakonom, a za roditelje čije je jedino dijete poginulo u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, propisano je pravo na povećanu obiteljsku invalidninu.

Novina je da doplatka za njegu i pomoć druge osobe ne ostvaruje HRVI iz Domovinskog rata I skupine sa 100 posto oštećenja organizma dok koristi usluge osobe za pružanje njege i pomoći. Uvodi se i pravo HRVI iz Domovinskog rata na troškove pogreba uz odavanje vojne počasti, popis prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata te pravo na opskrbninu i za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj ako su nesposobni za privređivanje i ukoliko ispunjavaju uvjete propisane odredbama ovog Zakona. Osnovica za određivanje opskrbnine propisana je u visini od 33% proračunske osnovice.

Uvodi se pravo na doplatku za pripomoć u kući i za hrvatskog

branitelja iz Domovinskog rata kod kojeg je utvrđena opća nesposobnost za rad, ako ne koristi doplatka za njegu i pomoć osobe po ovom Zakonu ili drugim propisima.

Doplatka za njegu i pomoć druge osobe ne isplaćuje se za vrijeme koje je korisnik doplatka proveo u zdravstvenoj ustanovi ili drugoj ustanovi u kojoj mu je osigurana njega i pomoć druge osobe. Doplatka za pripomoć u kući propisan je u iznosu od 23% proračunske osnovice.

Kažimo još da je Prijedlogom zakona propisano prevođenje svih dosadašnjih korisnika invalidskih prava (invalidskih prava hrvatskih ratnih vojnih invalida; prava na obiteljsku invalidninu; prava na novčanu naknadu u iznosu obiteljske invalidnine i obiteljske mirovine; prava na stambeno zbrinjavanje; obiteljske mirovine i invalidske mirovine, zatim svih nezaposlenih HRVI iz Domovinskog rata koji su temeljem preostale radne sposobnosti na nadoknadi kod HZMO, i svih zaposlenih na osnovi preostale radne sposobnosti, te prava na profesionalnu rehabilitaciju) prema odredbama ovog Zakona.

RADNA TIJELA

Članovi **Odbora za ratne veterane** izrazili su nezadovoljstvo brzinom procedure odnosno kratkoćom vremena od dobivanja materijala do rasprave na Odboru i Saboru pa je predloženo da se zaključkom ovoga radnog tijela zatraži odgoda rasprave radi proučavanja materijala i kvalitetnije pripreme zastupnika za raspravu na sjednici Sabora. Glasovanjem prijedlog nije dobio potrebnu većinu ali je zato bila jedinstvena ocjena članova Odbora da Prijedlog zakona treba do drugog čitanja dotjerati u nomotehničkom smislu. Kao preduvjet kvalitetne primjene Zakona spomenuto je utvrđivanje točnog broja hrvatskih branitelja, što se jedino može postići postrojavanjem brigada Hrvatske vojske i jedinica policije. Također je potrebno više pozornosti posvetiti provođenju revizije i to ne samo za invalide Domovinskog rata nego i za sve korisnike mirovinskih i invalidskih prava (invalide NOB-a i invalide rada).

Kod spominjanja razloga za donošenje ovog Zakona ne bi trebalo

navoditi štednju, nego usklađivanje prava s raspoloživim proračunskim sredstvima kao i u slučaju donošenja paketa socijalnih zakona. Ocijenjeno je da branitelji ne bi trebali biti prvi, a osobito ne jedini kojima će se smanjivati prava već bi trebalo štedjeti na svima, a osobito na troškovima državnog aparata (primanjima dužnosnika, broju ministarstava i radnih tijela Sabora te broju zaposlenih u državnoj upravi i tijelima jedinica lokalne regionalne samouprave). Izraženo je mišljenje da se na hrvatskim braniteljima "štedi" već duže vrijeme jer se prava propisana Zakonom ne izvršavaju u potpunosti (neusklađenost invalidnina od 1998. godine, nekonzumiranje pojedinih prava npr. pravo na prvenstvo pri zapošljavanju). Izvorna prava (grupno i pojedinačno) ne bi smjela biti manja od izvedenih prava.

Na predloženi zakonski tekst Odbor je imao više primjedbi i prijedloga, od kojih izdajamo neke. Jedinstvena je ocjena bila da se pojam "dragovoljca Domovinskog rata" obvezno uključi u tekst Konačnog prijedloga zakona, jer treba lučiti dragovoljno uključivanje u obranu suvereniteta RH od mobilizacije, a poglavito uključivanje i sudjelovanje u obrani suvereniteta do 15. siječnja 1992. godine tj. do međunarodnog priznanja RH i nakon tog datuma. Primijećeno je da nije produljen rok iz kojeg mora potjecati medicinska dokumentacija kojom se dokazuje da je bolest ili pogoršanje bolesti neposredna posljedica sudjelovanja u obrani suvereniteta RH. I dalje je to 30 dana osim za bolest PTSP-a gdje medicinska dokumentacija može potjecati iz razdoblja do dvije godine nakon prestanka sudjelovanja u obrani suvereniteta RH. Potrebno je i za bolesti mišje groznice, hepatitisa i sl. za koje medicinska struka ocijeni također priznati produljeni rok od dvije godine (ili više) iz kojeg može potjecati medicinska dokumentacija. Kod propisivanja prava iz zdravstvene zaštite valja omogućiti oslobođanje od plaćanja participacije za sve HRVI iz Domovinskog rata jer nema opravdanja da onaj tko je stradao u obrani suvereniteta RH, bilo da je ranjen ili je obolio plaća državi svoje liječenje. Predloženo je također da se izradi simulacija primanja s naslova pripadajućih pojedinačnih prava i kumulativno po važećem i novopredloženom zakonu za konkretne slučajeve stradalnika (HRVI iz

Domovinskog rata, roditelja poginuloga hrvatskog branitelja, udovice poginulih branitelja) i dostave zajedno s Konačnim prijedlogom zakona.

Sjednici Odbora bili su nazočni predstavnici udruga proizišlih iz Domovinskog rada. Iz njihove rasprave ističe se njihovo protivljenje donošenju novog Zakona te nezadovoljstvo "kresanjem" prava branitelja i stradalnika. Od konkretnih primjedbi na tekst Prijedloga zakona ističe se priznavanje statusa hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata za pripadnike Narodne zaštite, propisivanje različitih pojmova (npr. ratni dnevnik) koji će u ostvarivanju prava praviti probleme i teškoće, izostavljanje Domovinskog rata iz definicije hrvatskog branitelja. Predloženo je da se radi lakšeg i bržeg uvida u ostvarivanje prava po korisnicima u Ministarstvu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata uvede jedinstvena kartica korisnika prava iz Zakona. Također je potrebno promijeniti ili donijeti nove provedbene propise koji su bili uzrokom "inflacije" invalida.

Na zajedničkoj sjednici članovi **Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav** te **Odbora za zakonodavstvo** konstatirali su da tekst Prijedloga zakona treba nomotehnički i jezično urediti, posebno prijelazne i završne odredbe. Članovi HDZ-a prigovorili su da se zbog kratkog roka od upućivanja u proceduru Prijedloga zakona zastupnici nisu kvalitetno mogli pripremiti za raspravu. S tim u vezi odbori su preporučili Klubu zastupnika HDZ-a da predloži Hrvatskom saboru, kao prethodno pitanje, odgađanje rasprave o Prijedlogu zakona. Nakon rasprave ova su radna tijela utvrdila da ne postoje ustavnopravni razlozi da se Prijedlog zakona ne raspravi te su većinom glasova predložili Saboru da prihvati predloženi zakon.

Predloženi zakon poduprli su i članovi **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** naglašavajući da je sustav skrbi o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata, kako je utvrđen ovim Prijedlogom zakona, sastavni dio socijalne politike Vlade za ovu i slijedeću godinu. Članovi Odbora ukazali su na niz loše definiranih pojmova u predloženom zakonu, koji se odražavaju na jasnoću odredbi, a što je nužno otkloniti u Konačnom prijedlogu zakona. Uz najavljenju reviziju statusa invalida, možda je još važnija revizija mirovina.

Eventualne uštede utvrđene provođenjem revizije trebalo bi usmjeriti na otvaranje novih radnih mjesta za branitelje, čulo se u Odboru. Ističe se također kako sve mirovine, pa i one ostvarene po posebnim propisima, trebaju biti utvrđene temeljem odredbi Zakona o mirovinskom osiguranju. U odredbama Prijedloga zakona utvrđen je redosljed ostvarivanja pojedinih prava, pa su tako hrvatski branitelji iz Domovinskog rata stavljeni na zadnje mjesto, čime se daje veći značaj izvedenim pravima u odnosu na izvorna prava, te je to potrebno uskladiti u Konačnom prijedlogu zakona. Nedopustivo je nepostojanje odredbi kojima se definira pojam "dragovoljac Domovinskog rata", čime je nesumnjivo učinjena velika nepravda toj kategoriji pa to svakako treba otkloniti u tekstu Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za obitelj, mladež i šport izrazio je zadovoljstvo činjenicom što je Vlada na prijedlog nekih braniteljskih udruga i na temelju rasprave u Saboru povukla iz procedure prošli Prijedlog zakona o pravima hrvatskih branitelja, koji je išao po hitnom postupku i samo djelomično tretirao ovu problematiku. Glede predloženog zakona zauzeto je stajalište da bi Vlada trebala pronaći rješenje kako bi djeci poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja ostao doplatka za djecu u najvišem iznosu, kako to regulira važeći Zakon. Istaknuto je da nikako ne bi trebala ostati odredba po kojoj bi djeca hrvatskih ratnih vojnih invalida, zbog uvođenja cenzusa, ostala bez doplatka. Za uštede koje bi se postigle smanjivanjem ovih prava rečeno je da su zanemarive i lako nadoknadive u drugim stavkama u proračunu. Naglašeno je da su ta djeca pretrpjela nenadoknadive gubitke i preživjela najveće traume pa bi Hrvatska trebala pronaći mogućnost da im pretrpljene boli ublaži barem na ovaj način, osiguravši im materijalne uvjete za sretno djetinjstvo. Odbor je predložio Saboru prihvaćanje Prijedloga zakona.

RASPRAVA

Uvodno izlaganje

Uvodno je o Prijedlogu govorio ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata **Ivica Pančić**.

Prema njegovim riječima važeći je zakon nekim svojim rješenjima postao prepreka integriranju hrvatskih branitelja u svakodnevni život, dok dio odredbi nije bio u skladu s gospodarskim mogućnostima zemlje pa se tako već od 1998. nije usklađivala osnovica za invalidninu i danas je 24 posto manja nego što zakon predviđa. Osim toga još nije stambeno zbrinuto 420 obitelji poginulih hrvatskih branitelja koje su imale prioritet, a odredba o pravu na zapošljavanje najčešće se nije poštovala. Postojeći zakon, nastavio je ministar Pančić, stvorio je osjećaj nepravde kod braniteljske populacije jer je omogućio kumuliranje prava i stvaranje velikih razlika između hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata. Dobre namjere zakonodavca su zloupotrijebljene i Zakon je postao sredstvo za rješavanje nezavidnog socijalnog položaj pojedinih branitelja, zbog čega se, od 1995. do danas, s prvotnih 16.000, broj hrvatskih ratnih vojnih invalida povećao čak na 33.000. Osim toga zlorabama je kumovala i 50 godina prisutna praksa u Hrvatskoj koja se reflektira kroz neprimjereno veliki broj invalida po svim osnovama rada i stradanja u II. svjetskom ratu i slično.

Bivša je Vlada propisivala prava koja nije mogla ispuniti što je možda najbolje došlo do izražaja u zakonskoj materiji koja tretira prava braniteljske populacije.

Predloženi zakon pokušaj je stvaranja zakona koji će biti realan i pravedniji nego dosadašnji. To se posebice odnosi na prava oboljelih hrvatskih branitelja koji su bili u neravnopravnom položaju u odnosu na ranjene i ozlijeđene hrvatske branitelje. Predloženi bi zakon također trebao ispraviti nepravilnosti koje su se do sada događale i to provođenjem svih dosadašnjih korisnika prava na novi zakon. A objedinjavanje Zakona o pravima hrvatskih branitelja kojima su propisana prava i Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata kojima se regulira način tj. postupak ostvarivanja prava u ovom zakonskom prijedlogu ima za cilj stvaranje jasnog i transparentnog sustava skrbi nad hrvatskim braniteljima i

članovima obitelji, sustava koji se može kontrolirati i po potrebi mijenjati.

Odbacujući u potpunosti priču da se zakonom ukidaju brojna prava branitelja, ministar je naveo da se ukidaju samo tri prava - na oslobađanje od plaćanja poreza, na materijalna primanja koja su određena počasnim činom te na prednost pri sklapanju ugovora o obavljanju radova ili usluga. Ostala prava ostaju nepromijenjena, kazao je, a neka se prava sada i šire. U nastavku osvrnuo se na zakonske novine, te ustvrdio da je predloženi zakon na razini svjetskih rješenja. To, dakako, nije dovoljno pa valja učiniti sve da se s predloženim zakonom počne mijenjati i politika prema hrvatskim braniteljima kao aktivnom dijelu hrvatskog društva, a ne kao socijalnoj kategoriji. Još uvijek ima mjesta za prijedloge kojim bi se poboljšao predloženi zakonski tekst poput sugestije Odbora za ratne veterane da se u zakon uvede pojam "dragovoljac Domovinskog rata". I ostali argumentirani prijedlozi uzet će se u obzir kod pripreme Konačnog prijedloga zakona, zaključio je ministar Pančić.

Sekundarna psihotrauma

U nastavku rasprave, u ime Odbora za ratne veterane govorio je **Đuro Dečak**, a **Dubravka Šuica** u ime Odbora za obitelj, mladež i šport. Usljedio je ispravak navoda. Član potonjeg Odbora, **Vedran Lendić (SDP)** kazao je kako se iz obrazloženja Odbora ne vidi zbog čega bi to radno tijelo bilo za to da zakon ide u daljnju proceduru. Zastupnik tvrdi da su u izvješću Odbora vjerno preneseni samo zaključci, i zamjera što je iznesen stav samo jedne strane u raspravi tog radnog tijela, ali ne i stav druge strane u raspravi.

U izvješću Odbora za obitelj, mladež i šport vjerno su preneseni zaključci i ono o čemu se razgovaralo tijekom rasprave o predloženom zakonu, uzvratila je predsjednica Odbora, **Dubravka Šuica (HDZ)**.

Zastupnik Lendić mogao bi na Odboru povesti raspravu kako bi se vidjelo zbog čega je po njegovom mišljenju krivo interpretiran tijekom rasprave o zakonskom prijedlogu - bio je prijedlog predsjednika Hrvatskoga sabora **Zlatka Tomčića**.

Nema razloga da se nešto na Odboru posebno raspravlja, rekao je

Lendić, te dodao još kako do sada praktički nije bilo problema te naravi. Ako se prenose stavovi nazočnih članova Odbora onda je korektno prenijeti i mišljenje onih članova koje idu u prilog predloženog zakona. Odbor je većinom glasova (6 "za" i 3 "protiv") predložio Saboru da prihvati Prijedlog zakona, a sve primjedbe, prijedloge i mišljenja iznesene u raspravi dostavi Vladi kako bi ih mogla uzeti u obzir pri izradi Konačnog prijedloga zakona, no iz izvješća Odbora moglo bi se zaključiti da bi svi trebali biti protiv zakona.

Iako iz rasprave proizlazilo da bi Odbor trebao biti protiv zakona stav većine je bio - propustiti zakon u drugo čitanje, a kroz raspravu pokušati utjecati na Vladu da ublaži stavove, posebice glede prava na dječji doplatak, kazala je zastupnica **Šuica**.

Ovakve kvalifikacije predsjednice Odbora zastupnik **Lendić** ocijenio je gorim od prvotno iznesenih. Tijekom rasprave na Odboru, kaže, govorilo se i o društvenom raslojavanju, nejednakosti i svim posljedicama koje proizlaze iz primjene važećeg zakona, a ne samo o onome što je iznijela predsjednica Odbora, podvukao je ovaj zastupnik.

Reagirajući **Dubravka Šuica** kazala je da se zastupnik **Lendić**, ako misli da zaključci nisu u skladu s raspravom u Odboru, mogao požaliti njoj ili predsjedniku Hrvatskoga sabora, i ako je potrebno, o tome se može razgovarati na jednoj sjednici Odbora. Voljela bi, kaže, da se jave i ostali članovi Odbora te podsjeća na rezultate glasanja i dodaje da su članovi HDZ-a bili protiv zakona, a ostali za, što je ona korektno prenijela.

U slučaju da se ovo dvoje zastupnika ne mogu dogovoriti predsjednik **Tomčić** je kazao će se poslužiti pravom iz Poslovnika i sazvati sjednicu Odbora kako bi se raspravilo na koji se način interpretiraju rasprava i zaključci. Zatim je zamolio zastupnike da prekinu svaku daljnju raspravu, ali je zastupnik **Lendić** u još jednom javljanju predložio da se ubuduće pročitaju samo zaključci Odbora. Predsjednik **Tomčić** ga je upozorio da je ovo već prijedlog kako će funkcionirati odbori. Ukoliko nešto nije korektno preneseno u izvješću Odbora određeni broj članova tog radnog tijela mogao bi zahtijevati sazivanje njegove sjednice na kojoj bi se to raspravilo, a ako se o tome ne posti-

gne dogovor tada bi, kaže, on kao predsjednik parlamenta iskoristio svoje poslovničko pravo i sazvao sjednicu Odbora.

U nastavku sjednice Hrvatskoga sabora stavove Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav i Odbora za zakonodavstvo iznijela je **Ingrid Antičević-Marinović**.

Usljedi su istupi predstavnika klubova zastupnika. Zastupnik **dr. Juraj Njavro** istaknuo je da **Klub zastupnika HDZ-a** ne može prihvatiti predloženi zakon ne samo zato što nije bilo dovoljno vremena da se prouči materijal i zastupnici kvalitetnije pripreme za raspravu, već i stoga što zakon ima dosta nedostataka. Najbolji pokazatelj da Zakon nije pogodno pravi trenutak i sadržaj vidi u činjenici da ga nisu prihvatile udruge proizišle iz Domovinskog rata. Udruge su imale dosta primjedbi na predložena rješenja te su tražile da se uzimajući u obzir društveni trenutak u kojem se nalazimo promijene pojedine njegove odredbe koje više ne odgovaraju duhu vremena. Na zadnjem zasjedanju prošlog saziva Sabora (11. studenoga 1999.) prihvaćen je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (predlagatelj: grupa zastupnika Zastupničkog doma), a Vlada dobila obvezu podnošenja Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima hrvatskih branitelja uzimajući u obzir sve primjedbe, prijedloge i mišljenja. Međutim, godinu i devet mjeseci nakon toga Vlada šalje u Sabor potpuno novi zakon, primijetio je zastupnik. "I dok se druge države poput Francuske, SAD-a i Izraela brinu o svojim ratnicima i veteranima mi smo se počeli baviti lažnim invalidima, braniteljima i generalima, kokošarima i maltene lopovima",

Zbog zaštite dostojanstva istinskih stradalnika rata nužno je obaviti reviziju svih prava, ali na civiliziran i dostojanstven način.

kazao je dr. Juraj Njavro. Pritom se nismo sjetili priča o lažnim invalidima NOB-a, kaže zastupnik. Kako smo prema Ustavu svi pred zakonom jednaki, revizija prava trebala bi se odnositi na sve, a ne samo na invalide Domovinskog rata.

Nismo li nakon izbora 2000. odnosom prema braniteljima, vrijeđanjem i ugrožavanjem dostojanstva Domovinskog rata pridonijeli povećanju broja oboljelih od PTSP-a, pita zastupnik, te podsjeća da uz ratnu traumu postoji i tzv. sekundarna trauma branitelja. Predloženi zakon ništa ne govori o civilnim žrtvama rata iako su i oni sudionici Domovinskog rata, a jednako tako ni o narodnoj zaštiti te zapošljavanju hrvatskih branitelja. Zaključujući istup primijetio je da se zakoni donose na brzinu tj. navrat - nanos, da nema dovoljno vremena za pripremu jedne kvalitetne rasprave te kako je brzina postala vrlina aktualne Vlade.

Neke je beneficije trebalo maknuti iz zakona

Za ispravak navoda u izlaganju ovog zastupnika javio se **dr. Anto Kovačević (HKDU)** ustvrdivši da je netočna tvrdnja po kojoj je brzina vrlina ove Vlade. HKDU-ov zastupnik tvrdi upravo obrnuto upozoravajući na sporost aktualne Vlade. Ima u vidu, kaže, zadnju sjednicu prošlog saziva Hrvatskoga državnog sabora kada su "perjanice današnje vlasti obećale da će po hitnom postupku donijeti zakon o braniteljima u kojem bi se izjednačila prava oboljelih i ranjenih branitelja. Uskoro će se navršiti dvije godine od obećanja, a još uvijek ništa nije riješeno", zaključio je ovaj zastupnik.

Damir Kajin je u ime **Kluba zastupnika IDS-a** istaknuo da je puno ranije (prije izbora 3. siječnja 2000.) trebalo posve otvoreno i nedvosmisleno reći svim građanima, pa i hrvatskim braniteljima, da ni jedna skupina u nas ne može biti neosjetljiva na društveni trenutak. Ustvrдио je da se s nekim pravima apsolutno pretjerivalo počevši od uvoza automobila, preko financiranja udruga iz državnog proračuna, do oslobađanja braniteljskih primanja od poreza i prireza itd. Uz to, pri sklapanju ugovora o obavljanju javnih radova prednost imaju braniteljske udruge "što se nerijetko pretvaralo u reketarsko poduzetništvo". Zastupnik smatra da je te beneficije trebalo maknuti iz zakona. Drži da je braniteljska populacija previše izmanipulirana te da joj se prečesto obećavalo, a obećanja se nisu ispunjavala, a ponekad se zaboravljalo da ti ljudi imaju svoj ponos i ne traže

milostinju. Dok su se oni borili drugi su kupovali tvornice, ustvrdio je Kajin. Bivša je Vlada često propisivala prava koja nije mogla ispuniti, što je možda najbolje došlo do izražaja u materiji koja tretira prava braniteljske populacije.

Upozorio je na probleme s kojima se nosi i nosit će se državni proračun. "Ukoliko 2002. godine zadržimo prošlogodišnji i ovogodišnji stupanj zaduženosti (oko 11 do 12 milijardi kuna godišnje), pa tome pridodamo rast društvenog bruto proizvoda od 4 do 4,5 posto godišnje (od čega država može zahvatiti 50 posto tog novca jer manjkaju sredstva od privatizacije), naći ćemo se u situaciji da će nam u odnosu na ovu godinu nedostajati tri do četiri milijarde kuna, primijetio je Kajin. Izrazio je uvjerenje da se to pokušava na neki način kompenzirati i reformom u području braniteljskih prava. Vlada je krenula s novim zakonskim prijedlogom ne samo zato da bi uvela red u tu materiju nego i radi usklađivanja rashoda s proračunskim stavkama, kaže zastupnik, ali smatra da vojni i civilni invalidi rata, te članovi obitelji poginulih hrvatskih branitelja moraju biti u krajnje povlaštenoj poziciji.

U nastavku izlaganja Kajin je zamjerio dijelu braniteljskih udruga proizilskih iz Domovinskog rata što nisu bile solidarne s antifašističkim borcima "jer isto vrijedi izgubljena ruka mladiću u Vukovaru kao i nekom partizanu koji je izgubio ruku u okolici Buzeta i Raklja". Konačno, ti su ljudi mogli pomoći daleko više jer je, primjerice, udruga gospodina Dečkaka ušla u Svjetsku veteransku federaciju preko antifašista iz Istre, kazao je Kajin.

Podvlači kako u predloženom zakonu nikako nije trebalo dirati u naknade za ortopedsku pomagala ili u prednost koju imaju djeca poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata i djeca HRVI I skupine i hrvatski branitelji iz Domovinskog rata pri smještaju u učeničke odnosno studentske domove. Sigurno je također da će netko morati provesti reviziju invalidnina stečenih nakon 1945. godine, ali tu kao i kod revizije invalidnina invalida Domovinskog rata valja biti krajnje obazriv. Na kraju pohvalio je dobra rješenja u svezi s pravom na obnovu kao oblik stambenog zbrinjavanja predloženih korisnika tog prava i pravo na stambeni kredit.

Replicirao je **Milan Kovač (HDZ)** ustvrdivši da je velika većina braniteljskih udruga radila u skladu s Ustavom i zakonom. Stoga je od zastupnika Kajina zatražio da navede, ako zna, neku takvu udrugu koja se bavila reketarenjem.

Kajin je odgovorio da nije kategorički tvrdio da su braniteljske udruge reketarske, no glede prioriteta kojeg su imale neke su se od njih naprosto u to pretvarale.

Đuro Dečak (HDZ) primijetio je, pak, da je zastupnik Kajin iznio netočan podatak ustvrdivši da je Udruga hrvatskih veterana Domovinskog rata učlanjena u Svjetsku veteransku federaciju preko Saveza antifašističkih boraca RH. Spomenuta Udruga nije segment nego je punopravna članica Svjetske veteranske federacije, a uz nju još i Savez antifašističkih boraca, Udruga hrvatskih ratnih veterana, kojom predsjedava general Prodan i Udruga hrvatskih dragovoljaca (branitelja) Domovinskog rata. Kod procedure prijama u članstvo jedna od stalnih članica Svjetske veteranske federacije daje suglasnost, odnosno prijedlog za prijam ali to ne obvezuje Generalnu skupštinu spomenute federacije. Točno je da je suglasnost za ovo članstvo dao Savez antifašističkih boraca, zaključio je Dečak.

Uspostava pravednosti je nužnost, osnovni cilj i motiv zakona

Klub zastupnika HSS-a izražava zadovoljstvo što se ovaj zakonski akt nalazi u redovitoj saborskoj proceduri koja omogućava da se provede mirna, ozbiljna i detaljna rasprava o jednoj ovako ozbiljnoj temi, kazao je **Stjepan Živković**. Predloženi zakon ne može biti donesen brzopleto. Naprotiv, on zahtijeva dovoljno vremena ne samo za zastupnike već i za Vladu da prouči primjedbe ali i za udruge kako bi konstruktivno mogle sudjelovati u donošenju najboljeg prijedloga. Definitivni sud o zakonu Klub će donijeti nakon provedene rasprave i usuglašavanja tj. do drugog čitanja.

Klub misli da je nužno pristupiti donošenju novog zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji kako bi se otklonile sve evidentne nelogičnosti koje su izazivale nezadovoljstvo u braniteljskoj populaciji. Uspostava pravednosti je nužnost, osnovni cilj i

motiv donošenja Zakona, a da li se njime uspostavlja to načelo pokazat će detaljna rasprava u Domu.

Braniteljska je populacija previše izmanipulirana i prečesto joj se obećavalo, a obećanja nisu ispunjavana.

Teška je spoznaja da danas nema sistematiziranih podataka na jednom mjestu o svim korisnicima prava pa čak niti jedinstvene evidencije branitelja, a logično je da te podatke ima Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Prijedlog je Kluba da se obveže Ministarstvo na ustroj takve evidencije, a MUP, MORH i zavodi za mirovinsko odnosno zdravstveno osiguranje na dostavu podataka Ministarstvu o korisnicima prava i o vrstama prava koja se koriste na temelju Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Tako objedinjena evidencija isključila bi sva nagađanja koja su redovito rezultirala negativnim učincima, i očitovala su se u međusobnim optužbama te stvaranju negativnog naboja u društvu.

Zbog zaštite dostojanstva istinskih stradalnika rata Klub smatra nužnim obaviti brzu reviziju svih korisnika prava, ali na jedan civiliziran i dostojanstven način kako se ne bi dogodilo da 100-tini invalid bude po sedmi put pozvan kako bi dokazao da je njegovo pravo na zakonu utemeljeno.

Čini se da bi stupanjem na snagu Zakona prestalo s radom od Vlade osnovano Povjerenstvo za postupanje po pravu nadzora u predmetima revizije statusa i drugih prava hrvatskih ratnih i vojnih invalida i obitelji poginulog, umrlog, zatočenog ili nestaloga hrvatskog branitelja stečenih prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata. Zadaća je Povjerenstva da u postupku nadzora ocijeni osnovanost prava korisnika u slučajevima određenim člancima 263. i 264. Zakona o općem upravnom postupku i člankom 87. Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata da rješenja o priznavanju prava poništi ili ukine. Mišljenje Kluba je da bi Povjerenstvo trebalo nastaviti s radom jer je postupak nadzora puno jednostavniji, a daleko se brže može doći do rezultata složenog postupka revizije.

To istodobno ne znači da se Klub protivi reviziji, čak, štoviše, drži da se ova dva načina ne isključuju nego dopunjuju u što bržem dolaženju do rezultata nadzora. U reviziji statusa HRVI nužno je angažirati medicinsku ustanovu koja mora biti zakonom određena. Pitanje je, međutim, ima li smisla ići s revizijom korisnika prava bez revizije mirovina. Vrlo je čudno, naime, da se osoba sa 20 posto invaliditetom umirovi jer je nesposobna za rad, umjesto da se omogućiti prekvalifikacija invalida sukladno preostaloj zdravstvenoj sposobnosti pa je s tim u svezi zastupnik predložio da se novac ušteden smanjivanjem prava iskoristi za prekvalifikaciju branitelja. Vladu treba obvezati da svakih šest mjeseci Saboru podnese izvješće o obavljenim revizijama kako revizija ne bi bila obavljena velom tajne i izložena nagađanjima i špekulacijama. S druge strane Sabor će moći pravovremeno korigirati propise koji se pokazuju kao nedorečeni i manjkavi, zaključio je zastupnik Živković.

Klub zastupnika HSP-a/HKDU-a zadržat će se samo na političkoj ocjeni Zakona koji je apsolutno neprihvatljiv jer je nedorečen, prilično ishitren i manjkav - rekao je **Anto Đapić (HSP)**. Upozorio je zatim na ostavljen kratak rok za detaljniju analizu zakona o kojem ovisi sudbina nekoliko desetaka tisuća obitelji u Hrvatskoj što na neki način govori o političkom odnosu prema jednoj populaciji i može govoriti o nastavku jednog vrlo nezdravog odnosa prema hrvatskim braniteljima. U dijelu hrvatske javnosti stvorila se klima kako se radi o nekim silnim privilegijama hrvatskih branitelja. Apsolutno je netočno i licemjerno tako govoriti kada je većina hrvatskih branitelja nezaposlena, a sada ih zahvaća i val uhićenja za nešto što se dogodilo 1991. godine i daje im se kao višak radne snage otkaz u MUP-u, a uskoro i u MORH-u. Zanimljivo da 1991. nije bilo viška policajaca, redarstvenika, gardista, a danas ih žalost ima i to puno govori o odnosu prema toj našoj populaciji. Zloupotrebe kod utvrđivanja invalidnosti i dodjele mirovina, kojih je bilo, ne mogu uvjetovati zadiranje u prava već je za takvo što zaduženo kompetentno resorno ministarstvo, podvukao je ovaj zastupnik.

Godinama se u Hrvatskoj stvara klima protivnika hrvatskih branitelja pa reklo bi se i protivnika uopće

Domovinskog rata da su privilegirani ljudi s beneficijama. Đapić uvjerava kako tu nema posebnih beneficija te kako hrvatski branitelji nisu nikakav socijalni slučaj da bi se branitelje stavilo u kontekst socijalnih prava. U predloženom zakonu svoje mjesto nije našao pojam "hrvatski dragovoljac" pa zastupnika interesira znači li to još jednu podjelu među hrvatskim braniteljima. Eklatantan dokaz je nedavno postrojavanje vukovarske brigade. Tek kada se svi branitelji postroje i kada se sazna gdje je i tko doista bio, izbjeci će se manipulacija braniteljskom populacijom, naglasio je Đapić. A ako se već "krešu" prava braniteljima da bi se uštedjela sredstva tada to valja primijeniti na sve, no očito je da je u ovom trenutku najranjivija kategorija hrvatskih branitelja kojoj se i najviše režu sredstva. Umjesto da se provede jedna kvalitetna revizija ide se na puko preslagivanje zakona, a promjene zakona na ovakav način dovest će do novog nezadovoljstva branitelja. Branitelji su ogorčeni, a predloženim zakonom neće se ništa riješiti jer štednja sama nije nikada riješila problem. Zastupnik nije za to da se novac ušteden smanjivanjem prava iskoristi za prekvalifikaciju branitelja. Tvrdi, naime, kako novac za branitelje neće ostati jer se uštedenim sredstvima spašava proračun. Upravo zato, kaže, Klub ne može podržati predloženi zakon. Predloženi zakon mora proći široku javnu raspravu, drži Đapić, i podsjeća da je važeći zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji donesen konsenzusom te da niti jedan zastupnik nije bio protiv. Oko predloženog zakona bit će velikih polemika i dvojbi jer se svodi na tzv. pokušaj ispravljanja nekih nepravdi i na obračun sa zluporabom prava, a to nije problematika predloženog zakona. Sve su to razlozi zbog koji će se Klub zastupnika HSP-a i HKDU-a vrlo oštro suprotstaviti ovom zakonu, zaključio je Đapić.

Donijeti Zakon konsenzusom

U replici koja je uslijedila **dr. Zlatko Kramarić (LS)** izrazio je nadu da se zastupniku Đapiću omaklo kada je spomenuo nedavno postrojavanje 204. vukovarske brigade u Vukovaru. Kramarić, naime, ne misli da bi se postrojavanje te brigade moglo nazvati manipulacijom jer se nije

mogao steći dojam da su se ljudi postrojani u toj brigadi osjećali izmanipulirano. Moglo se samo vidjeti koliko je nazočnima bilo jako važno što su se odazvali pozivu i došli na postrojavanje.

Odgovarajući na repliku **Anto Đapić (HSP)** kazao je kako je u svom istupu samo načelno spomenuo postrojavanje te brigade, a to nije učinjeno na kvalitetan, dobar i opće prihvaćen način za sve branitelje Vukovara. Sve dok branitelji ne budu postrojani na način po kojem će zapovjednici znati tko je gdje bio na bojištu moguće su manipulacije i zluporabe prava, ustrajao je Đapić. Prigovorio je i datumu osnivanja te brigade (23. rujna 1991.) pitajući s tim u svezi što je s hrvatskim braniteljima do tog datuma.

Branitelji nisu nikakav socijalni slučaj da bi ih se stavilo u kontekst socijalnih prava.

Ispravljajući netočan navod **dr. Zlatko Kramarić** odgovorio je kako ne mogu ljudi koji su se postrojili 23. rujna utvrđivati tko je i zašto baš tog datuma osnovao 204. Vukovarsku brigadu. Dekret o osnivanju brigade nije, međutim, nikoga isključio u tom postrojavanju, zaključio je Kramarić.

Pripreme oko organiziranja tog skupa nisu kvalitetno obavljene jer dragovoljci HOS-a npr. nisu pisanim putem pozvani na to okupljanje, odgovorio je Đapić. Dodao je još kako su se na temelju novinskog poziva mogli odazvati ne samo istinski branitelji Vukovara nego i oni koji su u djelatnom sastavu npr. 5. gardijske brigade, ili koji uopće nemaju nikakve veze s obranom Vukovara, zaključio je Đapić.

Hrvatski branitelji i članovi njihovih obitelji zajednička su obveza i savjest svih nas i društva u cjelini i zbog toga **Klub zastupnika DC-a** ne prihvaća reduciranje ili ukidanje pojedinih njihovih prava, naglasila je **Vesna Škare-Ožbolt**. Već prilikom rasprave o reformi socijalnih prava Klub se argumentirano uz potrebne izračune suprotstavio setu tih zakona koji su snagom ruku doneseni u Saboru. Predloženim zakonom sada se linearno reduciraju ili ukidaju prava branitelja i ratnih stradalnika umjesto da se promijene odnosi za ostvarivanje i kontrolu prava onemogućavanjem eventualnih zloupotreba

u njihovom korištenju. Ne bismo smjeli dopustiti da se stvori slika da su branitelji i članovi njihovih obitelji nepotreban i skup teret društva. Jednako tako ne može se prihvatiti da je kriterij za reduciranje ili ukidanje pojedinih prava hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji smanjivanje izdataka državnog proračuna. Klub ne prihvaća da kriterij za utvrđivanje prava hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji bude isključivo ušteda u Državnom proračunu, i bez izmjena i dopuna neće prihvatiti predloženi zakon. Visina izdataka državnog proračuna ovisi o prioritetima, a ne o ukupnom opsegu rashoda proračuna, upozorava zastupnica. Demokratski centar ne prihvaća Vladinu politiku kojom se restrikcijama u socijalnoj politici želi potaknuti gospodarski razvoj.

U nastavku zastupnica se osvrnula na neka novopredložena rješenja naglašavajući da se ovim zakonom reduciraju ili ukidaju prava na 26 područja. Uvođenjem pojma "izravni oružani otpor agresoru" kada se definira pojam u obrani suvereniteta u RH, i strožim definiranjem odlaska u postrojbu neopravdano će se isključiti oni koji su kroz logistiku značajno pridonijeli obrani države.

Zastupnica je podsjetila na ona rješenja u Prijedlogu zakona kojim se smanjuju ili ukidaju prava korisnika iz ovog zakona te zatražila da se preispitaju razlozi sniženja ili ukidanja pojedinih prava hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji i sve detaljno obrazloži. Sniženi iznosi koji se vezuju uz pojedina prava trebali bi se temeljitije analizirati po osnovi egzistencijalnih potreba hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, a ne samo kroz podatak o uštedama koje bi se na taj način ostvarile u državnom proračunu.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** oglasio se **mr. Pavle Kalinić**. Upozorio je na to da datum početka agresije naveden u zakonu ne može biti 17. kolovoza 1990. godine, kada su ceste blokirane balvanima jer tako dolazimo u sukob s Badinterovom komisijom. Zaključkom Komisije Hrvatska se odvojila, a republičke granice bivše SFRJ priznate su kao državne, kaže zastupnik. Ukoliko bi se prihvatio predloženi datum - 17. kolovoza 1990. godine kao datum početka agresije tada bi se radilo o secesiji pa bi ispalo da je Hrvatska inicirala sukob i tako bismo izgubili svaku mogućnost glede

prava na ratnu odštetu, upozorava Kalinić. Stoga kod utvrđivanja tog datuma valja razmisliti o datumu koji je dosad važio ili ponuditi alternativni, a to bi mogao biti 25. lipnja 1991. godine.

Predloženi zakon uvodi pojam "izravan oružani otpor", a Kalinić kaže da je o tome teško govoriti kada su kasarne bivše JNA bile stacionirane po cijelom prostoru RH, i unutar gradova. Vlada je učinila previd jer je predvidio da je 17. kolovoza postojala Hrvatska vojska i policija. U to vrijeme postojala je policija, ali i jedinice HOS-a i ZNG-a, Narodne zaštite, a o postojanju HV-a može se govoriti tek nakon 15. siječnja 1992. Usprotivio se izostavljanju pojma "hrvatski dragovoljac" iz zakona, jer, kazao je, svi koji su u HV ušli nakon 15. siječnja 1992. mobilizirani su u regularne jedinice HV-a pa valja napraviti tu distinkciju. Naglašava kako po sili zakona valja do kraja provesti reviziju svih branitelja i ratnih invalida jer će se na taj način eliminirati značajan broj onih koji se lažno predstavljaju kao branitelji i invalidi. Drži kako bi i sami branitelji trebali inzistirati na postrojavanju brigada kao djelotvoran način raskrinkavanja lažnih branitelja. Uz neophodne izmjene i dopune predloženi zakon može ići u drugo čitanje, zaključio je Kalinić.

Pred zastupnicima je dugo očekivani zakon, kazala je **Dorica Nikolić** istupajući u ime **Kluba zastupnika HSLS-a**, a zaslugom Kluba, te zastupnice Đurđe Adlešić i nje osobno, kaže, ovaj zakon ne ide hitnim postupkom već u redovnu proceduru. Pozvala je sve zastupnike da ovako osjetljiv zakon donesu konsenzusom pogotovo nakon 11. rujna ove godine "kada su u drugim, mnogo važnijim i značajnijim državama stranke i različiti pojedinci suprotstavljeni više nego mi, mogli staviti glave skupa". "Naše glave skupa pokazat će braniteljima da jednako brinemo o njima kao što su oni brinuli o nama kada je bilo vrijeme", podvukla je ova HSLS-ova zastupnica. Istodobno će pokazati našim braniteljima da jednako brine o njima kao što su oni brinuli o nama kada je za to bilo vrijeme. Obrazlažući zakonski prijedlog neki se pozivaju na štednju, a zastupnica Nikolić odgovara da u ovom trenutku uopće nije pogodno govoriti o štednji jer štete oni koji imaju i koji mogu štediti. Hrvatska u

ovom trenutku ne može štediti pa bi bilo bolje govoriti o solidarnosti i trenutačnoj suspenziji određenih prava do boljih vremena. Reviziji samo braniteljskih i invalidskih prava usprotivila se zastupnica Nikolić smatrajući da se reviziji moraju podvrgnuti sve skupine koje ostvaruju mirovinska i invalidska prava što uključuje i partizanske mirovine i invalidnine, koje su se kupovale sa samo dva svjedoka.

Je li odgovornost zajednička?

Dr. **Anto Kovačević (HKDU)** navodi da je točno da je važeći zakon donesen hitnim postupkom i uz suglasje (jedan suzdržan) s ciljem poboljšanja položaja branitelja i njihova izjednačavanja, a to nije ispunjeno. Međutim, teško prihvaća podjelu odgovornosti, to više što je iz Ministarstva rada i socijalne skrbi zatraženo ukidanje poticajnih mjera pri zapošljavanju nezaposlenih branitelja, iako su davale odlične rezultate. Istovremeno su povećane mirovine i dodaci stradalnicima 2. svjetskog rata, partizanima i manje domobranima.

Dorica Nikolić (HSLS) je odgovorila da je Zakon donesen konsenzusom (jedan suzdržan glas), te zato smatra da postoji i zajednička odgovornost da ga isprave, a pogotovo što nije postignuta jednakost u ostvarivanju.

Anto Kovačević je opetovano odbacio postojanje zajedničke odgovornosti, smatrajući da su krivi oni koji su davali lažna obećanja o novih 200 tisuća radnih mjesta, te da će "skidanjem" HDZ-a s vlasti svima biti bolje.

Vladimir Šeks je uzvratilo kako nije zasluga Kluba zastupnika da Prijedlog ide u redovitu proceduru nego je to zaključak Vlade na sjednici održanoj 30. kolovoza.

Dorica Nikolić je odgovorila da su se potrudili da ne bude hitnog postupka radi izjednačavanja prava oboljelih i ranjenih branitelja.

Vladimir Šeks je uzvratilo da su se zastupnici HSLS-a javno zauzimali za dva čitanja, a ta je odluka donesena tako da je u Saboru formalno izglasana.

Jadranka Kosor bi bila "za" konsenzus jer ga smatra jedinim poželjnim načinom za donošenje tako važnih zakona, ali bez ukidanja čak 14 prava i umanjanja 7 prava (idu do 90 posto).

Dorica Nikolić je osporila točnost ovih navoda prigovorivši zastupnici

Kosor da je u važećem Zakonu ne smeta što branitelji nisu ravnopravni i što zbog nedostaje novaca pa ne mogu ostvariti važeća zakonska prava. Dodaje - predlagatelju nije namjera donositi zakone koje ne može ostvariti, rekla je.

Jadranka Kosor je ustrajala - radi se o ukidanju 14 prava, napominjući da je i sama svojevremeno tražila da se izjednače oboljeli od PTSP-a s ostalim invalidima.

Ljubo Česić-Rojs je prigovorio da ova Vlada otpušta policajce dragovoljce, a zapošljava umirovljene i povratnike Srbe. Otpušta SIS-ovce i HIS-ovce izrasle iz Domovinskog rata, a zapošljava udbaše i kosovce koji su radili protiv Republike Hrvatske. Ponavljaju se greške prijašnje vlasti i otpuštaju branitelji a zapošljavaju supruge, sestre, braća i ostala rodbina.

Durđa Adlešić je podsjetila da je Klub zastupnika HSLS-a bio protiv donošenja zakona koji govori o lažnim invalidima jer je o tome bilo i previše govora i zalagao da se jednim zakonom reguliraju prava i obveze, te da je za redoviti postupak.

Ljerka Mintas-Hodak je podsjetila da je predsjednica Kluba zastupnika HSLS-a bila protiv hitnog postupka, kao i HDZ ali su glasovali za hitni postupak, i time u jednom danu promijenili mišljenje.

Durđa Adlešić je uzvratila da se u Klubu promisli o odlukama i ako se ustanovi da je mišljenje pogrešno mijenja se.

Vladimir Šeks je podsjetio zastupnicu Adlešić da je u intervjuu "Večernjem listu" predstavila koalicijski program "Otvorena vrata" u kojem se s SDP-om zauzima za jamčenje svih stečenih prava hrvatskih branitelja.

Branitelji nisu išli u rat s namjerom da koriste prava a ponajmanje privilegije.

Durđa Adlešić je odgovorila da je program "Otvorena vrata" moguće pročitati i da u njemu ima i drugih elemenata. **Vladimir Šeks** je ustrajao na riječima zastupnice u spomenutom intervjuu u kojem je rekla da koalicijski program jamči sva stečena prava hrvatskim braniteljima.

Umjesto obećanja - restrikcije

Ivan Jarnjak podvlači da branitelji nisu išli u rat s namjerom da koriste

prava a ponajmanje privilegije. Društvo im treba zahvaliti a ne neopravdano prigovarati da ih koriste.

Prigovorio je koalicijskoj Vladi da je obećavala povećati prava za 19 milijardi kuna, a dvije godine poslije predložila restrikcije. Predloženo mijenjanje definicije branitelja (zbog nemogućnosti da se izvrši mobilizacija formirale su se postrojbe dragovoljaca), ocjenjuje najgorom mogućom promjenom zakona. Predlaže novi datum (17. 8.) dan kada je oružjem pokušano rušenje legalno izabrane Hrvatske kao početak Domovinskog rata, neprihvatljivo je jer ga smatra najsramočnijim crnim danom hrvatske povijesti.

Postavljajući pitanje (nejasno iz rješenja) o tome tko određuje status branitelja, te što je u slučaju ako je pravo konzumirano, zastupnik je pokušaj redefiniranja pojma branitelja ocijenio političkim. Ne bi imao protiv ako bi cilj zakonskog prijedloga bilo uspostavljanje pravičnosti i otvoreno priznalo da u državnoj blagajni novca nema.

Na prethodne je primjedbe odgovorio ministar **Ivica Pančić**, prenoseći stav proizišao iz razgovora s braniteljskim udrugama, da li dragovoljstvo vezivati uz posebno pravo ili uz dragovoljački doplat (pri odlasku u mirovinu), jer se ono zbog gospodarske situacije ne može realizirati. Pitanje dragovoljstva (termin je moguće vratiti!) nije upitno, kategoričan je ministar, pogotovo što oni ne ostaju bez svojih prava.

Što se tiče datuma, početka "balvan revolucije", drži da treba obilježiti dan početka agresije na Hrvatsku, a ne postrojavanje prve jedinice jer to može upućivati na iniciranje agresije.

Ivanu Jarnjaku takvo objašnjenje nije prihvatljivo jer je oružanih sukoba bilo i prije 17. kolovoza.

Vladimir Šeks je opetovao izjavu koalicije da programom "Otvorena vrata" jamči zadržavanje stečenih prava te povećanje opsega u korist branitelja. Konkretno, na svojoj sjednici Vlada je predložila osnovicu za određivanje osobne invalidnine prve skupine, propisati u visini 115 posto prosječne mjesečne plaće, umjesto 160 posto. Reducirala bi se osnovica za određivanje opskrbnine, umjesto 55 posto na 33 posto a osnovicu za pripomoć u kući sa 45 posto na 23 posto prosječne mjesečne plaće svih zaposlenih u RH u protekloj godini.

Hrvatski ratni vojni invalid iz Domovinskog rata, po prijedlogu će se morati odlučiti za jedno od prava - ili za dohodak za pružanje pomoći i njegu ili njegu i pomoć. Neće biti oslobođeni plaćanja poreza i prireza na plaću, naknadu za plaće i mirovine nego će biti izjednačeni s ostalim građanima.

Novčane naknade koje u visini obiteljske mirovine primaju obitelji nestalog ili zatočenog hrvatskog branitelja smanjile bi se za 15 posto.

Štoviše, navodi zastupnik Šeks, od 3. siječnja cijelim je nizom zakona i mjera smanjeno pravo (zakonom od posebne državne skrbi i zakonom o obnovi). Prema tome, najveća se nepravda čini najtežim invalidima, a drastično se smanjuju i prava djece poginulih hrvatskih branitelja.

Mladen Godek je odgovorio da se ne smanjuju samo prava branitelja nego su smanjena i prava zastupnika, s ciljem na ostvarivanju mogućeg.

Prigovorio je da ni prethodna vlast nije poštovala pravilo o prednosti pri zapošljavanju branitelja.

Vladimir Šeks je uzvratilo da nije bilo saviza u kojem su se zakoni izvršavali željenom dinamikom, pa je tako i s ovim izvršenjem državnog proračuna.

Branislav Tušek (SDP) je naveo da se u programu HSLS-a i SDP-a koji navodi gospodin Šeks kaže - provodit će se skrb za stradalnike iz Domovinskog rata i ukazuje na postojeću neravnomožnost u korištenju prava.

Pozitivna zakonska rješenja

Miroslav Korenika (SDP) je prenio stav varaždinskih branitelja i udovica. Poručuju da ne treba donositi neprovedive zakone, i apeliraju da se konačno utvrdi pravi broj branitelja kako prava ne bi više koristili i oni koji "nisu primirivali bojišnice".

Za kršenje odredbi o prioritetu pri zapošljavanju predviđene su visoke kazne a pozitivnim smatra i rješenje o uvođenju cenzusa za pojedine kategorije korisnika prava. Međutim, dodaje - valja pojasniti u kojem slučaju branitelj ima pravo na zakup poslovnog prostora.

Valjalo bi precizirati, smatra zastupnik da prvenstvo pri upisa u srednju školu ili fakultet, uz prethodno prijedan razredbeni prag, ide na teret Ministarstva prosvjete i sporta ili znanosti.

Zakonom bi trebalo predvidjeti da branitelj pri uvozu automobila ne uvozi luksuzne koji su veći od njihovih potreba.

Predlagatelj bi trebao pojasniti što u slučaju ako općine nemaju zemljišta i sredstava, a ima potreba za izgradnjom stanova za branitelje (već sada se traži novac iz fonda za poravnanje).

Također, da bi se centrima za psihosocijalnu pomoć omogućio kvalitetan rad trebaju bolju opremu i kadrove.

Dr. **Juraj Njavro** drži neprihvatljiv ministrov stav da je vrlo teško definirati pojam dragovoljca, a uvažavajućim mišljenje gospodina Jarnjaka o datumu 17. kolovoza koji bi trebalo obilježavati kao početak rata (ima saznanja o drugačijem razmišljanju udruga).

Udruge se, naime, protive donošenju novog zakona jer im se ukidaju prava, a traže izmjene važećeg.

Jadranka Kosor je prigovorila Vladi da je "grmila" govoreći da će nove mjere pogoditi privilegirane, što je neprihvatljiv pojam, kao i ocjena da je važeći zakon bio prepreka integriranju branitelja u život.

Ukazala je na alarmantan podatak o 30-postotnom povećanju pokušaja suicida i pohvalila predloženo izjednačavanje oboljelih od PTSP-a s ostalim invalidima.

Predstavnici udruga, naime, smatraju da je predloženi zakon drastičan u ukidanju prava - da Ministarstvo branitelja pokušava ugroziti branitelje - zakon generirati nove nepravde i da hoće obespraviti branitelje.

Pitanje revizije treba vezivati i na druge korisnike prava po različitim zakonima a ne stalno sumnjati branitelje.

Usprotivila se ukidanju oslobađanja od participacije za branitelje, te zadiranju u pravo na ortopedsko pomagalo, kao i izjednačavanju djece poginulih branitelja odnosno članova njihovih obitelji. Smatra da takva djeca, zbog tereta života bez roditelja ne mogu biti izjednačena s djecom u obitelji.

Dvojbena je prijedlog da se ukine počasni čin, rekla je priklonivši se razmišljanju da pojam dragovoljca treba zadržati jer je povezan s istinskim domoljubljem. Zadani rok 30. lipnja 1997. godine do kada se

smatra obitelj hrvatskog branitelja, neprimjerana je jer i danas dugo nakon rata ima slučajeva suicida, pa rok treba prilagoditi životu. U normu oslobađanja od plaćanja sudbenih, upravnih i javnobilježničkih pristojbi treba uključiti i kategoriju obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja.

Pitanje revizije treba vezivati i na druge korisnike prava po različitim zakonima a ne stalno sumnjati branitelje.

I na kraju - po reakcijama predstavnika udruga predloženi zakon neće stvoriti osjećaj pravde.

Branitelji sve teže žive

Dr. **Anto Kovačević (HKDU)** je izrekao bojazan da se smanjivanjem prava branitelja ide u anarhiju, a brisanjem pojma dragovoljac odustaje od davanja prava. To je protivno saborskoj Deklaraciji prema kojoj će Republika Hrvatska tražiti punu zaštitu, dostojanstvo i skrb za sve branitelje koji su najzaslužniji za stvaranje hrvatske države.

Istovremeno, ima slučajeva suicida, a aktualna vlast već dvije godine izbjegava napraviti popis svih hrvatskih branitelja, pa unatoč obećanjima o izjednačavanju branitelja, oni sve teže žive.

Odlukom Ministarstva rada i socijalne skrbi ukidaju se poticajne mjere za zapošljavanje branitelja a ustupci se daju stradalnicima 2. svjetskog rata. Zakonom o izvršenju državnog proračuna, prava se smanjuju invalidima Domovinskog rata, saborskim zastupnicima, političkim zatvorenici, šteti se na majkama a trebalo bi na državnoj administraciji.

Mišljenja je da se provodi sotonizacija hrvatskih branitelja da bi zaživjela ideja carinske unije i ostvario zapadni Balkan.

Pri definiranju logora ne precizira se lokacija i ne određuje pravo za obitelj generala Rahima Ademija za slučaj da bude zadržan u Haagu. No, Prijedlogom su ipak najviše pogođeni roditelji poginulih branitelja, kazao je na kraju.

Dr. **Zdenko Franić (SDP)**, je podsjetio na stav međunarodnih institucija prema kojem se ulazak u Europu razmatra individualno. Ujedno je podsjetio na skup demokracija održan u Zagrebu na kojem je bilo rečeno da bi jugoistočna Europa mogla biti organizirana kao

slobodna trgovinska zona u kojoj bi se kroz trgovinsku suradnju ostvarila politička, te dodaje da zapravo europska desnica gura Hrvatsku u "Balkanoslaviju".

Dr. **Anto Kovačević** je uzvratilo - Hrvatska, po plaćama, nikada nije bila udaljenija od EU a bliža zapadnom Balkanu. Citirane riječi pojasnio je, nije službeni stav CDU nego pojedinca. Istovremeno podatak da hrvatski radnik ima sve manju a srpski sve veću plaću, znači da se ispunjava točka 5. Pakta o stabilnosti.

Zdenko Franić je odgovorio da je plaća porasla za 8,5 posto a tržišna kapitalizacija hrvatskog gospodarstva povećala se 100 u posljednjih 20 mjeseci (podaci Statističkog ureda).

Mr. **Mato Arlović** je uzvratilo citatom izjave o ideji njemačkih demokracija o jugoistočnoj Europi.

O članstvu jugoistočne Unije prijedlog je iznio i njemački ministar vanjskih poslova Joška Fišer, po kojem ono ne bi stajalo na putu priključenja u EU, prvi korak pa možda čak i jedan od uvjeta.

Stav demokracija ne prihvaćaju ni njemački ni hrvatski socijal-demokrati, kao niti članovi vladajuće koalicije.

Vladimir Šeks se usprotivio da je citirano stajalište službeno stajalište CDU-a i CSU-a.

Mr. **Mato Arlović** je rekao da je citat iz govora demokracijske zastupnice u njemačkom parlamentu izrazivši očekivanja da će se od stava ograditi rukovodstvo stranke.

Zašto štedjeti na dragovoljcima

Ljubo Česić-Rojs je upitao - zašto s restrikcijama započeti od branitelja na kojima se šteti 500 milijuna kuna, a ne s Uredom Predsjednika, Vladom ili pojedinim ministarstvima.

Braniteljima se skidaju prava za oko 25 posto, a istovremeno zastupnička plaća iznosi 14 do 20 tisuća kuna, i imaju privilegije (avionska karta za zastupnika košta 130 kuna).

Prigovorivši što se predlaže ukidanje pojma dragovoljac, podsjetio je - da nije bilo oko 55 tisuća pripadnika dragovoljačkih postrojbi ne bi bilo hrvatske vojske i priznanja Republike Hrvatske.

Vladi, stoga sugerira da održi dano obećanje i vrati novac za koji smatraju da je iznjet iz zemlje a ne da šteti na braniteljima. Mogao bi poslužiti za "krpanje proračunskih rupa, povećanje primanja, otvaranje radnih mjesta". Ne prihvaća da je krivnja na

HDZ-u nego da je to sveto ime pod kojim je uz jedinstvo sveukupnog hrvatskog korpusa stvorena slobodna, samostalna i nezavisna država.

Naglasio je zato potrebu zadržavanja važećeg zakona uz određene izmjene.

Zastupnik bi bio voljan organizirati izgradnju prometnica, rekao je i pritom zaposliti branitelje i članove njihovih obitelji, i prekinuti sa zapošljavanjem rodbine, kao što je bilo s premijerovom sestrom.

Slučaj je htio da ne može prihvatiti tumačenje ministra Pančića da se prava usklađuju s pravima u ostalim zemljama svijeta, jer se upravo sada u SAD-u obiteljima poginulih u terorističkom napadu isplaćuje 150 tisuća dolara po članu i ne oporezuju mirovine.

Nakon ovog izlaganja uslijedile su dvije replike.

Miroslav Korenika je odgovorio da je zastupnička plaća manja od navedenog iznosa, upozorio i na stav Odbora za ratne veterane kako nije do kraja proveden Zakon o pravima hrvatskih branitelja, te se na njima zapravo već duže vrijeme šteti, da invalidnine nisu usklađene još od 1998. godine i ne provodi prvenstvo pri zapošljavanju.

Gordana Sobol je prigovorila da je prošla vlast donijela zakon, unaprijed znajući da ga neće ispoštovati jer već tada novca nije bilo. U tom smislu ova želi biti poštenija. Ona je i odgovornija jer vraća dugove bivše vlasti čije su postojanje i osporavali.

Iznos zastupničke plaće koju je naveo Česić, iz vremena je HDZ-a, a sada je ona 11 tisuća 932 kuna. Što se tiče primjedbe o zaposlenju premijerove sestre, kazala je da je ona izbjeglica koja u vrijeme bivše vlasti nije mogla dobiti ni posao pomoćne radnice u skladištu INA-e a u isto su vrijeme zidari bili na savjetničkim mjestima.

Ljubo Česić-Rojs je uzvratilo da bi branitelji trebali biti zadnji kojima se "skida", a da je trebalo poći od glave, Ureda Predsjednika, uz zajedničko podnošenje 30 postotnog skidanja plaće.

Što se tiče premijerove sestre, ne ulazi u njezino pravo, i napominje da je svoje žene zapošljavao i rješavao im stanove, dok branitelji ne rješavaju ništa.

Jadranka Kosor je tvrdila da prošla vlast nije donijela zakon znajući da ga

neće moći ispoštovati. Većinu odredbi ipak jest a najveći je problem stambeno zbrinjavanje, rekla je, podsjetivši da su za važeći zakon glasovale sve saborske stranke.

Poštenije je kazati istinu

Branimir Glavaš je osporio navod zastupnika Česića da se od zastupničke plaće živi jako dobro. Ona je 11 i pol tisuća kuna, plus paušal i ne dozvoljava da su kako kaže zastupnik "puni kao brodovi".

Ivo Fabijanić smatra da je poštenije kazati da će iznosi biti manji ali uredno isplaćivani. Prema podacima iz tabele 100-postotni invalid trebao je dobivati 5.321,60 a dobivao je 4.279,60 kuna.

Zašto s restrikcijama započeti od branitelja na kojima se šteti 500 milijuna kuna, a ne s Uredom Predsjednika, Vladom ili pojedinim ministarstvima?

Ljubo Česić-Rojs je prigovorio da se obećavalo kako se neće voziti u BMW-ima i audijima, a toga se ne drži. Štoviše, određene ljude u tri smjene čuva 24 zaštitara (to je razbacivanje) i službena se vozila koriste za prijevoz žena na posao a djece u školu.

Replicirao je zastupniku Glavašu, da ima onih koji su i "puniji nego brodovi", smatra da ih treba prozvati, vratiti iznijeti novac iz zemlje, kako bi bilo bolje nego prije. Predsjednik Sabora upozorio je one koji znaju za nepravilnosti i kršenje zakona da ih prijavi.

Dario Vukić je ustvrdio da se, osim smanjenja socijalnih prava za milijardu i 50 milijuna kuna, sada predlaže i ukidanje prava braniteljima za 550 milijuna kuna, a osim toga vlada zabrinutost za stanje u državi počevši od nacionalnih do financijskih problema.

Mišljenja je da vlast ide donom u provođenju svoje politike, a rezultira katastrofalnim zaduženjem, smanjenjem BDP, te se ne udaljavamo a i ne približavamo Europi.

Dario Vukić se poslužio podatkom Ministarstva financija prema kojem je 28 tisuća 551 branitelj u mirovini, a boraca NOB-a ima 72 tisuće 382. No, čini se da su preveliki teret za ovo društvo, rekao je, potvrdivši kako je to za branitelje i njihove obitelji frustrirajuće.

Predložene restrikcije doplatka za njegu i pomoć druge osobe smanjit će troškove države za 17 milijuna kuna godišnje a primanja u tu svrhu smanjiti sa 4 tisuće 289 kuna na 3 tisuće i 824 kune. Smatra, naime, da je trebalo ravnopravno rasporediti teret te ima opravdanja osjećaj branitelja da im se u zadnje dvije godine žrtva ne vraća na adekvatan način.

Jedan od mehanizama uštede je primjer plaća uprave PIK-a Vrbovec koja je u iznosu 8 milijuna kuna, a ako ispuni dogovor još 600 tisuća dolara nagrade, rekao je uz napomenu o otpisu svih dugovanja prema državi. Što se tiče ukidanja socijalnih prava, drži da je prethodno trebalo provesti javnu raspravu.

Vladimir Šepčić tvrdi da za situaciju u Hrvatskoj nije kriva samo ova vlast, iznoseći podatak da je u Rijeci, unatrag deset godina nestalo devet poduzeća i 10 tisuća radnih mjesta na koje se branitelji nisu mogli vratiti.

Smatra, naime, da treba otvoreno priznati i narodu i braniteljima da sredstava nema, da treba paziti na zaduživanja i slijediti mogućnosti gospodarstva.

Država ima novca u nekretninama

Dario Vukić je uzvratilo da se iz izvješća o stanju u gospodarstvu iz 1990. godine i (gospodina Rohatinskog, sadašnjeg guvernera Narodne banke) vidi o kakvom se rasulu radi.

Kada je riječ o Rijeci nije mu poznato da se ijedan hadezeovac okoristio u pretvorbi i privatizaciji, ali jest za mnoge esdepeovce.

Ljubo Česić-Rojs je rekao da država ima imovine. Samo u vlasništvu Ministarstva obrane nalazi se hotelski kompleks Kupari procijenjen na 135 milijuna DEM, ima "ničije" zemlje i napuštenih objekata po otocima (za to nije imala sluha i ni prethodna ni ova vlast).

Dr. Juraj Njavro je rekao da su poduzeća u kojima je govorio zastupnik Šepčić došla u stečaj zbog lošeg poslovanja a neka kao "Torpedo" propadala i dvaput.

Ivo Fabijanić ne prihvaća da je vlast promijenila odnos prema braniteljima, nego izražava zabrinutost što udruge branitelja nisu reagirale na to da službenice Ministarstva dobivaju ratni staž i onda kada su na bolovanjima, a oni ratuju.

Dr. Juraj Njavro je odgovorio da je potvrde izdavalo Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo obrane.

Ivo Fabijanić je pojasnio - svima koji su radili u uredu obrane priznat je ratni staž, a s njime su ostvarili pravo na povlasticu pri kupnji automobila.

Da su udruge prije komunicirale s vlašću danas bi bilo lakše, i ne bi se raspravljalo o uzrocima stanja u gospodarstvu.

Dr. Juraj Njavro je odgovorio da važeći Zakon daje definiciju hrvatskog branitelja a novi ne.

Željko Malević je izrazio nevjericu u to da dr. Njavro kao ministar branitelja nije znao za odluku ministra unutarnjih poslova i izdavanje rješenja o dobivanju statusa branitelja (procjena je da je dobilo oko 440 službenica Ministarstva unutarnjih poslova).

Dr. Ljerka Mintas-Hodak je rekla - to što nije bilo novaca da se ostvare sva prava ne daje vlasti moralno pravo da ih smanjuju.

Ivo Fabijanić uzvratilo - nije naveo kao razlog smanjenja, neispunjavanje prava nego je postavio pitanje načela - donijeti zakon a ne ostvarivati ga ili zakon prilagoditi mogućnostima.

Mr. Marin Jurjević je odgovorio na protuslovlje zastupnika Vukića da se Hrvatska sve više udaljava od Europe da informacijom koju ima kao potpredsjednik saborskog Odbora za europske integracije da je otpočeo proces primanja u punopravno članstvo EU.

Ivan Milas je oponirao kako nikada nismo bili dalje od toga.

Mr. Marin Jurjević je ustajao na svome stavu a Ivan Milas odgovorio da asocijacija pridruživanja ne donosi približavanje Europi, ali je ironično dodao - doduše jeftiniji su telefonski razgovor s inozemstvom nego sa susjednim selom.

Logično je ako je postojeći zakon proizvodio negativne učinke s kojima je velika većina hrvatske javnosti bila nezadovoljna da se pristupa izmjeni tog Zakona.

Dario Vukić ispravio je navod zastupnika Jurjevića rekavši da je govorio o kriterijima ustanovljenim u Maastrichtu 1991. godine (tri monetarna i jedan fiskalni, da javni dug ne smije biti veći od 60 posto a deficit viši od tri posto bruto domaćeg

proizvoda), da je deficit turističke sezone 1999. od 2,5 milijardi kuna bio zbog kosovske krize te da se zaduženost države s garantiranim obvezama, koju je ostavio HDZ digla sa 67 na 90 milijardi. Pridružila mu se dr. Ljerka Mintas-Hodak rekavši da se blizina EU-u mjeri prihvaćanjem standarda a ne samo sporazumom o pridruživanju (zadnje godine Jugoslavije Hrvatska je imala najviše zapadnoeuropskih turista i po tome bi dakle bila najbliže EU-u).

Postojeći zakon proizvodio negativne učinke

Stjepan Henezi (SDP) navodi da se u donošenje ovog zakona ušlo temeljem suglasnosti uglavnom svih zainteresiranih te da su o postojećim rješenjima određeni stupanj nezadovoljstva izražavale udruge branitelja, zastupnici a i dio hrvatske javnosti. Logično je ako je postojeći zakon proizvodio negativne učinke s kojima je velika većina hrvatske javnosti bila nezadovoljna da se pristupa izmjeni tog Zakona. No kada bi se pri tome rukovalo samo načelima štednje zastupnik bi, kaže, osobno bio nezadovoljan. Ako se već ne može donijeti novčano izdašnji ovaj zakon onda neka barem bude društveno pravedniji, i prema braniteljima i građanima.

U prvom čitanju treba razgovarati je li visina prava hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata zadovoljavajuća i ostvariva u praksi. Prvenstveno treba imati na umu potrebe hrvatskih branitelja i društva, svih drugih građana te mogućnosti gospodarstva ove države, a nikamo ne vode političke tenzije kojima se nastoji iznuditi određena rješenja, mišljenja je zastupnika.

Pridružuje se onima koji se zalažu da se u tekst predloženog zakona (članak 2.) ugradi pojam dragovoljac, da se razmisli o određivanju razdoblja i datum 17. kolovoza, zalaže se da pripadnost i status hrvatskog branitelja dobiju oni koji su sudjelovali u izravnom oružanom otporu agresoru. Sve drugo otvara mogućnosti za proširivanje kruga hrvatskih branitelja, smatra zastupnik tražeći ujedno, ako je moguće, da se učini što više na društvenoj valorizaciji borbe za slobodu odnosno društvenom statusu i časti koji bi iz te borbe trebale proizaći u odnosu prema hrvatskim braniteljima.

Potrebno je iznaći neke druge oblike koji će zamijeniti prava na oslobađanje određenih obveza branitelja i da se tako obeštete, smatra zastupnik naglašavajući pritom da nitko u ovoj zemlji ne može biti oslobođen plaćanja poreza, carina, sudskih taksi itd. Bitno je i da se invalidi ne izdvajaju kao grupacija u društvu jer se time i otežava njihova mogućnost integracije u normalan društveni život, rekao je, među ostalim.

Politička mjera

Đuro Dečak (HDZ) najprije je pozdravio nazočne predstavnike Koordinacije udruga proizašlih iz Domovinskog rata a zatim govorio o predloženom zakonu, s prvom i velikom zamjerkom da je prebrzo došao na dnevni red ("još se nije ni ohladio na putu od tiskare"). Važeći Zakon donesen je konsenzusom i u osnovi je vrlo dobar, no dakako da ga je trebalo u nečem doraditi i popraviti i bolje bi bilo da se išlo s izmjenama i dopunama a ne s novim zakonom, smatra on.

Važeći Zakon doživio je žestoki udar na prava hrvatskih branitelja njegovim izmjenama i dopunama s primjenom od 1. lipnja 2001., naglasio je zastupnik podsjećajući koja su sve prava branitelja time ukinuta. Ovim se Prijedlogom zakona prava branitelja dodatno smanjuju, primjerice, iznos za osobnu invalidninu i za posebni doplatka smanjuju se za 28,13 posto, naveo je zastupnik, među ostalim, odgovorno tvrdeći da to nije ekonomska već politička mjera. Pita se također nije li ovo drastično smanjenje i ukidanje pojedinih prava posljedica nečije promašene gospodarske politike.

Pored smanjenja prava hrvatskih branitelja i stradalnika predloženi zakon ima, navodi zastupnik, i druge nedostatke. Ne sadrži definiciju dragovoljca, rok za predaju medicinske dokumentacije za hrvatske ratne invalide je dvije godine, što se kosi sa svim normama, kaže zastupnik upozoravajući i da je povećan broj suicidalnih osoba nakon što je uredbom Vlade (Ministarstvo) ukinut rad deset centara za hrvatske branitelje (PTSP sindrom). Zbog svih tih i drugih primjedbi zastupnik neće dati, rekao je, svoj glas za ovaj prijedlog zakona.

Dr. **Zdenko Franić (SDP)** naglasio je, u vezi sa spominjanjem ukidanja povlastica za uvoz automobila, da će od početka sljedeće godine carine za automobile u Hrvatskoj biti nula posto te da će se postepeno ukidati i druge carine što je u vezi s ulaskom Hrvatske u WTO. Taj je zadatak stjecajem okolnosti ispunjen za mandata ove Vlade, podsjetio je. **Đuro Dečak** odgovorio je da nije govorio o tome što će biti od iduće godine već o zakonima kojima su te povlastice ukinute.

To nije pravi "teren" za štednju

Petar Žitnik (HSS) nije zadovoljan ovim Prijedlogom zakona jer, kaže, to sigurno nije zakon koji će unijeti više reda u korištenju prava branitelja. I dalje će omogućavati gomilanje i spajanje raznih prava onim snalažljivima, smatra zastupnik odbijajući i da glavni motiv donošenja zakona bude štednja (navod predstavnika predlagatelja na Odboru za obitelj, mladež i šport). Nije siguran da je ovo pravi "teren" za štednju no u svemu tome red mora postojati i zato je potreban dobar zakon a ne da snalažljivi invalid nižeg stupnja ostvaruje nadoknade više od nesnalažljivoga teškog invalida. No kako je u pitanju subjektivni faktor (neko-rektni službenici i činovnici) to treba riješiti na drugi način (pravosuđe).

Proračun će biti s tih 500 milijuna kuna kao spašen, kaže zastupnik, no ne može se oteti dojmu i mučnini što se baš kod tih ljudi traži izlaz iz krize u koju smo došli rastrošnošću na drugim poljima. Smatra da nije istina da previše dajemo braniteljima jer što je 3.500 kuna za teškog invalida i zašto se tu ne usporedimo s Europom, rekao je, među ostalim. Na Prijedlog zakona, za kojeg drži da više slični deklaraciji nego zakonu i da će stoga biti teško primjenjiv, iznio je više primjedaba pa tako i onu na obvezu rokova predlagatelju i njegovim organima (zna se već danas da neće biti poštivani), da su odredbe o opskrbnini potpuno nerazumljive te na sastav prvostupanjnske komisije (PTSP) koji bi trebao biti jednak drugostupanjnskoj.

Marija Bajt (HDZ) naglašava svoje prevareno očekivanje ovim Prijedlogom zakona. Naime, očekivala je, kaže, poboljšanje postojećeg Zakona i veći stupanj pravne i socijalne sigurnosti svim braniteljima, člano-

vima njihovih obitelji i stradalnicima Domovinskog rata te brže i lakše ostvarivanje prava poštujući ustavno načelo jednakosti građana pred zakonom. Međutim, dio predloženih rješenja umanjuje sadašnja prava, selektivno ukida prava braniteljima i opravdano izaziva ogorčenje kako braniteljskih udruga tako i dijela zastupnika, naglasila je podsjećajući kako su u posljednjih nekoliko godina najčešće riječi spominjane uz branitelj bile lažni invalid, lažni branitelj, revizija, zločin, kriminal, Haag.

Osvrnula se i na izbacivanje pojma hrvatski dragovoljac (iako je intervencijom ministra Pančića vraćen) pitajući za volju kojih moralnih načela, koga ili čega, u Prijedlogu zakona je zanimajan taj pojam te nije li to pokušaj razmjene vlastitog dostojanstva za neku obećanu podobnost. Pitala je i zašto je HTV prestala s emitiranjem emisije Hrvatski spomenar.

Nedopustivo je licitiranje hrvatskim braniteljima i njihovim obiteljima. Umanjuju se osobne invalidnine, doplatak za njegu i pomoć, navela je, među ostalim zastupnica naglašavajući da ne može prihvatiti ni da se hrvatskim vojnim invalidima iz Domovinskog rata (oštećenja manja od 80 posto) ukida oslobađanje participacije u zdravstvenim ustanovama. To ukidanje je prihvatljivo, s obzirom na stanje u državi, za obitelj ali za sve one koji su zadobili oštećenja organizma u obrambenom ratu neprihvatljivo je, naglasila je, među ostalim.

Smatra da je nužna kontinuirana i sustavna briga hrvatske države o dragovoljcima i ostalim braniteljima stoga Prijedlog ovog zakona zastupnica doživljava, kaže, restriktivnim i nepravednim i ne prihvaća ga niti u prvom čitanju.

Gordana Sobol (SDP) ponovila je da ovaj zakon ide za tim da se ostvaruju i poštuju prava branitelja koja su u njemu navedena. **Marija Bajt** objasnila je da u Prijedlogu nisu navedena koja su to sve smanjenja i njihovi načini.

Ne smanjivati financijska prava

Ivo Fabijanić (SDP) smatra da treba vidjeti što se može učiniti na poboljšanju teksta ovog Prijedloga zakona upozoravajući da bez obzira na to kakav zakon bio nikada neće postati potpuni sklad vlasti i građana, odnosno želja i stvarnosti. Što se tiče restrikcija branitelji ipak dolaze na

kraju (najprije su smanjene saborske plaće, socijala), što dakako, nije nikakvo opravdanje, rekao je. U takvim trenucima vlast mora pravičnije rasporediti teret socijalne egzistencije, ispraviti loše, diskriminirajuće propise koje su unutar istih društvenih grupa činile nepravdu. Inicijativa ovog zakona je uvesti red u zaslužnim privilegijama branitelja te smatra da se za novine koje on nudi treba zalagati.

Bilo bi korisno da se smanji nominalno broj prava ali ne i financijska prava koja iz njih proizlaze, predložio je, među ostalim, zalažući se za što kvalitetnija rješenja.

Inicijativa ovog zakona je uvesti red u zaslužnim privilegijama branitelja te se za novine koje on nudi treba zalagati.

Milan Kovač (HDZ) rekao je kako ne želi ponavljati već izrečene primjedbe o smanjenju prava koja proizlaze iz ovog zakona već da je najbitnije da će oni kojih se tiče ovaj zakon to osjetiti u svom osobnom životu. Boji se da će i ono što se popravi u ovom zakonu Vlada svojom uredbom ukinuti, ako, naime, nastavi s dosadašnjom praksom (podsjetio na raspravu o zakonu o ovlastima Vlade u kojoj je rečeno da Vlada može ukidati pojedine članke zakona i pojedine zakone). Ujedno je iznio svoje razmišljanje o tome što bi bilo da je HDZ 1998, ili 1999. godine predložio ovakav zakon. Vjeruje da bi tadašnji oporbeni političari iskoristili tu situaciju i da bi na Markovom trgu u Zagrebu protestirale razne udruge.

Stoga se pita zašto danas nije tako kad se smanjuju stečena prava, no kaže, to je aktualna vlast vrlo dobro koordinirano uredila. Jer, na početku prošle godine kad je bilo demonstracija sudionici su prozvani hruštevima države, rušiteljima ustavnog poretka, lažnim invalidima itd. Smatra bespredmetnim ovo što zastupnici raspravljaju kad će Vlada, peteročlana koalicija to uraditi onako, kaže, kako najbolje zna bez obzira na ovdje donesene zaključke i zakone.

Sloboda prosvjedovanja sada i za bivše vlasti

Dubravka Horvat (SDP) u vezi s navodom predgovornika o prosvjedima rekla je kako bi voljela znati što se dogodilo tim ljudima koji su

prosvjedovali jer da sada to mogu raditi slobodno i izražavati svoje (ne)slaganje s nečim, za što nažalost, u proteklih deset godina nisu baš imali nekakvu priliku i mogućnost. A insinuirajući da će Vlada ukinute nekakve odredbe ovog zakona nakon njegova donošenja neprimjerene su jer Zakon uređuje što Vlada može i ograničava Vladu, objasnila je. **Milan Kovač** je odgovorio da su u vrijeme dok je on bio ministar na Markovom trgu svaki dan bile demonstracije koje su vodili i čelnici tadašnjih oporbenih stranaka sa šljemovima na glavama. Objasnio je da ne kaže da će Vlada ukinuti ovaj zakon ali sa spomenutim interpretiranjem njenih ovlasti postoji mogućnost da ukine pojedine članke pojedinih zakona pa i same zakone.

Jadranka Kosor rekla je da nije točno da se u posljednjih deset godina baš nije moglo prosvjedovati navodeći primjer prosvjeda invalida i hrvatskih branitelja na Markovom trgu, prosvjede Radija 101 na Trgu bana Jelačića, prosvjed seljaka. **Dubravka Horvat** rekla je pak da su kod tih prijašnjih prosvjeda kod Kamenitih vrata bile barikade i policija a sadašnji članovi Vlade razgovaraju s prosvjednicima i dopuštaju im da dođu i izraze svoje mišljenje bez ikakvih sankcija. **Josip Leko (SDP)** rekao je pak da tvrditi da Vlada samovoljno ili proizvoljno mijenja zakone je ne znati Ustav i Zakon koji je izglasao ovaj Sabor.

Revizija da, ali i za borce NOR-a

Željko Krapljan (HDZ) najprije je podsjetio da je 1999. godine na zadnjem sjednici Hrvatskoga državnog sabora u tadašnjem sazivu opozicija, a današnja vlast, tražila da se postojeći iznos za hrvatski branitelje poveća za više od 19 milijardi kuna. To je vjerojatno bilo vrijeme prije izbora, kaže zastupnik, pa stoga to i smatra predizbornom šalom.

Ovim se zakonom ukida status hrvatskog dragovoljca (a zašto je SUBNOR imao prvoborce, spomeničare, pita) a pojam dragovoljca je u Sisačko-moslavačkoj županiji, iz koje zastupnik dolazi, za razdoblje do 1. 9. 1991. i do dana priznanja hrvatske države, 15. siječnja 1992. Status dragovoljaca bitan je za tu Županiju jer je imala prvu dragovoljačku noružanu postrojbu, 57. Samostalnu bojnu, koja je u tijeku Domovinskog rata prerasla u 57. brigadu "Marijan

Celjak" i odigrala bitnu i značajnu ulogu. Inače, to bi značilo da smo do tih datuma bili ratni pobunjenici, a poglavito za zarobljene pripadnike Hrvatskih oružanih snaga, i to bi bila glavna optužba u SAO krajini, rekao je zastupnik navodeći primjer osudnog Hrvata Mirka Kreštalića na 15 godina zatvora zbog pobune i špijunaže od suca u SAO krajini Nikole Carića koji je danas načelnik Općine Dvor u Sisačko-moslavačkoj županiji, naveo je.

Jedan od glavnih razloga što se uopće raspravlja o novom zakonu je što je kadar u Ministarstvu (kriterij selekcije kadrova bio izuzetno nepovoljan) proizvoljno provodio zakon i time omogućio prilično velike nepravilnosti.

Predložio je da status hrvatskog ratnog vojnog invalida s najmanje 20 posto obuhvati ranjavanje, ozljede i bolest, kao izravnu posljedicu rata, zatočeništvo u logoru do tri mjeseca (iznad toga i veći postotak) te, među ostalim, da se status hrvatskog ratnog vojnog invalida prizna i u slučaju prometne nezgode na crti bojišnice ili u dolasku i odlasku s položaja.

Ministra Pančića pitao je, među ostalim, zašto se ukida pravo na oslobađanje od participacije (branitelji i članovi njihovih obitelji) te u vezi s otpuštanjem djelatnika u Ministarstvu. Nakon 3. siječnja 2000. ministar je otpustio 120 i više djelatnika, većina njih su bili hrvatski ratni vojni invalidi, a na ta mjesta vraćeno ih je tridesetak i više, pa znači da se ne radi o doktoratu, stručnoj spremi. Predložio je i reviziju svih hrvatskih ratnih vojnih invalida i njihovu podjelu na kategorije ali i detaljniju reviziju tzv. boraca NOR-a, misleći pritom, kako je rekao, na Fumića i njegove kurire koji su onda imali 10, 12 godina pa su bili nekakvi veliki partizani. A najviše ga zanimaju oni, kaže, koji su 1947. skinuli kokardu pa stavili zvjezdice.

Koordinacija druga proisteklih iz Domovinskog rata Sisačko-moslavačke županije apsolutno ne podržava ovakav Prijedlog zakona (ni zastupnik osobno) i bez prihvaćanja većine primjedbi iz rasprave, rekao je zastupnik navodeći nazive udruge iz koordinacije.

Ministar **Ivica Pančić** odgovorio je da je Ministarstvo hrvatskih branitelja jedino Ministarstvo koje je u potpunosti poštovalo odluku Vlade o smanjenju broja djelatnika u državnim službama. Tako je smanjen broj zaposlenih u Ministarstvu sa 520 na 370, a glavni je razlog što je spomenutih 120 ljudi stavljeno na raspolaganje (nije točno da je primljeno trideset novih već 6,7 i možda je svega nekoliko njih bilo invalida) što njihov odnos prema poslu nije bio zadovoljavajući. Jedan od glavnih razloga što se uopće raspravlja o novom zakonu je što je kadar u Ministarstvu (kriterij selekcije kadrova bio izuzetno nepovoljan) proizvoljno provodio zakon i time omogućio prilično velike nepravilnosti. Prilikom daljnje racionalizacije sigurno će se voditi računa tko je hrvatski branitelj, tko je invalid a tko je dijete poginulog hrvatskog branitelja, rekao je, među ostalim ministar.

Proračunska sredstva i nepravilnosti

Željko Krapljan imao je ispravak netočnog navoda ministra i rekao kako nije siguran da je ministar nakon tako kratkog vremena od svog dolaska u Ministarstvo mogao biti siguran da se radi o nestručnim i nekvalitetnim ljudima. **Marin Jurjević** ispravio je predgovornika i rekao da su u davanju spomenutog prijedloga za izmjenu zakona o braniteljima u prošlom sazivu Sabora sudjelovali ne samo oporbeni zastupnici već sve stranke iz Splitsko-dalmatinske županije pa i zastupnici HDZ-a. **Željko Krapljan** je odgovorio da je s potpisom takvog amandmana za povećanjem sredstava za branitelje u iznosu od 19 milijardi kuna sudjelovao i jedan zastupnik HDZ-a iz Splita te dodao da mu nije jasno kako se to mislilo ostvariti iz proračuna koji je onda iznosio 40 milijardi. **Marin Jurjević** je naglasio da to nije bila izborna šala već ozbiljan postupak zastupnika Splitsko-dalmatinske županije uz podršku koordinacije 14 udruge.

Dr. **Juraj Njavro (HDZ)** podsjetio je na odluku Sabora da svi uposleni na skrbi u Ministarstvu obrane moraju prijeći u (novootvoreno) Ministarstvo hrvatskih branitelja što je i učinjeno. U vezi s otpuštenim djelatnicima rekao je da postoje razmišljanja i tvrdnje da su otpušteni zato što su hrvatski branitelji i da su primljeni novi, koji mirišu na neke podobnosti.

Zastupnik je ujedno pitao ministra koliko je izgrađeno stanova i podijeljeno kredita hrvatskim braniteljima u njegovom mandatu.

Ministar **Ivica Pančić** odgovorio je da zna da dr. Njavro (bivši ministar) nije odgovoran što je morao preuzeti toliko ljudi i zašto većina nije imala zadovoljavajuću stručnu spremu pa nije ni čudno što je nalaz revizije prilično debeo ni što su milijunski iznosi isplaćivani za nekakve kompjutere i informatičke programe, što su i nekadašnji ministri pomoćnici dodjeljivali stanove ljudima koji nisu bili na listi (stan dodijeljen 19. svibnja a zahtjev primljen 21. svibnja), rekao je, među ostalim.

Naglasio je da je problem u daljnjoj dodjeli stanova jer trenutno ima 7000 zahtjeva za dodjelu stana a Vlada, Ministarstvo tijekom ove i iduće godine može stambeno zbrinuti najteže stradalnike. Dr. **Juraj Njavro** rekao je da svi 100-postotni invalidi nemaju osiguran krov nad glavom jer pojedini gradovi i općine ne rade ono što bi trebali, odnosno osiguravati zemljište i infrastrukturu (radi se o kućama i stanovima za prilagodbu). Pitao je još jednom koliko je ova Vlada od 3. siječnja 2000. izgradila i podijelila kuća i stanova hrvatskim ratnim vojnim, 100-postotnim invalidima.

Uspostava pravednosti

Ivan Ninić (SDP) predložio je, s obzirom na trajanje ove rasprave, da se svi argumentirani prijedlozi uzmu u obzir i da se s ovim zakonskim prijedlogom ide u drugo čitanje. Predloženi zakon doživljava kao uspostavu pravednosti. Djelomično je točno da se radi o smanjenju nekih prava no, smatra zastupnik, to je smanjenje akumulacije više prava i nelogičnosti u tome. Ministarstvo bi trebalo sve podatke o braniteljima (prava, korištenje itd.) imati na jednom mjestu pa bi se spriječile zloporabe tih prava na što su najosjetljiviji istinski branitelji, kojih najviše ima a najmanje ih se spominje. Nažalost, ni šest godina po završetku rata ne znamo točno tko je sudionik slavne 113. Vukovarske brigade, rekao je, među ostalim, naglasivši da zaštitu dostojanstva istinskih branitelja zahtijeva hitnu reviziju statusa branitelja i invaliditeta. Zbog javnosti naveo je prava koja pripadaju po ovom predloženom zakonu obitelji poginulog branitelja (invalidnina i drugo),

obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja tvrdeći da su to značajna prava, koja su branitelji zaslužili ali da i oni znaju u kojem trenutku živimo (50 posto učinio rat, 50 posto loše vođenje države u zadnjih deset godina).

Dario Vukić reagirao je na navod predgovornika o nezaposlenosti te podsjetio da je 1990. bilo 240.000 nezaposlenih čemu treba dodati tzv. skrivenu nezaposlenost, isto toliko i 1995. a krajem 1999. godine bilo je 321.000 nezaposlenih (Borovo, Tvik i druge velike tvornice s oko 100.000 zaposlenih bile su razorene i opljačkane). U svemu treba biti realan i sagledavati stvari kakve jesu, rekao je, navodeći da se poziva na podatke Ministarstva financija. **Ivan Ninić** odgovorio je da je sada točan podatak o 320.000 nezaposlenih jer da ova vlast, drugačije od prethodne, vodi one koji su bili zaposleni a nisu primali plaću ni plaćali doprinose vode nezaposlene. Usprotivo se i točnosti podatka o 260.000 nezaposlenih 1995. (nezaposleni pretvoreni u 600.000 umirovljenika). O toj temi kao i zaduženosti ovi zastupnici su se još nekoliko puta javljali s ispravcima netočnih navoda kao i **dr. Ljerka Mintas-Hodak** koja je rekla kako smatra da je za sadašnje stanje u velikoj mjeri kriva sadašnja vlast, koja smanjuje sva prava jer prihodovnu stranu proračuna nije u stanju održati. Javio se i **Ivan Leko** naglasivši da se učinci krivo vođene ekonomske politike mogu vidjeti tek za sedam, osam godina.

Treba osigurati radna mjesta za branitelje

Zastupnik **Tonči Žuvela (SDP)** ocijenio je da treba pažljivo razmatrati sve podatke vezane uz ratna zbivanja. Ljudi su još uvijek traumatizirani stradanjima, a branitelji su dodatno opterećeni i teškim socijalnim prilikama. Treba znati da su mnogi nakon povratka s ratišta završili na ulici, a njihova radna mjesta završila su u "pretvorbenim maglama". Upozorio je ujedno da branitelji nisu odlazili na ratište zbog kasnijih privilegija, već zbog obrane domovine koja je bila agresivno i okrutno napadnuta. Zbog ovih okolnosti država bi prema svojim mogućnostima trebala voditi brigu o braniteljima i invalidima, a time se sigurno rukovodilo i resorno ministarstvo predlažući rečeni tekst.

Smatra da su brojne udruge proizašle iz Domovinskoga rata, imale mogućnosti i utjecaja na stvaranje zakonodavnog okvira kojim se uređuju prava branitelja. Na okruglim stolovima i sastancima, čule su se brojne primjedbe i sugestije koje su dijelom i ugrađene u predloženi zakonski tekst. Postojeći Zakon o pravima branitelja u nekim je svojim rješenjima utjecao na neravnopravno ostvarivanje prava pojedinih skupina branitelja, a određena su prava istovremeno nadilazila gospodarske mogućnosti

U zakonski tekst ponovno treba uvrstiti pojam dragovoljaca koji su se među prvima odazvali pozivu za obranu države.

države. Zbog rečenih razloga, naglasio je zastupnik, postoji značajan broj sudionika koji smatra da su određene izmjene i usklađivanja prijeko potrebne. Pojedine pogodnosti su prema tome razložno ukinute ili smanjene, a to se odnosi na: neplaćanja poreza, prednost prilikom sklapanja poslova i dodjelu počasnih činova. Podržao je inicijativu da se pojam dragovoljca uvrsti u zakonski tekst kojim se uređuju prava hrvatskih branitelja. Svi oni koji su se među prvima odazvali u obranu svoje države, zaslužuju da budu posebno spomenuti u ovom zakonskom tekstu. Naglasio je zatim da stupanjem na snagu predloženog zakonskog teksta, treba očekivati prevođenje svih dosadašnjih korisnika sukladno novim uvjetima. Time se na određeni način otvara prostor za provođenje revizijskih postupaka o čemu se u posljednje vrijeme sve više govori. Nadležna ministarstva trebala bi uložiti značajan napor i ostvariti suradnju, kako bi se utvrdila međusobna prava i obveze. Međutim, ocijenio je da niti ovaj Zakon nije odgovorio na dvojbe koje opterećuju naše društvo. Treba, naime, postaviti čvrste kriterije, kako bi se utvrdilo - tko ima pravo na braniteljski status? Treba utvrditi i ukupni broj invalida kao i kriterije po kojima su ostvarili određena zakonska prava. Zastupnik Žuvela upozorio je da se za značajan broj invalida ne zna kriterij po kojemu su stekli pravo na invalidninu i invalidsku mirovinu. Smatra da određene nesuglasice i dvojbe postoje i među braniteljima, o čemu najbolje svjedoče zbivanja vezana uz postrojavanje 204. brigade HV-a u Vukovaru.

Svjestan je da nužne restrikcije neće naići na odobravanje većeg dijela javnosti, ali smatra da su potrebne uštede i na ovom području. Najvažnijim zadatkom Vlade i Sabora smatra stvaranje preduvjeta za brži gospodarski rast. Time bi se, ocijenio je, smanjilo i breme nezaposlenosti

Socijalne probleme i porast nezaposlenosti ne može se rješavati upućivanjem branitelja u mirovinu.

koje opterećuje i brojne hrvatske branitelje koji traže i očekuju zaposlenje u svojoj struci. Ovim bi se postupkom ujedno ostvarila očekivanja branitelja, da vlastitim radom osiguraju egzistenciju sebi i svojim obiteljima.

Zbog navedenih razloga ocijenio je da predloženi zakonski tekst treba podržati u prvom čitanju, a od predlagatelja očekuje da u miru sagleda sve primjedbe i prijedloge prije upućivanja Konačnog prijedloga zakona.

Najveću pomoć osigurati djeci stradalih branitelja

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** osvrnuo se na brojne informacije i obavljene razgovore vezane uz problematiku branitelja i realizaciju njihovih zakonskih prava. Svi razgovori i konzultacije koje je obavio, bili su nabijeni pozitivnim traženjima i očekivanjima, kako bi se ova važna materija uredila na cjelovit i transparentan način. Sudionici konzultacija suglasni su da treba voditi maksimalnu skrb, ali vodeći istovremeno računa i o realnim mogućnostima našeg društva. U takvim se raspravama u pravilu ističe želja da se najveća pozornost posveti ostvarivanju prava za djecu poginulih branitelja. Zbog čestih ljudskih tragedija koje prate ovu problematiku, smatra da rečena zakonska materija nije mjesto za političke licitacije i prepucavanja. Sve kategorije stradalnika zaslužuju pozornost i pomoć, ali pri tome se ne smiju zanemariti niti prava nezaposlenih osoba koje očekuju snažnije poticaje u gospodarstvu. Smatra da ljudi neće reagirati ukoliko je pružena pomoć skromnija, ali su zato izuzetno osjetljivi ukoliko dođe do narušavanja prava izvan zakonom utvrđenih pravila.

Upozorio je i na pojave da se problemi branitelja pokušavaju razriješiti prijevremenim slanjem u mirovinu. Ocijenio je da takvi potezi neće ubrzati rješavanje problema nezaposlenosti. Smatra da pregled svih povlastica i prava treba biti javan i transparentan, jer se time najsigurnije može reagirati u slučaju narušenih zakonskih prava. Očekuje ujedno da će rečeni pristup naići i na podršku većine građana, kao i samih hrvatskih branitelja.

Zastupnik **Joško Kontić (HSL)** ocijenio je da je većina zastupnika suglasna o potrebi redefiniranja čitavog niza problema oko postojećih prava. Smatra da ni branitelji ne smiju pokazati neosjetljivost na socijalno stanje i realne mogućnosti države. Određena su prava preširoko definirana i svakako postoji prostor za njihovo reduciranje, a i sami branitelji svjesni su sadašnjeg ekonomskog trenutka. Upozorio je, međutim, da znatan broj branitelja nije do sada uopće uspio ostvariti prava koja im pripadaju, pa bi i o tome trebalo povesti računa prilikom izrade Konačnog zakonskog prijedloga. Što se tiče revizije pojedinih prava, treba naglasiti da pravedna i zakonska rješenja podržavaju i udruge koje su proistekle iz Domovinskog rata. Treba znati da su i civilne mirovine često puta provedene na sporan način. O ovim detaljima treba voditi računa ukoliko se ponovno osjeti potreba za revizijom i utvrđivanjem spornih zakonskih prava, naglasio je zastupnik Kontić.

Hrvatski branitelji nisu privilegirani, ali ipak treba voditi računa o gospodarskim limitima države.

Situacija nije idilična i bez propusta i na segmentu partizanskih mirovina, pa ukoliko se otvori cjelina problema, treba očekivati reviziju prava i kod ove društvene skupine. Smatra da zakonsko utvrđivanje stečenih prava ne treba ovisiti o stranačkim kalkulacijama, već se treba ravnomjerno, dosljedno i sveobuhvatno utvrditi. Konsolidacija proračuna svakako je potrebna, ali ne smije se obavljati samo preko leđa skupine branitelja i invalida. Treba otvoreno reći da hrvatski branitelji nisu i ne smiju biti socijalni problem, a stečena prava postoje u svim državama za tu

populaciju. Naveo je zatim iskustva drugih država, citirajući zakonski okvir o pravima branitelja u Republici Koreji, Izraelu i Francuskoj. Pojedini istupi u medijima nepotrebno i štetno narušavaju ponos i očekivanja hrvatskih branitelja, jer se čak naziru i dvojbe o samom statusu branitelja. Tako ima primjera da se branitelji podcjenjuju i omalovažavaju, a nerijetko se slučajevi dezertiranja oslikavaju časnijim nego obrane države. To pitanje svakako treba otvoriti, jer branitelji pored ostalih zakonskih prava imaju pravo i na utvrđivanje potpune povijesne istine o minulim vremenima.

Hrvatski branitelji nikako nisu privilegirani u odnosu na slične primjere u drugim državama, ali treba naravno voditi računa i o ekonomskim limitima države. Istovremeno, treba naglasiti da su se hrvatski branitelji borili u svojoj, a nisu napadali druge države ni narode. Sve ove podatke treba cjelovito i istinito interpretirati, kako se u javnosti ne bi stvarala iskrivljena predodžba o ovoj kategoriji hrvatskih građana.

Ocijenio je zatim da predloženi zakonski tekst sadrži pojedine dobre namjere, ali uočio je i određene prijedloge koje ne može podržati. Smatra da je ostavljeno premalo vremena za proučavanje važne zakonske materije, pa je i zbog ovakvih poteza predlagatelja ocijenio da neće podržati rečeni zakonski tekst prilikom glasanja.

Provesti pravednu reviziju postojećih prava

Zastupnik **Želimir Janjić (HSL)** uvodno se osvrnuo na probleme oko naplate 10 milijardi zaostalih državnih potraživanja koja nisu na vrijeme uplaćena u korist Proračuna. Da je postojalo više financijske discipline i današnja bi rasprava, smatra, protekla u ugodnijoj atmosferi. Zabrinjavajuće je što je u pojedinim slučajevima došlo do zakonske zastare, pa očigledno netko nije obavio svoj posao, a država više troši negoli zarađuje. Ocijenio je ujedno da su i prethodne socijalne restrikcije posljedica opisanih propusta i financijske nediscipline poreznih obveznika. Podsjetio je zatim da predlagatelj na predloženim restrikcijama u ovoj stavci, očekuje uštedu od 550 milijuna kuna. Ocijenio je ujedno da su i

dosadašnja zakonska prava bila umanjena, citirajući dosadašnje i očekivane iznose invalidskih mirovina i invalidnina.

Smatra da se obvezno mora provesti revizija oko statusa branitelja i invalida, jer postoji značajan broj osoba koji su ovo pravo stekli mimo zakonskih odredbi. Dosadašnje revizije krasila je sporost i neučinkovitost, a utvrđene su i mnogobrojne greške i propusti u samom radu liječničkih komisija. Oni koji su protupravno ishodili invalidski status bacaju ružnu sjenu na ostale, a to je posebice vidljivo u lokalnim sredinama. Trebamo biti svjesni da nema savršenih rješenja, no treba voditi računa da se ovakvi propusti iskorijene ili značajno smanje.

Analizirao je zatim odredbu u kojoj se opisuje "izravni oružani otpor i odlazak u postroju", sadržanu u članku 2, stavak 2. Ocijenio je da pojedine formulacije treba preciznije utvrditi, a u zakonski tekst treba vratiti i pojam dragovoljaca. Treba svakako voditi računa i o pravima zatočenih u logorima, te pravima obitelji poginulih hrvatskih branitelja. Smatra ujedno da ne treba ukidati pravo na zdravstvenu zaštitu branitelja, niti ukidati pravo kojim se ova kategorija oslobađa od plaćanja participacije. Podsjetio je na kraju i na tragične događaje iz naše svakodnevice navodeći veliki broj suicida kod ove kategorije, upozoravajući da se ne smiju zanemariti posljedice posttraumatskog stresa što dovodi do čestih incidentnih situacija i tragedija. Zaključio je raspravu očekivanjem da će predlagatelj razmotriti i usvojiti brojne primjedbe i prijedloge koji su se čuli tijekom dosadašnje rasprave.

Zastupnica **Dubravka Horvat (SDP)** je napomenula da treba donijeti sveobuhvatan i krovni zakon koji će financijska sredstva rasporediti na neupitan i pravedan način. Pri tome treba osobito pozornost posvetiti braniteljima koji nisu dobili nikakvu pomoć, niti mirovinu, a traže zaposlenje kako bi riješili svoju egzistenciju. Bez obzira na kritike koje zamjeraju zbog štednje i smanjivanja pojedinih prava, treba reći da predloženi zakonski tekst ne zaostaje za svjetskim standardima. I ona je spomenula podatak da značajan broj osoba prima mirovinu, iako nije utvrđena nikakva invalidnost, pa slijedom te činjenice, ne postoje

nikakve zakonske osnove za mirovinu. Smatra da bi većina branitelja bila najzadovoljnija i najsretnija da radom u stečenom zanimanju zarađuju za vlastiti život i napredak svoje obitelji.

Znatna broj osoba prima invalidsku mirovinu iako im nije utvrđena nikakva bolest ili invalidnost kao zakonska pretpostavka za mirovinu.

Osvrnula se zatim na pojedine iznose gardijskih dodataka, ističući da bi realna brojka bila oko 2000, a isplaćuje se oko 8000 ovih nemalih novčanih iznosa. Smatra ujedno da je Propisnik o dodjeli počasnih činova nedosljedno primjenjivan, a mnogi ratni zapovjednici visokog ranga nisu promaknuti niti im je dodijeljen odgovarajući čin. O tome se ne može sada otvarati veća rasprava, ali treba voditi računa da se iznijete nedosljednosti reflektiraju i na realizaciju drugih zakonskih prava. Predložila je resornom ministarstvu da se posveti razrješenju iznijetih propusta na temelju zakonskih odredbi, jer se nepravde i propusti moraju ispraviti, odnosno ublažiti.

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** javila se zbog replike, tražeći da se citiraju koji su to svjetski standardi zaštite branitelja i u kojem su dokumentu zapravo objavljeni. Smatra da hrvatski branitelji trebaju imati jasna prava koja se neće mijenjati nakon svake promjene vlasti.

Trebamo biti svjesni gospodarskih limita

Odgovorila je zastupnica **Dubravka Horvat**, podsjećajući na podatke koji su se već mogli čuti u prijašnjim raspravama, posebice u izlaganjima zastupnika Ninića i Žuvele. Smatra ujedno da svi trebamo biti realni i svjesni gospodarskih mogućnosti Republike Hrvatske. Ujedno se ne mogu zaboraviti ni preuzete financijske obveze, koje su napravljene prije sadašnje državne uprave.

I zastupnik **Đuro Dečak (HDZ)** javio se kako bi ispravio netočan navod, smatrajući da se ukida znatno više prava nego je navedeno. Nabrojao je čak sedam prava i zakonskih pogodnosti čije se ukidanje ili smanjivanje očekuje u slučaju prihvatanja predloženog zakonskog teksta.

Ponovno je zastupnica Horvat precizirala iznijete ocjene, navodeći da se pojedina prava ne ukidaju nego se za njihovo ostvarenje uvodi imovinski cenzus. Treba izgraditi takav sustav koji će voditi računa o svim osobama koje imaju posebne zdravstvene potrebe, ali takva situacija podrazumijeva i određeni ekonomski napredak.

Nastavilo se s ispravkama netočnih navoda jer zastupnik Dečak nije bio zadovoljan iznijetim objašnjenjem, upozoravajući da je imovinski cenzus posebno reguliran u dva stavka. Zastupnik dr. **Juraj Njavro (HDZ)** upozorio je da se još ukida i pravo na uvoz automobila bez carine, a pojedine odredbe Zakona o obnovi, "izjednačavaju prava Martića i njegove obitelji s pravima osoba koje su pogodene takvom politikom". Spomenuo je i prestanak važenja pojedinih prava za službenike i namještenike koji su zaposleni na područjima posebne državne skrbi, a najtragičnijim smatra ukidanje dostojanstva hrvatskih branitelja.

Ponukan brojnim primjedbama i zamjerkama, za riječ se javio ministar hrvatskih branitelja **Ivica Pančić**, pojasnivši kategorizaciju pojedinih skupina branitelja i realizaciju zakonskih prava. Smatra da će pojedine kategorije izgubiti određena zakonska prava, ali zbog te se činjenice ne dovode u pitanje temeljna zakonska prava ostalim hrvatskim braniteljima. Dakle, kada se govori o restrikcijama, treba voditi računa da se iznijete kritike precizno postave i prezentiraju.

Pravednija raspodjela stanova za invalide

Smatra da dostojanstvo hrvatskih branitelja narušava podatak što još uvijek nije utvrđen njihov točan broj, a povlastice, stanovi i činovi, bili su dodjeljivani "kapom i šakom", osobama koje na to nisu imale zakonska prava. Ispravljanjem ovih negativnosti pokušava se izgraditi i sačuvati dostojanstvo hrvatskih branitelja, zaključio je ministar Pančić.

Zastupnik Njavro nije se složio s iznijetim ocjenama, spominjući da treba razlikovati zakonske restrikcije od ukidanja prava, a zatražio je od ministra i podatak koliko je sadašnja vlast izgradila stanova za branitelje. Za ispravak netočnog navoda javio se zatim i zastupnik **Željko Krapljan**

(HDZ) navodeći precizne podatke o broju branitelja i dragovoljaca na području Sunje. Ministar Pančić upozorio je da zakon priznaje jedino potvrde iz Ministarstva obrane i Ministarstva unutarnjih poslova, a ne iz općina ili pojedinih ureda. Iznio je zatim i precizne statističke pokazatelje o izgradnji i dodjeli stanova braniteljima i invalidima Domovinskog rata. Smatra da usprkos

**Prilikom dodjele stanova
Ministarstvo branitelja
prvenstveno će voditi računa o
osobama s visokim postotkom
invalidnosti.**

teškoćama i gospodarskim problemima broj izgrađenih stanova neće biti manji od prijašnjih, a Ministarstvo branitelja inzistirat će na striktnoj i dosljednoj primjeni zakonskih propisa prilikom dodjele stanova. To znači da se više ne može dogoditi da invalid sa 20 ili 30% invalidnosti bude u prednosti pred stopostotnim stradalnikom, zaključio je ministar Pančić.

Zastupnik Juraj Njavro ponovno se javio zbog ispravka netočnog navoda, iznoseći konkretne i precizne podatke o izgrađenim stanovima. Naveo je slučaj da je nova vlast samo preuzela ključeve i podijelila 600 ranije izgrađenih stanova, a pojedini stanovi su zapečaćeni, jer nema sredstava za dovršetak i primopredaju. Ministar Pančić ponovno se javio i podsjetio da je u Vukovaru, povodom dodjele stanova u Borovom naselju, istaknuo da su za dovršenje i predaju stanova zaslužni raniji ministri, dr. Jure Radić i dr. Juraj Njavro.

Sada se za riječ javio i dr. **Jure Radić (HDZ)** ocjenjujući da ova vlast ne može izgraditi jednaki broj stanova za branitelje kao bivša vlast jer su proračunska sredstva za ovu namjenu smanjena između 50 i 60%.

Zastupnik **Mario Kovač (HSL)** zamjerio je podnositelju zakona da je ostavio mali vremenski rok za sagledavanje i proučavanje predloženih zakonskih propisa. Upozorio je da je glavni udar socijalnih restrikcija namijenjen braniteljima, a takvi stavovi potvrđeni si i prilikom kontakta s pojedinim braniteljima i njihovim udrugama na terenu. Zamjerio je da su znatne restrikcije usmjerene i na ona prava koja ne nanose troškove državnom prora-

čunu, navodeći pravo djece poginulih branitelja oko smještaja u studentske domove. Ne razumije zbog čega se poseže za sličnim mjerama koje samo pojačavaju napetosti i međusobne animozitete branitelja prema vlasti. Ukazao je na nelogičnosti i nejasnoće prilikom utvrđivanja obiteljskih mirovina u slučaju pogibije ili suicida hrvatskih branitelja. Smatra da kriterije u opisanim slučajevima treba pravedno utemeljiti, a prilikom izrade propisa treba konzultirati i mjero-davna tijela iz medicinske struke.

**Branitelji nisu prevaranti i
falsifikatori**

Ujedno se stigmatizira i dovodi u sumnju status branitelja ili invalida, kao da ovu kategoriju odreda tvore prevaranti i falsifikatori. Bez ovih ljudi danas ne bi bilo hrvatske države, jer su oni na kocku stavili vlastiti život i sigurnost svojih obitelji. Ukazao je zatim na veliki broj korisnika mirovina temeljem sudjelovanja u NOB-u, podsjećajući na pojedine nelogičnosti i manjkavosti prilikom utvrđivanja i njihovih zakonskih prava, koje nitko ne dovodi u sumnju. Zamjerio je ujedno na odredbi koja je sadržana u članku 84. predloženog zakonskog teksta, a koja omogućuje resornom ministru donošenje pravilnika za izvršenje Zakona. Ova i druga otvorena pitanja moraju se na pravedan način razriješiti, zaključio je zastupnik, navodeći da će u slučaju usvajanja zakonskih prijedloga glasovati protiv usvajanja ili biti suzdržan.

Zastupnik **Vedran Lendić (SDP)** javio se zbog ispravka netočnog navoda, pitajući zašto se više reda nije napravilo u udrugama i bivšim postrojbama. Smatra da revizija samo dobiva papire, a najbolji poznavatelji situacije i realnih podataka su ljudi u tim udrugama. Spomenuo je da se u manjim mjestima događalo da je predsjednik Općinskog suda stekao status 40% invalida Domovinskog rata, iako je ratni raspored imao u sudu. Takvih slučajeva ima još, pa ljudi negoduju zbog situacije da zakonska prava koriste osobe bez valjane osnove. Nitko ne dovodi u sumnju status i poštenje hrvatskih branitelja, ali moraju se izbjeći nepravde i zloupotrebe, zaključio je zastupnik Lendić. Replicirao je zatim zastupnik Kovač, ukazujući da je za reviziju, ali neka se tom institutu

podvrgnu i svi stečeni invaliditeti, uključujući i oni iz NOB-a, te invalidi rada. Ispravicima se poslužio i zastupnik Đuro Dečak, ocjenjujući da udruge kao nevladine i nestranačke ustanove ne mogu obavljati navedene državne poslove.

Zastupnica **Darinka Orel (HSL)** uvodno je najavila da će podržati donošenje predloženog zakonskog teksta. Smatra da se svakako treba utvrditi precizan i konačni broj branitelja i invalida, a zakonodavac bi trebao u tekst vratiti i pojam branitelja-dragovoljca.

**Razlučiti istinske i "lažne"
branitelje**

Ova kategorija zaslužuje moralnu satisfakciju jer ipak treba razlikovati dragovoljca od mobiliziranog vojnika. Zatražila je da se pojasni veliki broj novih branitelja nakon akcije "Oluja", ocjenjujući ujedno da bi svi potrebni pokazatelji trebali biti pohranjeni i dostupni u bazama podataka nadležnih ministarstava. Ocijenila je ujedno i na potrebu pravilnijeg redosljeda prilikom navođenja pojedinih kategorija stradalnika. Upozorila je da treba razlikovati istinske branitelje koji su živjeli i borili se na prvim crtama obrane, od osoba koje su u uniformi i "pancirkama" šetale Trgom bana Jelačića u Zagrebu. Zbog takvih branitelja, ocijenila je zastupnica, vjerojatno se danas susrećemo s velikim brojem osoba koje imaju jednaki status. To svakako treba provjeriti i ispraviti. Pojedina prava, poput prava na njegu i pomoć druge osobe, treba precizirati i pojasniti. Govorila je zatim o prioritetima hrvatskih branitelja prilikom zapošljavanja, te prava na opskrbinu. U slučaju ovog potonjeg, predložila je da se konzultiraju stručne osobe iz Ministarstva financija, kako bi predložena formulacija bila što preciznija. Pozdravila je uvođenje načela novčanog cenzusa, ocjenjujući da će se takvim pristupom smanjiti zloupotrebe zakonskih prava i osigurati prihvatljiviji model potrebne pomoći.

Ponovno se za repliku javila zastupnica Kosor, osvrnuvši se na konstataciju da se predloženim zakonskim tekstom uvodi red i pravednost. Prenoseći stavove i kritike udruga koje su proistekle iz Domovinskog rata, konstatala je da se radi o

ukidanju prava i drastičnim mjerama, pa pojedini stradalnici i njihovi predstavnici, razmišljaju i o podnošenju tužbi protiv države. Ocijenjeno je da će Zakon u predloženom obliku generirati nove nepravde i pogreške koje idu za obespravljanjem hrvatskih branitelja.

Ukinuta su i postojeća prava ratnim izvjestiteljima koji su u teškim vremenima svjedočili o razmjerima agresije na Republiku Hrvatsku.

Zastupnica Orel odgovorila je na repliku navodeći i citirajući pojedine stavove i mišljenja udruga koje su potvrdile da se predloženim mjerama ipak uvodi red i pravednost u postojeću zakonsku materiju. Dignitet Domovinskoga rata bit će očuvan ukoliko se pomoć dodijeli onim braniteljima i invalidima kojima je ona uistinu potrebna. I zastupnik Dečak javio se želeći pojasniti pojedine nejasnoće i nepravilnosti oko mišljenja braniteljskih udruga. Stavovi pojedinih udruga kao i predstavnika HVIDR-e, jedinstveni su u ocjeni da se ne treba podržati predloženi zakonski tekst.

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** smatra da se predloženim zakonskim tekstom nastavlja tužna hrvatska priča kojom se gase očekivanja građana da će im ova vlast omogućiti bolji život. Smatra da sadašnja vlast svojim postupcima ugrožava, ne samo standard svih slojeva građana, već i njihovo dostojanstvo. Na sličan je način ocijenio i predloženi zakonski tekst, smatrajući da se njime zapravo dovodi u pitanje etički odnos prema hrvatskim braniteljima. Mišljenja je da ovakve ocjene potvrđuju i sami stradalnici Domovinskog rata, a naveo je zatim i fragmente razgovora s jednim od branitelja. Utvrdio je da je trebalo ukloniti određene nepravilnosti i manjkavosti ako ih je bilo, a umjesto toga predlagatelj se odlučio za ukidanje pojedinih zakonskih prava. Osvrnuo se potom i na brisanje prava ratnih izvjestitelja koji su u teškim trenucima svjedočili o razmjerima agresije na Republiku Hrvatsku s prve crte bojišnice.

Spomenuo je stradanje snimatelja Gordana Lederera, navodeći da nije pravedno ukidati status branitelja snimateljima, novinarima i foto-reporterima.

Razlozi zbog koji se predlagatelj odlučio za ovako široke restrikcije, nalaze se u političkim motivima, ocijenio je zastupnik Krpina. Iako su u prvi plan isticani gospodarski, pravni i etički razlozi, to nije primarno, jer dominira želja da se obezvrijedi uloga hrvatskih branitelja u stvaranju hrvatske države. Ocijenio je da su i riječi pojedinih političara nagovijestili da će se prema braniteljima zauzeti rigidan politički stav. Spomenuo je zatim pojedine konkretne situacije kada se prema braniteljima i invalidima Domovinskog rata nije korektno i dostojanstveno postupalo. Zaključujući da ovakva politika neće biti dugoga vijeka, zastupnik Krpina okončao je svoje izlaganje.

Usljedila je replika zastupnice **Dorice Nikolić (HSL)** koja je ponovno podsjetila da bi oko ove teme trebalo težiti konsenzusu. Smatra da su motivi predloženih izmjena prvenstveno gospodarske naravi, te je podsjetila da je ranije i bivša vlast odustala od povećanja pomoći ovoj skupini, zbog gospodarskih limita Republike Hrvatske. Smatra da bi trebalo pošteno i odmjereno razmotriti sve okolnosti, ali i primjedbe na zakonski prijedlog.

Narušeno dostojanstvo branitelja

U svom je odgovoru zastupnik Krpina otklonio nedoumice da se raspravlja o poštenju ili nepoštenju zastupnika, jer Sabor nije mjesto za te dileme. Ponovio je da će podržati svaki zakonski prijedlog kojim se daje kvalitetnija skrb za branitelje, nazivajući licemjernom ocjenu da se radi o reformi zakonskog teksta zbog financijskih razloga. Smatra ujedno da se štednjom na braniteljima neće otvoriti niti jedno novo radno mjesto u Republici Hrvatskoj. Zastupnica Nikolić precizirala je svoje ranije izlaganje, navodeći da je u raspravi govorila o političkom, a ne osobnom poštenju.

Završna riječ pripala je zatim ministru **Ivici Pančiću** koji je zahvalio na velikom broju upućenih konstruktivnih prijedloga, koje će nastojati ugraditi u Konačni prijedlog zakona. Smatra da svakako treba spomenuti poziciju branitelja - dragovoljaca, te definirati datum od kada je počela agresija na Republiku Hrvatsku. Otvorenim ostaje pitanje vremenskog reguliranja i utvrđivanja bolesti do koje je došlo radi sudjelovanja u ratu, i psihičkih oboljenja. Smatra da bi o tome konačnu riječ trebali dati liječnici, ocjenjujući ujedno dvogodišnji rok dovoljnim za ostvarivanje navedenih zakonskih prava. Usprkos pojedinim obrazloženim zamjerkama koje su upozoravale na značajne restrikcije, ministar je ostao kod ocjene da Republika Hrvatska odvaja značajna sredstva za skrb o svojim braniteljima. U pojedinim segmentima ova se pomoć nalazi na samom vrhu u odnosu prema ratnim stradalnicima u drugim državama. Upozorio je zatim na složen položaj najtežih invalida i osoba s amputiranim dijelovima tijela. I pored pomoći i stambenog zbrinjavanja, treba kontinuirano skrbiti o toj kategoriji invalida, upozorio je ministar Pančić. Pored toga pozornost treba pokloniti i djeci stradalnih branitelja, odnosno omogućiti im da budu materijalno zbrinuti do kraja školovanja.

Kada se uspije odgovoriti na većinu tih pitanja i sudbina, onda će se moći konstatirati da je brigada prema braniteljima i članovima njihovih obitelji uspješno okončana, zaključio je ministar Pančić. Na kraju je ponovio ocjenu, da će se većina primjedbi s odbora i tijekom rasprave, ugraditi u Konačni prijedlog zakona.

U nastavku rada uslijedilo je **glasovanje. Većinom glasova (75 "za", 21 "protiv" i 4 "suzdržana"), zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.**

J.Š.; M.P.; Đ.K.; V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU EUROPSKE KONVENCIJE O PREKOGRANIČNOJ TELEVIZIJI I PROTOKOLA O IZMJENAMA EUROPSKE KONVENCIJE O PREKOGRANIČNOJ TELEVIZIJI

Slobodna razmjena programa, ideja i audiovizualnih ostvarenja

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli predloženi zakon. Ocijenjeno je potrebnim da se prihvate ovi zahtjevi Vijeća Europe i rečene Konvencije. Republika Hrvatska smatra potrebnim, ocijenili su sudionici u raspravi, da postane sastavnim i kreativnim dijelom predloženoga Protokola kojim se uređuje prekogranična suradnja prilikom televizijskog prijenosa.

O PRIJEDLOGU

Podnositelj ovoga zakonskog prijedloga je Vlada Republike Hrvatske koja je ujedno predložila usvajanje po hitnom postupku. Ocijenjeno je da će se donošenjem predmetnog Zakona o potvrđivanju ispuniti zahtjevi Vijeća Europe upućeni Republici Hrvatskoj da što prije potvrdi Konvenciju i Protokol. Ovim bi činom predloženi međunarodni ugovori postali sastavnim dijelom hrvatskog zakonodavstva. Naime, Republika Hrvatska je kao članica Vijeća Europe pozvana da potpiše i potvrdi pojedine pravne instrumente, uključujući i Europsku konvenciju o prekograničnoj suradnji. Da bi Konvencija i Protokol stupili na snagu ocijenjeno je potrebnim da se provede postupak potvrđivanja pred Hrvatskim saborom, a potom bi se kod glavnog tajnika Vijeća Europe položile isprave o potvrđivanju.

Predloženom se Konvencijom uređuju programski dijelovi prilikom televizijskog prijenosa. Važno je da se u programu poštuje dostojanstvo čovjeka i temeljna prava drugih osoba, kao i pravo svih ugovornih stranaka na informaciju. Pored ovih ciljeva navodi se i potreba za poštenim i časnim oglašavanjem, vrijeme trajanja promidžbenih poruka,

sponsoriranje programa, rad stalnih odbora, te rješavanje mogućih sporova.

Europska konvencija o prekograničnoj televiziji sklopljena je 5. svibnja 1989. godine i stupila je na snagu 1. svibnja 1993. godine. Pristupile su joj 23 članice Vijeća Europe, a još je 11 članica potpisalo Konvenciju. Protokol o izmjenama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji usvojio je Odbor ministara Vijeća Europe, a trebao je stupiti na snagu nakon dvije godine. Do tog je datuma jedino Francuska stavila prigovor, pa Protokol može stupiti na snagu tek prvog dana u mjesecu nakon datuma kada Francuska deponira instrument o prihvaćanju. Vijeću Europe, dakle, treba dostaviti instrument o ratifikaciji, prihvaćanju ili odobrenju Konvencije i istovremeno instrument o prihvaćanju Protokola. Ako bi u međuvremenu Protokol stupio na snagu, tada bi se dostavio samo jedan instrument, onaj o ratifikaciji Konvencije, koju Protokol mijenja.

U uvodnom dijelu predloženog zakonskog teksta navodi se da zemlje potpisnice podupiru nastojanja Vijeća Europe pri očuvanju ideala i načela koja predstavljaju njihovu zajedničku baštinu. Na početku se navodi da dostojanstvo i jednaka vrijednost svakog ljudskog bića predstavlja temeljne elemente tih načela. Ocijenjeno je da treba podržati neprekidni razvoj komunikacijske i informacijske tehnologije, te promicati pravo izražavanja, traženje i primanje informacija i ideja, bez obzira na njihov izvor i državne granice. U općim se odredbama ističe da se Konvencija odnosi na programske usluge ugrađene u prijenos. Svrha joj je olakšati prekogranični prijenos televizijskih

usluga između stranaka. Ova Konvencija primjenjuje se na sve programske usluge koje se prenose preko kabela, terestrijalnog odašiljača ili satelita, a koja se mogu primati izravno ili neizravno. Stranke će osigurati slobodu izražavanja i informiranja u skladu s člankom 10. Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. One će ujedno jamčiti slobodu prijama, te neće na svom području ograničavati ponovni prijenos programskih usluga koje ispunjavaju uvjete iz ove Konvencije.

U predloženom se tekstu govori i o dostupnosti informacija. Ukazano je da se odgovornost televizijske kuće treba jasno odrediti u dozvoli koju izdaje ili ugovoru kojeg s njom zaključi nadležno tijelo svake stranke. Svi dijelovi programskih usluga, glede njihovog prikazivanja i sadržaja trebaju poštovati dostojanstvo čovjeka i temeljna prava drugih osoba. Osobito ne smiju biti protivna moralu i ne smiju sadržavati pornografiju, te veličati nasilje ili pogodovati poticanju rasne netrpeljivosti. Svi dijelovi programskih usluga koji očigledno nanose štetu duševnom ili moralnom razvoju djece i mladeži, ne smiju biti na rasporedu kada će ih oni zbog vremena prijenosa vjerojatno gledati. Televizijska kuća će istovremeno osigurati uvjete da vijesti u potpunosti prikazuju činjenice i događaje, te ohrabruju slobodno oblikovanje mišljenja.

U nastavku predloženog zakonskog teksta razrađuju se opća pravila oglašavanja. Tako se uvodno navodi da oglasi ne smiju zavaravati, niti štetiti interesima potrošača. Oglasi koji su upućeni ili koriste djecu, moraju izbjegavati sve što bi moglo štetiti njihovim interesima i voditi računa o njihovoj posebnoj osje-

tljivosti. Propisano je i trajanje oglašavanja, te oglašavanje određenih proizvoda. Tako se, primjerice, ističe da oglasi za duhanske proizvode nisu dopušteni, a ne smije se ni ohrabrivati neumjerena potrošnja alkohola ili prikazivati apstinenciju ili umjerenost u negativnom smislu. Nisu dopušteni ni oglasi za lijekove i medicinske tretmane koji su, kod stranke koja obavlja prijenos, dostupni jedino na liječnički recept. Uređuju se i zakonski detalji vezani uz sponzoriranje i oglase koji su posebno upućeni jednoj stranci.

Predloženim se tekstom u nastavku propisuju i izbor, te ovlaštenja tijela u svrhu ove Konvencije. Svaka stranka može biti predstavljena u Stalnom odboru s jednim ili više predstavnika. U okviru svojih ovlaštenja Europska ekonomska zajednica može ostvarivati svoje pravo glasa s brojem glasova jednakim broju njezinih država članica koje su stranke ove Konvencije. Stalni odbor može u svom radu zatražiti savjet stručnjaka radi ispunjenja svojih funkcija. Ovakva odluka mora biti donesena tročetrtrtinskom većinom glasova članica Stalnog odbora. U nastavku se navode funkcije Stalnog odbora za primjenu Konvencije, način rješavanja sporova koji uključuje mirenje ili arbitražu, a moguće je da stranka u svako doba otkáže ovu Konvenciju notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe. U Zaključnim se odredbama propisuje razdoblje za potpisivanje i stupanje na snagu, pristup država nečlanica i teritorijalna primjena Konvencije.

RADNA TIJELA

Predloženi zakonski tekst raspravljen je na sjednici **Odbora za zakonodavstvo** koji podupire njegovo donošenje, ne protiveći se prijedlogu o primjeni hitnog postupka. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor je podnio amandmane nomotehničke prirode.

Odbor za informiranje, informatizaciju i medije, bez rasprave i jednoglasno, predložio je Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se podržava donošenje Zakona o

potvrđivanju europske konvencije o prekograničnoj televiziji i Protokola o izmjenama europske konvencije o prekograničnoj televiziji.

RASPRAVA

U ime predlagatelja dodatna je obrazloženja podnio **Marin Draško**, ravnatelj Hrvatskog zavoda za telekomunikacije. Nakon podsjećanja na kronologiju oko potpisivanja Protokola u Vijeću Europe, naveo je temeljne vrijednosti kojih se zemlje potpisnice moraju pridržavati, a koje su precizno pojašnjene u uvodnom dijelu ovoga teksta.

Ispuniti preuzete obveze

Nakon izlaganja predstavnika predlagatelja, zastupnica **Mirjana Didović** govorila je u ime Kluba zastupnika SDP-a. Napomenula je da podržava donošenje rečenog teksta ne samo zbog važnosti i sadržaja Konvencije, već i zbog obveza koje je Republika Hrvatska preuzela nakon prijema u Vijeće Europe. Preambula Konvencije o prekograničnoj televiziji potvrđuje, ocijenila je zastupnica, važnost televizije za razvitak kulture i slobodnog oblikovanja javnog mišljenja. Njime se istovremeno osigurava protok visokokvalitetnog programa na području kulture i politike, bez obzira na granice. Nadalje, države potpisnice se obvezuju da će osigurati slobodu izražavanja i informiranja sukladno članku 10. Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, a štiti se i interes djece i mladeži prilikom prezentacije posebnih vrsta programa. Ovim se dakle, zaključila je zastupnica Didović, omogućuje nesmetano prenošenje informacija i događaja koji su u interesu za širu javnost pa će Klub zastupnika SDP-a glasovati za njegovo potvrđivanje.

Zabraniti i promicanje droga

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** podržala je potvrđivanje predložene Konvencije ocjenjujući važnim da se

usklađe još neke odredbe iz Zakona o HRT-u i Zakona o telekomunikacijama s predloženom Konvencijom. Ocijenila je nejasnim stupanje na snagu ove Konvencije zbog stavljanja prigovora od Francuske. Zatražila je od predstavnika predlagatelja da pojaśni i mogućnosti davanja demantija u slučaju iznošenja neistina, te ocijenila da bi i u Zakonu o HRT-u pojedine odredbe o zabrani izravnog i neizravnog oglašavanja duhanskih proizvoda, ali i droge, morale biti jasno navedene. Predložila je da se iskoriste zakonske mogućnosti kako bi se u predloženi tekst ugradile odredbe koje bi zabranjivale promociju i konzumiranje droga. Ovim je prijedlogom iscrpljena lista prijavljenih zastupnika za raspravu, a riječ je ponovno uzeo predstavnik predlagatelja, **Marin Draško**. Napomenuo je da upravo predstoji rasprava i donošenje Protokola na nacionalnoj skupštini Francuske, čiji je Senat već usvojio Protokol. Smatra da će se time otkloniti proceduralne prepreke njegovom prihvaćanju, a rečeni zakon tada bi stupio na snagu. Ocijenio je ujedno da je Republika Hrvatska dio odredbi već ugradila u svoj Zakon o telekomunikacijama, o čemu svjedoče i pohvalne riječi upućene od predstavnika Vijeća Europe. Pojasnio je zatim odredbe koje se odnose na reklamu štetnih proizvoda, odnosno droge, ocjenjujući mogućim da se predstavniku Vijeća Europe uputi zahtjev posredstvom naših predstavnika u tom tijelu. Ovim je zaključena rasprava pa se pristupilo izjašnjavanju o podnesenim amandmanima. O njima se pozitivno očitovao ministar pomorstva, prometa i veza, **mr. Alojz Tušek**. Prihvatio je podnijete amandmane Odbora za zakonodavstvo kojim se uređuje nomotehnički izričaj predloženog zakonskog teksta.

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su (sa 89 glasova "za"), donijeli Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji i protokola o izmjenama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji, u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O OSNIVANJU VIJEĆA JUGOISTOČNE EUROPE ZA CIVILNO-VOJNO PLANIRANJE U SLUČAJU OPASNOSTI

Suradnjom do kvalitetnije zaštite

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasnom su odlukom donijeli Zakon o potvrđivanju Sporazuma o osnivanju Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje u slučaju opasnosti, u tekstu predlagatelja. Prihvaćeni su i amandmani koje je uputio Odbor za zakonodavstvo. U raspravi je istaknuto da Republika Hrvatska mora imati razrađen odgovor za sve moguće izazove koji mogu naškoditi interesima zemlje i njenih građana.

O PRIJEDLOGU

Zakonskim prijedlogom kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske po hitnom postupku, predloženo je potvrđivanje Sporazuma o osnivanju Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje u slučaju opasnosti.

Područje jugoistočne Europe, dio kojega predstavlja i Republika Hrvatska, podložno je nastanku prirodnih i drugih oblika katastrofa i interes je Republike Hrvatske da zajedno s državama u toj regiji razvije sustav zajedničke suradnje i koordinacije aktivnosti u području zaštite i spašavanja od katastrofa. Od velike je važnosti rad na uspostavi i unapređenju suradnje na području civilno-vojnog planiranja za slučaj katastrofa. Sukladno vlastitim mogućnostima treba pružati i uzajamnu pomoć u mogućim katastrofama. Predmetni Sporazum predstavlja kvalitetnu osnovu i omogućava suradnju Republike Hrvatske i država jugoistočne Europe po pitanjima civilno-vojnog planiranja u postupcima otklanjanja posljedica katastrofa na područjima država potpisnica. Sukladno ovome i imajući u vidu krajnji cilj Republike Hrvatske - ulazak u punopravno članstvo NATO, postoje svi elementi predviđeni poslovnim odredbama za donošenje predloženog teksta hitnim postupkom.

Ulaskom u Partnerstvo za mir, Republika Hrvatska je dobila mogućnost za bolju suradnju na obrambenom i zaštitnom planu, ali je time i preuzela obvezu da se aktivnije uključi u pripreme svjetske zajednice za stvaranje uvjeta za žurno reagiranje u slučaju prirodnih i drugih katastrofa. Republika Hrvatska također je pristupila i Ministarskoj obrani jugoistočne Europe (SEDM) čiji je cilj između ostalog i razvijanje suradnje civilno-vojnih struktura države, te regije u rješavanju mirnodopskih katastrofa.

Neposredna inicijativa za osnivanje Vijeća potekla je od strane Ureda za civilno-vojno planiranje Ministarstva obrane SAD-a. Republika Hrvatska uključila se u pregovore za osnivanje Vijeća nakon prijema u Partnerstvo za mir, te tako dobila priliku da bude suosnivač ovoga tijela. U interesu je Republike Hrvatske, navodi se u predloženom zakonskom tekstu, da zajedno s državama u regiji nastavi razvijati sustav međusobne suradnje i koordinacije aktivnosti u području zaštite spašavanja od katastrofa. Zbog podložnosti prirodnim katastrofama, naša je zemlja i do sada uspješno surađivala s državama koje su suosnivači Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje.

Predloženim se tekstom potvrđuje Sporazum, kako bi njegove odredbe u smislu članka 140. Ustava Republike Hrvatske, postale dijelom unutarnjeg pravnog poretka. Sporazum o osnivanju Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje u slučaju opasnosti predstavlja kvalitetnu osnovu za suradnju između država potpisnica. Temeljem prihvaćenog Sporazuma treba očekivati razvijanje i prihvaćanje konkretnih planova i programa operativne suradnje, te usklađivanje interesa, procedure i postupanja u slučaju opasnosti. Važnost Sporazuma je i u tome da će se u radnim skupinama Vijeća moći razviti konkretni oblici suradnje i

druge aktivnosti po svim područjima od interesa za prevenciju i otklanjanje posljedica katastrofe u državama potpisnicama Sporazuma. U njemu se između ostalog navodi i odredba da se bliska suradnja i koordinacija među nacijama jugoistočne Europe mora dalje razvijati. Naglašena je i važnost međunarodnih organizacija i nevladinih udruga na području uklanjanja i reagiranja na katastrofe. Svoju ulogu Vijeće će razvijati u međusobnom savjetovanju, a u slučaju potrebe nastojat će i unaprijediti praktičnu suradnju u prevenciji katastrofa.

Smatra se da će ovo savjetovanje pomoći ublažavanju veličine šteta od katastrofa. Vijeće će koordinirati napore u svim fazama ciklusa upravljanja katastrofama: ublažavanju, prevenciji, planiranju, reagiranju i obnovi. Forumi Vijeća uključivat će godišnja okupljanja ili ih organizirati po potrebi, radi savjetovanja o planovima i postupcima te razmjeni informacija. To uključuje popise osoblja, organizacija koje trebaju reagirati, te materijale i opreme na raspolaganju za uklanjanje posljedice katastrofe. U predloženom zakonskom tekstu preciziran je i način rada i struktura Vijeća te pristup, vanjski odnosi i međunarodne obveze.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu raspravljao je Odbor za zakonodavstvo koji je podupro njegovo donošenje, ne protiveći se hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga, Odbor je podnio tri amandmana, i to na članke: 2, 3. i 4. Njima se otklanja nepotrebno ponavljanje punog naziva ovoga Sporazuma. Utvrđuje se i moment njegovog donošenja, te nomotehnički uređuje izričaj.

RASPRAVA

Potrebno je razvijati međusobnu suradnju

Prvi se za raspravu u ime Kluba zastupnika HSS-a javio zastupnik dr. **Ante Simonić**. On je ocijenio da je predloženi zakonski tekst planiran zbog mogućih opasnosti. Smatra ujedno da Republika Hrvatska ima interesa razvijati sustav međusobne suradnje i koordinacije aktivnosti sa susjednim državama u regiji jer procjene ukazuju da naša zemlja godišnje, zbog katastrofalnih nepogoda, trpi štetu u visini od oko 300 milijuna USA dolara. Važnost Sporazuma sagledava i u činjenici da se potiče razvoj konkretnih oblika suradnje na prevenciji, te u slučaju posljedica katastrofalnih događaja.

Podržao je predloženi zakonski tekst, te ukazao da na katastrofalne posljedice treba računati i izvan ratnih zbivanja. To su prvenstveno potresi, suše, oluje, poplave, požari i tehnološke katastrofe. Hrvatski čovjek, a pogotovo poljoprivrednik, često je puta suočen sa stradavanjima, pa svakako treba razraditi preventivne mjere zaštite od svih mogućih pogibelji. Opisao je zatim elementarne nepogode koje su zahvatile naše područje u posljednje dvije godine nanoseći velike štete gospodarstvu, a poglavito na području poljoprivrede. Ustvrdio je ujedno da uspostava cjelovitog i djelotvornog sustava zaštite i spašavanja stanovnika, predstavlja potrebu i nužnost svakog organiziranog društva. Sveukupno upravljanje krizama ogleda se u potrebi ublažavanja posljedica, stanja pripravnosti, djelovanja te procesa obnove. Spomenuo je nakon toga i krizna stanja koja su izazvana djelovanjem prirode, navodeći: poplave, oluje, snijeg, led, mraz, potrese, klizanje tla, odrone, suše, velike temperature, te poljske i šumske požare. Kao najčešća krizna stanja koja su izazvana tehnologijom navode se: nekontrolirano oslobađanje opasnih tvari, požari, eksplozije, radioaktivnost, prekid opskrbe vodom, hranom i energijom, unutrašnja smetnje, terorizam, neredi, lomovi brana i nasipa, te poplave. Naveo je zatim statističke podatke o štetama koje su izazvane

prometnim nesrećama, te stradanjima do kojih dolazi zbog djelovanja organiziranog terorizma. Opisao je i pojedina američka iskustva s rečenim problemima, navodeći pritom i državne tvrtke koje vode bitku protiv

Sporazum potiče razvoj konkretnih oblika suradnje na prevenciji, te u slučaju posljedica katastrofalnih događaja.

terora. Osvrnulo se i na hrvatska iskustva vezana uz Domovinski rat, ističući da bi i u sadašnjem vremenu trebalo utemeljiti specijalizirane tvrtke koje se bave rečenom problematikom. Središnje tijelo državne uprave za izvanredna stanja mora okupiti najkvalificiraniji kadar kako bi se uspostavila strategija razvitka sustava zaštite i spašavanja za čitavu državu. Komplementarne institucije potrebno je utemeljiti i na nivou svake županije, općine i grada, vodeći pritom računa o potrebnim specifičnostima. Neophodno je stvarati krizne timove sastavljenih od stručnjaka specijalista za određena područja aktivnosti, zaključio je zastupnik Simonić.

Zašto se okupljaju samo zemlje jugoistoka Europe?

U ime Klubova zastupnika HSP-a/HKDU-a, govorio je zatim zastupnik **Tonči Tadić**. On je ocijenio da ideja o osnivanju Vijeća jugoistočne Europe za planiranja u slučaju opasnosti predstavlja zanimljivu inicijativu. Najveću nejasnoću i smetnju vidi u predloženom okviru, jer se isključivo okupljaju države jugoistoka Europe. Osim toga, smatra da je predloženi materijal nastao kao plod pregovora proisteklog iz Ureda za civilno i vojno planiranje Ministarstva obrane SAD-a. Ocjenjuje ipak da Republika Hrvatska mora imati spremne odgovore na sve izazove koji mogu uslijediti u budućnosti. Upozorio je, zatim, da se u materijalima koji opisuju moguće opasnosti, spominju i vulkanske erupcije, iako našoj zemlji ne prijete katastrofa zbog djelovanja vulkana.

Vratio se zatim ponovno na zemljopisni sastav i položaj država potpisnica, pitajući zbog čega u navedenu skupinu nisu uvršteni i

naši susjedi, poput Mađarske i Italije. Ocijenio je da se Klub ne protivi formiranju Vijeća i institucionaliziranju suradnje sa susjednim zemljama, ali ne na način da se Hrvatsku uvrštava samo u jedan krug susjeda, odnosno u navedeni regionalni dio Europe. Iz navedenih razloga Klub zastupnika HSP-a/HKDU-a, bit će krajnje suzdržan prilikom glasovanja o rečenom zakonskom prijedlogu, zaključio je zastupnik Tadić.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik dr. **Furio Radin (zast. pripadnika talijanske nac. manjine)** ocjenjujući da tek treba ustanoviti jesu li Republika Hrvatska i Italija susjedne zemlje.

Treba osigurati dodatna financijska sredstva

Slijedeći se za riječ javio zastupnik **Branko Tušek (SDP)** ocjenjujući da će za realizaciju navedenog Zakona trebati osigurati i određena proračunska sredstva. Naveo je da se predloženim zakonskim tekstom, eksplicitno navodi potreba svake države - potpisnice, da financira vlastito sudjelovanje u aktivnostima Vijeća. Predložio je da se ove i slične obveze svakako sagledaju i u svjetlu činjenice da uskoro predstoji rasprava o donošenju Proračuna Republike Hrvatske za 2002. godinu. Pozvao je predlagatelja zakona, da uzme u obzir iznijete prijedloge i zatraži potrebna sredstva za sudjelovanje u ovom Vijeću jugoistočne Europe.

Ovom je inicijativom ujedno okončana rasprava, a predsjedavajući je u nastavku rada pozvao zastupnike da se očituju o predloženom zakonskom tekstu.

Budući da predstavnik predlagatelja nije bio nazočan prilikom nastavka rada, uslijedilo je glasovanje o amandmanima koje je podnio Odbor za zakonodavstvo. Sva tri amandmana Odbora jednoglasno su prihvaćena, čime je ujedno zaključena rasprava.

Zastupnici Hrvatskog sabora zatim su jednoglasno donijeli Zakon o potvrđivanju Sporazuma o osnivanju Vijeća jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje u slučaju opasnosti u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O POSEBNO ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA I BIOLOŠKOJ RAZNOLIKOSTI U SREDOZEMLJU

Očuvanje čistoće i biološke raznolikosti Jadrana

Hrvatski sabor je jednoglasno i hitnim postupkom donio predloženi Zakon kojim se potvrđuje Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju. Praćenje i zaštita morskog okoliša Republike Hrvatske u cilju očuvanja biljnog i životinjskog svijeta glavna je značajka tog Protokola.

Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju usvojen je u Barceloni, 10. lipnja 1995. godine.

Ovaj je Protokol jedan od šest protokola, koji se vezuju uz Konvenciju o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja. Konvencija je usvojena u Barceloni, 1976. godine, a Republika Hrvatska stranka je Konvencije, na temelju notifikacije o sukcesiji. Barcelonska je konvencija, izmijenjena 1995. godine, kada je, između ostalog, izmijenjen i njezin naziv koji glasi: Konvencija o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja.

Barcelonska konvencija i Protokol, kao i drugi prateći protokoli uz Konvenciju, značajni su za Republiku Hrvatsku, radi osiguranja zaštite okoliša mora, obale i otoka, koja se ostvaruje kao dio ukupne regionalne strategije zaštite Sredozemlja utemeljene na razmjeni iskustava i u izravnoj suradnji s institucijama i stručnjacima iz onih država, koje su stranke Konvencije i Protokola.

Potvrđivanje ovoga Protokola, osigurava strankama Protokola, međusobnu suradnju, izravnu, ili putem nadležnih međunarodnih organizacija, u vezi s očuvanjem i održavanjem biološke raznolikosti, i poduzimanja zaštitnih mjera, mjera planiranja, nadzora i praćenja stanja okoliša, te monitoringa. Ugradnja ovoga Protokola, u zakonodavni sustav, također, omogućava i naglašava potrebu sudjelovanja javnosti u donošenju odluka o gospodarskim i drugim projektima, koji bi mogli znatno utjecati na zaštićena područja, vrste i njihova staništa, te obavješćivanje javnosti, kao i poticanje, odnosno, razvijanje znanstvenih i tehničkih istraživanja, koja pridonose

postizanju ciljeva ovoga Protokola. Djelovanje čovjeka na stanje morskog i obalnog okoliša, i općenito negativno djelovanje na ekosustave s pretežito sredozemnim obilježjima povećalo se, a istovremeno je pojačana svijest o opasnosti od znatnog smanjenja ili gubitka biološke raznolikosti na području Sredozemlja.

Ovim se Protokolom ugovorne stranke obvezuju da će poduzeti sve potrebne mjere kako bi zaštitile, očuvale i upravljale područjima od posebne prirodne i kulturne vrijednosti; zaštitile, očuvale i gospodarile vrstama flore i faune koje su ugrožene, ili dovedene u opasnost; usvojile strategije, planove i programe za očuvanje biološke raznolikosti, te provodile praćenje stanja-monitoring, sastavnica biološke raznolikosti i utvrdile postupke i kategorije djelatnosti, koje bi mogle imati štetan učinak na očuvanje i održavanje biološke raznolikosti.

Suradnja s državama Sredozemlja važna je za praćenje i zaštitu morskog okoliša Republike Hrvatske, a potvrđivanjem Protokola, omogućava se izrada popisa ugroženih vrsta flore i faune, kao i vrsta koje su pred istrebljenjem, radi čega se te vrste i zaštićuju.

Ovim se Protokolom, također, otvara prostor šire suradnje, kojom se omogućava promicanje dostignuća, znanja i razmjena iskustva u zaštiti morskog okoliša, razvoj pojedinih znanstvenih područja i drugih djelatnosti u Republici Hrvatskoj.

Uvodno je ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja **Božo Kovačević** upoznao zastupnike s glavnim karakteristikama Protokola o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju. Reкао je kako o važnosti Protokola za Republiku Hrvatsku ne mora puno govoriti, budući da je Jadran jedan od naših glavnih gospodarskih resursa jer je najčišće more Europe. Isto tako, dodao je, Jadran more sadrži znatnu biološku raznolikost, a ona je jedna od komparativnih prednosti koju Hrvatska ima u odnosu na razvijene europske zemlje.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Ante Simonić (HSS)**. Osvrnuo se na zagađenje Zemlje koje je svakim danom sve veće, ukazavši pritom na sve katastrofalne posljedice tehnološkog razvoja. Upitao je je li se naša civilizacija izrodila u nezasiťnu destruktivnu požudu za znanjem i moći zbog čega je još Prometej bio prikovan za stijenu a Adam protjeran iz raja? Smatra da bi doprinos ljudi morao biti u aktivnom očuvanju biološke raznolikosti smanjivanjem naših osvajačkih težnji, priklanjanju skladnom životu s prirodom uz poticanje ljepote koju su stvarale i oplemenjivale brojne ljudske kulture. Istaknuo je kako je Protokol o kojem se raspravlja vezan za zaštitu Jadranskog mora njegovog priobalja i morskog dna. U Republici Hrvatskoj površina obalnog mora je oko 31 tisuću četvornih kilometara, što je više od trećine površine naše zemlje, površina obale je više od 5835 kilometara, a broj otoka i hridi je 1185, što ukazuje na to da je strateško značenje predloženog Zakona neprijeporno, rekao je zastupnik. Pojasnio je kako živi svijet uglavnom doživljavamo kroz postojanje bioloških vrsta, a pojam bioraznolikosti najčešće se upotrebljava kao sinonim za raznolikost ili bogatstvo vrsta nekog područja, ali i za raznolikost među individuama. Drži da je biološka raznolikost zajednička briga čovječanstva, a osnovna zadaća stručnjaka i državnih institucija trebala bi biti podizanje svijesti o zaštiti prirode, poticanje građanskih inicijativa u obliku različitih udruga koje propagiraju zaštitu prirode i okoliša, odnosno globalno podizanje svijesti i stanovništva o potrebi očuvanja te biološke raznolikosti. Dodao je kako bogatstvo i ljepota životinjskog i biljnog svijeta, čarolija života i duhovnih sadržaja zahtijeva od svih visoku ekološku svijest i produhovljeno postupanje. Na kraju izlaganja je zaključio da u ime svih tih principa Klub zastupnika HSS-a podržava ovaj zakonski prijedlog.

M. S.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O JAMSTVU IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I EUROPSKE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ, ZA EKOLOŠKE PROJEKTE U INA-INDUSTRIJI NAFTE d.d.

Hrvatski je sabor jednoglasno i hitnim postupkom donio Zakon o potvrđivanju Sporazuma o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske banke za obnovu i razvoj, za ekološke projekte u INA-Industriji nafte d.d. Predlagatelj ovog Zakona bila je Vlada RH.

Ukupan iznos dugoročnog zajma za koji RH izdaje jamstvo temeljem Sporazuma o zajmu, sklopljenog između INA-Industrije nafte d.d. i EBRD-a je 36 milijuna eura. Tim će se zajmom financirati provedba 17 ekoloških projekata u INA-Industriji nafte: sedam ekoloških projekata u rafineriji nafte Rijeka, četiri projekta rekonstrukcije i poboljšanja u Mazivima Rijeka, dva projekta rekonstrukcije i poboljšanja u rafineriji nafte Sisak i četiri projekta poboljšanja i instaliranja postrojenja u Naftaplunu.

Rok korištenja ovog zajma je do 30. lipnja 2005. s rokom otplate šest godina u 12 jednakih polugodišnjih obroka (kamatna stopa 6-mjesečni euroribor plus jedan posto).

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona (amandman nomotehničke naravi), a Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu jednoglasno je odlučio predložiti Hrvatskom saboru njegovo donošenje.

Na sjednici Hrvatskog sabora prvi je riječ zatražio **Marijan Maršić (HSS)** u ime Kluba zastupnika HSS-a koji daje podršku ovom ekološkom projektu. Govoreći šire o zadacima ove Banke te navedenim ekološkim projektima i rješenjima iz Sporazuma, naglasio je da je za našu zemlju, izrazite geografske i biološke raznolikosti s prirodnim zalihama i potencijalom za proizvodnju hrane, opći cilj zaštite detaljno pratiti stanje okoliša i upravljati na način da se jamči dugoročna i cjelovita zaštita okoliša uz gospodarski napredak.

Franjo Kučar (SDP) rekao je da i Klub zastupnika SDP-a podržava ovakva rješenja ekoloških problema. Pozitivni učinci ovih rješenja su u smislu eliminacije sadašnjih izvora zagađenja, usklađivanje standarda zaštite okoliša koje primjenjuje INA sa standardima EU te veća djelotvornost i profitabilnost postojećih postrojenja.

I Klub zastupnika HSLs-a podržava predloženi zakon, kazao je **Jadranko Mijalić (HSLs)**. Previden projekt je koristan za hrvatsku državu a vidljivo je da se radi o povoljnim uvjetima kreditiranja. U obrazloženju zakona istaknuto je i da će u slučaju privatizacije INE, RH i ova Banka zajedno s INOM uložiti napore da se zajam restrukturira kao zajam u

privatnom sektoru bez osiguranja državnim jamstvom, podsjetio je zastupnik dodajući da će to prouzročiti dodatne troškove ovog zajma a i postavlja se pitanje hoće li država povući jamstvo u tom slučaju (kod Podravke, Plive to se nije dogodilo).

Neosporno je da treba podržati realizaciju ovih 17 ekoloških projekata no upitno je li INA kao dobra tvrtka trebala tražiti ovaj zajam s državnim jamstvom uz inzistiranje Banke da se iz Sporazuma izbaci nacionalna klauzula ili je mogla zatražiti kredit putem HBOR-a a da se primjenjuje nacionalna klauzula. Ovo pitanje je od izuzetnog značenja za izvođače radova u zemlji pa je otvoreno i veliko pitanje, s obzirom na to da nema nacionalne klauzule, hoće li u ovim poslovima sudjelovati i domaći proizvođači opreme i građevinari te u kojoj mjeri, jer bi bez nacionalne klauzule naše tvrtke bile u velikoj mjeri nekonkurentne. Uz te primjedbe Klub zastupnika HSLs-a podržava predloženi zakon, kazao je na kraju.

Rasprava je zatim bila zaključena. **Hrvatski je sabor jednoglasno (87 glasova "za") prihvatio amandman Odbora za zakonodavstvo i istim brojem glasova donio ovaj Zakon.**

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O OVLAŠTI VLADE REPUBLIKE HRVATSKE DA UREDBAMA UREĐUJE POJEDINA PITANJA IZ DJELOKRUGA HRVATSKOGA SABORA

Zimske i ljetne ovlasti Vlade

Hrvatski sabor donio je većinom glasova Zakon o ovlaštima Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskoga sabora u tekstu kako ga je podnio predlagatelj.

O PRIJEDLOGU

Zakon o ovlaštima Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora ("Narodne novine", broj 97/2000), daje ovlast Vladi RH da

svojim uredbama uređuje pitanja tekuće gospodarske politike iz djelokruga Hrvatskoga sabora, osim izmjena državnog proračuna i propisivanja poreza, te onih pitanja koja prema Ustavu RH može uređivati samo Hrvatski sabor. Pored ustavnog ograničenja, prema kojem Vlada RH ne može uređivati pitanja koja se odnose na razradu Ustavom utvrđenih ljudskih prava i temeljnih sloboda, nacionalna prava, izborni sustav, ustrojstvo, djelokrug i način rada državnih tijela i lokalne samouprave, ovlast Vlade da uređuje (samo) pitanja tekuće gospodarske politike ograničena je još i odredbom

prema kojoj Vlada može koristiti ovu ovlast samo u vrijeme kada Hrvatski sabor ne zasjeda.

Ovlast Vlade RH da u zakonodavnoj delegaciji svojim uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskoga sabora prestaje 30. rujna 2001. godine, kada ističe rok od godine dana, na koji je Vladi data ta ovlast.

Vlada kao predlagatelj novog zakona ocjenjuje da joj i nadalje treba zakonska ovlast za donošenje uredbi, ali vrlo ograničeno, samo u razdoblju kada Hrvatski sabor ne zasjeda, a pojavi se potreba hitnog zakonskog uređivanja određenog pitanja, dakle

u razdoblju od 15. prosinca 2001. do 15. siječnja 2002. godine, te od 15. srpnja 2002. do 15. rujna iste godine.

Prema zakonskom prijedlogu Vlada bi i nadalje u zakonodavnoj delegaciji uređivala pitanja tekuće gospodarske politike iz djelokruga Hrvatskoga sabora, osim izmjena državnog proračuna i propisivanja poreza, te onih pitanja koja prema Ustavu RH može uređivati samo Hrvatski sabor, i to samo u vremenu kada Hrvatski sabor ne zasjeda.

U slučaju prestanka mandata ili eventualno ranijeg raspuštanja sadašnjeg saziva Hrvatskoga sabora pa do dana prvog, konstituirajućeg zasjedanja novog saziva Hrvatskoga sabora, Vlada RH imat će ovlast da u zakonodavnoj delegaciji uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskoga sabora osim onih koja prema odredbi članka 87. stavak 1. Ustava RH može uređivati samo Hrvatski sabor, zatim donošenja ili izmjena državnog proračuna, te propisivanja poreza.

Vlada je dužna Hrvatskome saboru podnositi izvješća o uredbama koje je donijela, odmah nakon njihovog donošenja.

Prema odredbi članka 87. stavka 3. Ustava RH "uredbe donesene na temelju zakonske ovlasti prestaju vrijediti istekom roka od godine dana od dana dobivene ovlasti, ako Hrvatski sabor ne odluči drugačije".

Kako se neka pitanja sada uređena uredbama Vlade na temelju zakonske ovlasti neće uspjeti urediti zakonima do dana prestanka važenja tog Zakona (30. rujna 2001.), produžio bi se rok njihovog važenja, ali ne duže od 30. prosinca 2001. godine. Ovo se odnosi na Uredbu o izmjeni Zakona o područjima posebne državne skrbi, Uredbu o izmjeni Zakona o Poreznoj upravi, Uredbu o dopuni Zakona o zaštiti osoba i imovine i Uredbu o objedinjenom mjesečnom prikupljanju podataka po osiguranicima o obveznim doprinosima, porezu na dohodak i prirezu na porez na dohodak od nesamostalnog rada i samostalne djelatnosti i o uplatama.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o ovlasti Vlade RH da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora ("Narodne novine", broj 97/2000).

RADNA TIJELA

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav te **Odbor za zakonodavstvo** na zajedničkoj sjednici podržali su većinom glasova donošenje ovog Zakona, te se ne protive prijedlogu da se Zakon donese hitnim postupkom.

U raspravi su se članovi odbora opredjeljivali hoće li Hrvatski sabor na temelju članka 87. Ustava RH iskoristiti mogućnost da donese rečeni Zakon kojim će ovlastiti Vladu da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskog sabora, kao i da li su predloženim Zakonom propisana odgovarajuća ograničenja Vladi prigodom donošenja rečenih uredbi.

U raspravi je izraženo i mišljenje da se uredbama ne mogu mijenjati važeći zakoni.

AMANDMAN

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** predložio je da se iza članka 2. doda novi članak 2a. kojim bi se preciziralo da Vlada ne može donositi uredbe kojima bi se ukidale ili mijenjale odredbe važećih Zakona. (amandman nije prihvaćen).

RASPRAVA

Uvodno se zastupnicima Hrvatskog sabora obratio predstavnik predlagatelja, ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Stjepan Ivanišević**. Rekao je da je osnova za donošenje Zakona članak 87. stavci 1. i 3. Ustava, koji daje ovlast Hrvatskom saboru da ovlasti Vladu da uredbama uređuje pitanja iz njegova djelokruga, s nekoliko ograničenja.

Prvo sadržajno ograničenje odnosi se na ona pitanja za koja se takva ovlast ne može dati, koja se odnose na razradu Ustavom utvrđenih ljudskih prava i temeljnih sloboda, nacionalna prava, izborni sustav, ustrojstvo i djelokrug i način rada državnih tijela i lokalne samouprave. Drugo, postoji i vremensko ograničenje uredbi, naime, istekom godine dana ona prestaje vrijediti ako ih, naravno, Sabor ne pretoči u zakone. I treće, postoji zabrana retroaktivnosti - uredbi ne mogu djelovati povratno.

Ovim ustavnim ograničenjima, predlagatelj dodaje još dva, jedno je u sadržajnom pogledu, kad kaže da uredbe uređuju pitanja tekuće gospodarske politike, osim izmjena državnog proračuna i propisivanja poreza. Drugo ograničenje koje predlagatelj dodaje je da se ovlast Vladi daje samo za ona razdoblja kada Sabor ne zasjeda.

"Prema tome, nema govora da bi na ovaj način ili putem ovih instrumenata izvršna vlast zadirala u djelokrug zakonodavne vlasti. Dapače, sadržaj je ograničen na još uže područje od onoga što se u Ustavu kaže", zaključio je ministar Ivanišević.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Vladimir Šeks** je naglasio da bi u slučaju prihvaćanja ovog prijedloga zakona, Vlada bi dobila ovlast da iz područja tekuće gospodarske politike donosi zakone, mijenja zakone ili ukida pojedine zakonske odredbe u vremenu od 15. prosinca 2001. do 15. siječnja 2002. te od 15. srpnja 2002. do 15. rujna 2002. godine, neovisno o tome postoji li neodgodiva hitnost i potreba rješavanja određenog pitanja iz područja gospodarske politike. To bi otvaralo put i ovlasti izvršnoj vlasti i Vladi da zaobilazi Sabor i da u vrijeme kada Sabor ne zasjeda, uredbama rješava određena pitanja koja, iako moraju doći na potvrdu Saboru, stavljaju Sabor pred gotov čin da prihvati, ili ne, određena zakonska rješenja iz područja gospodarske tekuće politike koja bi već postala izvršna u materijalnom smislu riječi, rekao je zastupnik Šeks. Mišljenja je da treba ograničiti ustavnu odredbu iz članka 87. da Vlada može uredbama pa i iz domene tekuće gospodarske politike mijenjati zakonske odredbe.

"Prema članku 80. Ustava RH Hrvatski sabor donosi zakone i na taj način interpretirajući Ustav nitko osim Hrvatskog sabora ne može ukidati i donositi zakone. To bi bila konzekventna primjena i nove političke ustavne promjene koja je nastupila s promjenama Ustava", rekao je zastupnik. Stoga se u ime Kluba zastupnika HDZ-a gospodin Šeks zalaže da Vlada nema ovlasti uredbama ukidati ili mijenjati zakone, ukoliko oni postoje, nego samo ukoliko postoji pravna praznina u neodgodivo hitnim slučajevima kada Sabor ne zasjeda, i to iz područja tekuće gospodarske politike. Slaže se u cijelosti i s profesorom Smerdelom, koji je izlagao na sjednici Odbora za

Ustav, Poslovnik i politički sustav, da se ovakav zakon ne može prihvatiti jer da on u zakonodavnoj delegaciji Vladi ipak daje ono što nije bio ratio legis kada se donosio Ustav i omogućava supremaciju izvršne nad zakonodavnom vlasti.

Uredbama se ne mogu mijenjati zakoni.

Replicirajući na izlaganje gospodina Šeksa, zastupnica **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** je naglasila da se njena replika odnosi na svekoliko izlaganje zastupnika, koji, po njenom mišljenju, odriče zakonitost i ustavnost ovom prijedlogu zakona navodeći da njime Vlada sama sebi daje ovlasti koje nema po Ustavu, usprkos izričitoj i vrlo jasnoj odredbi članka 87. Ustava.

Gospodin **Šeks (HDZ)** odgovorio je na repliku, rekavši, da po njegovom mišljenju i mišljenju Kluba zastupnika HDZ-a, Sabor kao zakonodavno tijelo ne bi trebao dati Vladi tu zakonodavnu delegaciju.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Luka Trconić**. Naglasio je da predloženo rješenje drže puno boljim jer potpuno otklanja mogućnost da se Vlada bavi uredbama ako Sabor zasjeda. HSS se opredijelio podržati ovaj prijedlog. "Mislim da je ovo rješenje prihvatljivo, uz oprez, bit stvari je u tome da bi Vlada doista trebala izbjegavati ovu mogućnost i onda kada ima pravo na nju, te ju koristiti jedino u slučaju krajnje nužde, da se tako izrazim".

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Mato Arlović**. Klub zastupnika SDP-a podržava Konačni prijedlog zakona. Zastupnik je naveo razloge za to. Prvi razlog je vezan uz sam Ustav, uz članak 87. u kojem su jasno propisana ograničenja. Naime, čak ni Sabor ne može sve svoje ovlasti prenijeti na Vladu, s obzirom na to da je Ustav izričito propisao da pitanja koja se odnose na razradu Ustavom utvrđenih ljudskih prava i temeljnih sloboda, nacionalna prava, izborni sustav, ustrojstvo, djelokrug i način rada državnih tijela i lokalne samouprave ne bi mogao prenositi na Vladu RH.

Drugo što Ustav propisuje je da Sabor može, ali ne mora, prenijeti svoje ovlasti u onim drugim pitanjima iz svog djelokruga na Vladu. "I danas, mi možemo ovdje raspravljati o tome da li ćemo prenijeti ovlasti ili ne. I eventualno odlučiti o tom zakonu", rekao je zastupnik.

Također je naglasio da je sam Ustav nedvojbeno propisao da ove uredbi ne mogu djelovati unatrag.

I posljednje, po Ustavu je nedvojbeno jasno da Sabor kad god tako odluči može uredbu koja je donesena opozvati i ona prestaje djelovati. U Prijedlogu zakona propisano je da se na prvom zasjedanju nakon što je uredba donesena, mora podnijeti izvješće o donesenim uredbama i dati za njih obrazloženje, rekao je gospodin Arlović. Ne radi se o uredbama sa zakonskom snagom koje može donositi samo Predsjednik Republike u iznimnim okolnostima, sukladno Ustavu, nego o uredbama na temelju zakonske ovlasti. I u tom pogledu Sabor prenosi na Vladu dio ovlasti koje on ima iz svog djelokruga, naglasio je gospodin Arlović, te dodao da se dapače sva pitanja koja bi se po Ustavu mogla prenijeti ovim zakonom neće prenijeti na Vladu.

"Čuli smo stajalište predstavnika Kluba zastupnika HDZ-a da se uredbama ne mogu mijenjati, dopunjavati zakoni koji su na snazi. To je legalno i legitimno stajalište. I o tome Sabor može zauzeti stajalište. Ako takvo stajalište prihvati Sabor, to neće biti protuustavno, kao što neće biti protuustavno ako Sabor odluči da ipak prenese dio svojih ovlasti, te da se uredbama mogu mijenjati, dopunjavati zakoni dok su na snazi. To je sve ustavna mogućnost. Pitanje političke ocjene, potrebe u datom trenutku. Osobno smatram, da se mi ipak nalazimo u takvoj situaciji kada je neophodno dati takvu ovlasti Vladi".

Zastupnik je mišljenja da prenošenjem takve ovlasti Parlament ne gubi svoju parlamentarnu vlast, to više što, pokazuje svoju skrb, brigu o tome da ni jedno pitanje koje će se pojaviti ne može ostati pravno neriješeno, pa makar to učinio delegiranjem ovlasti. Stoga nema potrebe uskratiti zakonsku ovlasti Vladi na donošenje uredbi i rješavanje pojedinih pitanja na vrijeme od godine dana sukladno Ustavu, odnosno njegovu članku 87.

Gospodin Arlović je zaključio svoje izlaganje potvrdivši stav SDP-a da podrži ovaj zakon.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a govorio je zastupnik **Mladen Godek**, koji je mišljenja da se u pozadini krije poznati strah o sužavanju ovlasti Parlamenta u korist izvršne vlasti. Taj strah je, po mišljenju HSLs-a, bezrazložan i treba krenuti od toga što je Hrvatski sabor, koja su njegova

prava, ovlasti, koje je njegovo značenje. O tome govori članak 87. Ustava, gdje stoji da Sabor može najviše na vrijeme od godine dana ovlastiti Vladu da uredbama uređuje pojedina pitanja iz njegovog djelokruga, i to s velikim ograničenjima.

Nema potrebe uskratiti zakonsku ovlast Vladi na donošenje uredbi.

"Mi to možemo uraditi, a ne moramo, međutim, život nas sili da to uradimo. Mi ne smijemo dopustiti da gospodarski život stane, mi smo dakle dužni to učiniti", rekao je zastupnik. HSLs smatra da je ovaj zakon sasvim ispravan, da Sabor s njime ne gubi niti na svom značenju niti na svojim ovlastima niti na svom statusu. Zastupnik je naglasio da se radi o tekućoj gospodarskoj politici, o hitnim potezima, da bi gospodarstvo funkcioniralo, jer nitko ne može imati neki važniji interes od toga da gospodarstvo funkcionira 12 mjeseci u godini, a Sabor zasjeda 9 mjeseci. HSLs bez ikakve bojazni smatra da je donošenje ovakvog zakona ustavna dužnost, te da se njime ne zadire u prava Parlamenta i njegove ovlasti.

Marginalizacija Hrvatskog sabora

Jadranka Kosor (HDZ) odgovorila je zastupniku Godeku da gospodarski život nije stao zato što je postojao članak 19. Zakona o područjima od posebne državne skrbi već kao posljedice Uredbe kojom je, među ostalim, smanjena plaća učiteljima i profesorima (ima ih oko tisuću) koji rade u školama na tim područjima. Podsjetila je da su izmjene i dopune Zakona o područjima od posebne državne skrbi povučene iz procedure u srpnju nakon čega je Vlada donijela Uredbu. Nema ni bojazni da bi zastupnici morali juriti i "skakati iz mora u Sabor" no dok je ovakva gospodarska situacija u zemlji i sabornici i ministri bi se morali manje kupati u moru a više biti ovdje, kazala je.

Mladen Godek odgovorio je da se on ove godine uopće nije kupao u moru jer je čekao poziv za eventualno zasjedanje Sabora te da se slikovito izrazio kad je govorio o gospodarskom životu misleći na to da će se pojaviti teškoće a zastupnica ga je interpretirala doslovce. No i ova

Vladina Uredba donesena na osnovi starog Zakona o ovlastima koji je bio na snazi za vrijeme HDZ-a, naglasio je. **Jadranka Kosor** je odgovorila da se očito radi o različitom tumačenju postojećeg Zakona no ona misli da ova Uredba nije donesena u skladu sa Zakonom. **Vladimir Šeks** ispričao se zastupniku Godeku ako je krivo shvatio da je bilo podsmijeha iz klupa zastupnika HDZ-a na to što je sebe označio kao pravnog teoretičara. Dodao je da i u postojećem Zakonu stoji ovlast Vlade da uredbama uređuje pitanja tekuće gospodarske politike. **Mladen Godek** rekao je da mu je draga ta isprika te ponovio da je u vezi s ovim zakonom sve objasnio govoreći u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a, a **Vladimir Šeks** opovrgnuo njegov navod da je optužio zastupnicu Antičević-Marinović već da je samo s njom polemizirao.

Zatim se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Jadranka Kosor smatra da je propisano ograničenje razdoblja u kojem Vlada može donositi uredbu samo prividno te misli da bi se uistinu moglo događati da Vlada mijenja ili donosi zakone, doduše, u vrijeme kada Sabor ne zasjeda, a to nije u skladu s Ustavom. Nedopustivo je uredbama mijenjati zakone i zato bi, ako se predloženi zakon prihvati, u njemu trebalo precizno odrediti delegaciju, rekla je zastupnica. Čini joj se, dodala je, da je Vlada već i prije ovog zakona spomenutom Uredbom već sama uzela neke ovlasti u svoje ruke a koje po Ustavu nema i to je zapravo potpuna marginalizacija Hrvatskoga sabora. Uredbama se mogu samo popunjavati praznine i stoga ona ne može prihvatiti ovaj zakonski prijedlog, naglasila je.

Dr. Zdravko Tomac (SDP), potpredsjednik Hrvatskoga sabora rekao je da je zadovoljan što je na sjednici Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, čiji je i on član, o ovom zakonskom prijedlogu otvorena stručna načelna rasprava i što članovi Odbora nisu govorili kao pripadnici stranaka nego kao zastupnici o načelnom, bitnom pitanju i za Hrvatsku i za odnos Parlamenta i vlasti. Tako je i s odborima u demokratskim parlamentima kada se žestoko i vrlo oštro raspravlja no u pravilu su takve rasprave zatvorene za javnost (to bi bilo dobro regulirati Poslovníkom Sabora) kako se ne bi izvlačile neke političke konsekvence. Dodao je da je na Odboru glasovao za ovaj predloženi

zakon jer smatra da je ustavan i misli da sužava a ne proširuje ovlasti izvršne vlasti u odnosu na ranije stanje, kada je, kaže, kao opozicijski parlamentarac uvijek upozoravao na opasnost da izvršna vlast zaskoči Parlament. Slaže se da u određenim slučajevima, kada Parlament ne radi i kada je potrebno, Vlada hitno regulira određene stvari uredbama no smatra, sa stručne pozicije, (kao i prof. Smerdel) da Parlament ne smije niti za jedan dan, niti za jedan slučaj prenijeti pravo na bilo koga da poništava zakone koje je Parlament donio, te da je dvojbena ono što je tumačeno na Odboru od nekih njegovih kolega, pa i što je ovdje u Saboru rekla zastupnica Antičević-Marinović, (s njom se ne slaže) da se podrazumijeva da se na ovaj način prenosi pravo na Vladu da mijenja zakone. Ako ima pravo mijenjati zakone onda ima pravo i ukidati ih, i ako bi prevladalo stajalište da je normalno da Vlada ima pravo mijenjati postojeće zakone, a zastupnik misli da Vlada nema te namjere, Sabor ima mogućnost takvu uredbu poništiti, rekao je, među ostalim, naglašavajući značenje rasprave i razgovora za demokraciju bez uskostranačkih pozicija.

Drago Krpina (HDZ) naglašava da je iz ove rasprave i one na matičnom

Spor je oko toga na koji način Vlada to koristi jer imamo primjere da tu ovlast Vlada interpretira mnogo šire od duha Ustava pa i same odredbe Ustava.

Odboru vidljivo i nedvojbeno da nema spora oko toga postoji li ustavna ovlast Sabora za donošenje zakona kojim će ovlastiti Vladu da uređuje određena pitanja iz djelokruga Hrvatskoga sabora. Međutim, spor je oko toga, kaže, na koji način Vlada to koristi jer imamo primjere da tu ovlast Vlada interpretira mnogo šire od duha Ustava pa i same odredbe Ustava. Stoga bi trebalo najprije raspraviti Izvješće Vlade o donijetim uredbama (što je isto na dnevnom redu) i na osnovi njih ocijeniti na koji način Vlada koristi tu ovlast. Vlada je donijela spomenutu uredbu kojom je ukinula članak 19. Zakona o područjima od posebne državne skrbi (nakon što je povukla iz procedure prijedlog izmjena i dopuna zakona) i

time ukinula stečena prava učitelja na tim područjima odnosno proizvodi se šteta za nekoga, rekao je, među ostalim. Moglo bi se pretpostaviti da će Vlada, svaki put kada procijeni da neki zakon koji je u saborskoj proceduri neće proći ili će biti izglasan amandmani s kojima se Vlada ne slaže, povući zakon iz procedure i uredbom mijenjati u zakonu što je volja (na Odboru rečeno da se u tom slučaju može ukinuti i Hrvatski sabor), rekao je.

Očito da postoji dvojba može li Vlada tu ovlast koristiti za ukidanje pojedinih odredbi pojedinih zakona pa je najlogičnije da se razriješi tako da u zakonu bude izrijekom navedeno može li to Vlada ili ne može. Ako Hrvatski sabor ne ukine spomenutu Vladinu uredbu bit će to znak Vladi da ubuduće može svojim uredbama ukidati odredbe pojedinih zakona a posljedica toga bi bilo stvaranje jedne potpune pravne nesigurnosti no ako je Sabor ukine podrazumijevat će se da Vlada ubuduće nema pravo to raditi. Stoga se zastupnik želi nadati, rekao je, da će većina u Hrvatskom saboru glasovati za ukidanje Vladine Uredbe kojom se ukida članak 19. spomenutog Zakona.

Promašena rasprava o protuustavnosti

Nenađu Staziću (SDP) se čine promašene one rasprave koje idu za tim da ovaj zakonski prijedlog ocjenjuju kao protuustavan jer, prema Ustavu, Hrvatski sabor može ovlastiti Vladu RH, najviše na godinu dana, da uredbama uređuje pojedina pitanja iz njegova djelokruga, rekao je, među ostalim, otklanjajući argumentirano i druge primjedbe. Ako ovaj zakon bude usvojen predstavljat će volju Hrvatskoga sabora i zbog toga njegovo donošenje nije umanjivanje vrijednosti Hrvatskoga sabora ni izdizanje Vlade izvan parlamentarne vlasti. Smatra da postoji opravdana potreba za donošenjem ovog zakona jer je život nepredvidljiv, kaže, dodajući kako je i američki predsjednik Bush ovih dana donio odluku (ne čekajući Parlament) i "zamrznuo" svu imovinu zemalja i pravnih osoba koje su eventualno povezane s terorizmom.

Svatko se svojim zakonskim pravom treba koristiti obzirno i na Vladi je, koliko će, ako zakon bude donesen, koristiti na obziran način ili će izigrati povjerenje većine koja ju je

izabrala, rekao je zastupnik naglašavajući da je uvjeren da se to neće dogoditi, bar što se tiče ove Vlade.

Za repliku se javio **Luka Bebić (HDZ)** rekavši da je istina da Vlada proističe iz saborske većine (koja nije svemoguća većina), ali da saborska većina ne može ukinuti opoziciju. Kada bi ta većina ovlasila Vladu ili bilo koga da ukine opoziciju to ne bi bilo zakonito ni ustavno ("često puta radi se o tome iz nekih postupaka kako bi je rado ukinula"). Prema našem Ustavu uredbe sa zakonskom snagom donosi predsjednik Republike u odgovarajućim okolnostima. Po definiciji uredbe su podzakonski akti a oni ne mogu mijenjati zakone i pojedine zakonske odredbe, rekao je. **Nenad Stazić** odgovorio je da nije ni govorio niti mu nije bilo nakraj pameti razmišljati o nekakvom ukidanju a niti je to uopće moguće jer parlamentarna većina i parlamentarna manjina proizlaze iz volje biračkog tijela. Što se tiče donošenja prava mijenjanja zakona upozorio je da je djelokrug Sabora donošenje zakona pa da se prema tome može ovlastiti Vladu (ovlasti da uredbama uređuje pitanja iz djelokruga Sabora) i na mijenjanje zakona odnosno da je pisac Ustava (članak 87.) upravo to htio reći. U ispravku navoda predgovornika **Luka Bebić** je rekao da nije ni tvrdio da je zastupnik rekao da bi se ukinula opozicija već da je slijedio njegovu misao da je većina svemoguća. Ponovio je da su uredbe po klasifikaciji akata koji se donose niže od zakona. **Milan Kovač** smatra da je čudno tumačenje parlamentarizma gosp. Stazića te naglasio da zakone može mijenjati samo onaj tko ih je donio, Hrvatski sabor. Usporedbu odluke gosp. Busha koja se odnosi na teroriste s Vladinom uredbom kojom se tisućama učitelja smanjuje plaća drži neprimjerenom. **Nenad Stazić** smatra pak takvu primjedbu neko-rektnim tumačenjem njegove rasprave. Naglasio je (govorio i o primjerima iz američke administracije) da se svojim uredbama, za koje postoji potreba, Vlada ne izdiže iznad Parlamenta i kasnije ih daje na potvrdu. **Milan Kovač** je pak rekao da ne živimo u Americi, gdje je predsjednički sustav te da je u Hrvatskoj parlamentarni sustav i Parlament je iznad Vlade te da Vlada ne može nižim aktima mijenjati zakone, a svoje stavove ponovio je u ponovnom javljanju kao i zastupnik **Nenad Stazić**. S ispravkom netočnog navoda zastu-

pnika **Bebića** (da bi većina rado ukinula oporbu) javio se i **Mladen Godek** rekavši da je većina zapravo vrlo sretna što je HDZ oporba.

Nije u duhu Ustava

Vladimir Šeks kaže da je krucijalno pitanje želi li Hrvatski sabor da se Ustav interpretira na način da Hrvatski sabor zakonom ovlasti Vladu da donosi uredbe kojima će mijenjati, ukidati pojedine zakone ili dijelove zakona. Podsjetio je da HDZ brani stajališta da to nije u duhu Ustava i to s obzirom na promjenu političkog sustava. U parlamentarnom sustavu odgovornost Vlade je isključivo Hrvatskom saboru i u takvim ustavnopravnim okolnostima političkoga sustava Vlada ne bi trebala imati ovlasti da uredbama na temelju zakona ukida ili mijenja pojedine odredbe zakona ili zakone u cjelini.

Nadalje, kada bi se prihvatio predloženi zakon to uključuje i njegov članak 4. (da ostaju na snazi uredbe koje je Vlada donijela) pa što bi Sabor onda uopće trebao raspravljati i odlučivati o njima ako ostaju na snazi, a tko uopće može reći da se njima regulira tekuće gospodarsko poslovanje, rekao je zastupnik osvrćući se na svaku od tih uredbi. Je li tekuća gospodarska politika smanjenje plaća učiteljima, nastavnicima i liječnicima na područjima od posebne državne skrbi ("lukavo i prefrigrano je Sabor zeznut"), diranje u radnopravni status zaposlenih u Poreznoj upravi, smanjenje broja zaposlenika u Policiji i njihovo zapošljavanje u zaštitarskim tvrtkama, pitao je zastupnik i odmah odgovorio niječno i sve to nazvao "sitno fiškalsko poslovanje Vlade" te da stoga to ne treba prihvatiti i ne treba dati Vladi ovlasti.

Amandman nije prihvaćen

Rasprava je time bila završena, pa je uslijedilo izjašnjenje predstavnika predlagatelja, ministra dr. **Ivaniševića**, o amandmanu zastupnika **Drage Krpine**. Ako bi prihvatili amandman onda nam ovaj zakon ne treba, obrazložio je ministar dr. **Stjepan Ivanišević** odbijajući amandman ("besmislen") i argumentirajući svoje stanovište citatom iz Ustava (1990. g., str. 218. o zakonodavnoj delegaciji) odnosno ako bi se prihvatio taj amandman da bi se samo potvrdilo nešto što piše u Ustavu (članak 112.-

da uredbe moraju biti u skladu sa zakonom i da ne smiju niti mijenjati ni ukidati zakon). **Vladimir Šeks** naglasio je pak da je promjena Ustava i uvođenje parlamentarnog sustava razlog da nema ustavne mogućnosti da Sabor ovlasti Vladu da uredbama mijenja i ukida zakone već da samo intervenira tamo gdje postoji pravna praznina. **Drago Krpina** prosvjedovao je što je ministar njegov amandman proglasio besmislenim i što predsjedatelj, predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić**, nije zaštitio njegovo dostojanstvo a to je bio dužan. **Zlatko Tomčić** potvrdio je da je zastupnik u pravu što se tiče njegove dužnosti no da je on čuo izraz "bespredmetan" i da će provjeriti u fonogramu. Nakon dodatnih javljanja i obrazloženja za svoja stajališta ministra dr. **Stjepana Ivaniševića** i zastupnika **Drage Krpine** mr. **Mate Arlović** upozorio je na povredu Poslovnika jer da se u raspravi skrenulo s točke dnevnog reda i da se raspravlja o uredbama koje će tek biti na dnevnom redu. **Drago Krpina** je zatražio da se navede koji je članak Poslovnika povrijeđen a **Vladimir Šeks** osporio spomenutu povredu Poslovnika jer da će rasprava o izvješću o spomenutim uredbama biti bespredmetna ako se prihvati ovaj zakon jer će uredbe važiti do 31. prosinca ove godine. No, mr. **Mate Arlović** upozorio je da uredbe po sili zakona dolaze na potvrđivanje Saboru pa tako i ove spomenute uredbe i one neće automatski važiti po sili ovog zakona do 31. prosinca ove godine nego tek ako ih Sabor potvrdi te da i po sili Ustava Sabor uvijek može o tim uredbama odlučiti drugačije. No, **Vladimir Šeks** smatra da predgovornik pogrešno govori i tvrdi da bi stupanjem na snagu ovog predloženog zakona (članak 4.) te uredbe bile osnažene silom zakona i Sabor više ne bi mogao odlučivati hoće li ili ne ostati na snazi, a mr. **Mate Arlović** je ispravio predgovornika naglasivši da se silom zakona ne može promijeniti sila Ustava.

Zatim se prešlo na glasovanje. **Amandman nije prihvaćen. Konačni prijedlog zakona o ovlasti Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskoga sabora u tekstu kako ga je predložio predlagatelj prihvaćen je većinom glasova (72 „za“, 25 „protiv“ i tri „suzdržana“).**

S.F; Đ.K.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O UDRUGAMA

Liberalniji uvjeti udruživanja građana

Na prvom jesenjem zasjedanju Hrvatskog sabora zastupnici su, među ostalim, donijeli (uz određene amandmanske korekcije) novi Zakon o udrugama koji je, po ocjeni većine sudionika u raspravi, moderniji, liberalniji i demokratičniji od dosadašnjeg. Naime, omogućava više slobode u osnivanju i djelovanju udruga, njihovom udruživanju i dr. Njime se predviđa i postojanje udruga bez pravne osobnosti, smanjen je minimalni broj osnivača (najprije na 5 a nakon amandmanskih korekcija na 3) a liberalizirani su i uvjeti djelovanja stranih udruga u Hrvatskoj. Nadalje, osigurava se nadzor članova nad radom udruge te decentralizira postupak registracije udruga.

Novi zakon omogućuje više slobode u osnivanju i djelovanju udruga, njihovom udruživanju, itd.

Uz pozitivne ocjene predloženom zakonskom tekstu zastupnici su u opsežnoj raspravi iznijeli niz primjedbi i prijedloga za poboljšanje pojedinih rješenja. Spomenimo, najprije, upozorenja da se ovaj zakon ne bi trebao odnositi na udruge nacionalnih manjina te da treba predvidjeti mogućnost donošenja posebnog zakona za udruge od posebnog nacionalnog interesa. Većina sudionika u raspravi smatra da su predviđene previsoke kazne za prekršaje, što bi moglo blokirati rad udruga, a dio ih se općenito protivio novčanom kažnjavanju volontera. Upozoravaju, nadalje, da u Hrvatskoj udruge mogu djelovati i biti registrirane isključivo temeljem pravnog poretka naše države te da nedostaju zaštitni mehanizmi za slučaj eventualnih zloraba osnivanja i djelovanja udruga. Založili su se i za što skorije donošenje Kodeksa pozitivne prakse, te standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga te za bolju kontrolu finan-

cijskog poslovanja i gospodarske aktivnosti udruga.

Smanjen je minimalan broj osnivača te decentraliziran postupak registracije udruga.

Uvodno spomenimo i zahtjeve da se napokon riješi pitanje raspodjele imovine bivših društvenih organizacija koju koriste, a u vlasništvu je države. Zahvaljujući amandmanskoj intervenciji matičnih odbora i pojedinih zastupnika ta će imovina biti prenesena u vlasništvo bivših korisnika, odnosno njihovih pravnih sljednika (osim imovine sindikalnih udruga na koje se primjenjuju odredbe članka 38. stavaka 3. i 4. postojećeg Zakona)

O PRIJEDLOGU

Osnovne intencije predloženog zakona zastupnicima je obrazložio dr. **Stjepan Ivanišević**, ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, pa ćemo se njegovim izlaganjem poslužiti za upoznavanje s novopredloženim rješenjima.

Ministar je uvodno podsjetio na to da je Ustavni sud Republike Hrvatske odlukom od 3. veljače prošle godine ukinuo pojedine odredbe postojećeg Zakona o udrugama, uz obrazloženje da ne stimuliraju, već ograničavaju ustavnu slobodu udruživanja građana. Budući da je Vlada RH u svom četverogodišnjem programu utvrdila kao jedan od programskih ciljeva i potporu nevladinim udrugama radi razvitka civilnog društva, bilo je potrebno, kaže, napraviti i odgovarajuću prilagodbu postojećeg zakonodavstva. Odlučeno je, stoga, da se predloži donošenje novog Zakona o udrugama koji će biti zasnovan na liberalnijim načelima u svezi s udruživanjem i čija će se rješenja temeljiti na zapadnoeuropskim iskustvima. Konačni zakonski tekst nastao je u suradnji sa stručnim institucijama, recenzirali su ga

stručnjaci Vijeća Europe te Međunarodnog centra za neprofitno pravo u Budimpešti, a u više navrata razmatrale su ga i naše udruge koje su uputile i popriličan broj značajnih primjedbi i prijedloga na pojedine odredbe.

Zastupnici se zalažu za što skorije donošenje Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga.

Govoreći o novinama u predloženom zakonu dr. Ivanišević je naglasio da se predviđa i postojanje udruga bez pravne osobnosti, te strancima omogućuje osnivanje i članstvo u udrugama. Ubuduće će članovi udruga moći biti i osobe bez poslovne sposobnosti, u skladu sa statutom, a udruge će moći obavljati i djelatnosti kojima se stječe prihod, uz određena ograničenja u korištenju tog prihoda. Nadalje, statut udruge sadržavao bi znatno manje obveznih elemenata nego dosad, što bi olakšalo normiranje unutarnjih odnosa te omogućilo slobodnije izražavanje volje članova. Cijeli ustroj zapravo je autonomno pravo udruge, dakako, po načelima demokratskog zastupanja i demokratskog očitovanja volje članova, što se, među ostalim, očituje i u tome da se osigurava nadzor članova nad radom udruge. Naime, članovima je omogućeno da radi zaštite svojih prava, propisanih statutom udruge i zakonom, podnesu tužbu županijskom sudu. Osim toga, predlagatelj je nastojao da u što većoj mjeri otkloni neka ranija ograničenja. Primjerice, ubuduće više neće biti potrebno tražiti prethodno odobrenje za upotrebu riječi "Hrvatska" i njenih izvedenica u znaku i nazivu udruge i sl.

Značajna je novina i to da se cijeli postupak registracije udruga decentralizira, kaže dr. Ivanišević. Naime, ubuduće bi se registracija provodila u

uredima državne uprave u županijama i Gradu Zagrebu, a za strane udruge u ministarstvu nadležnom za poslove opće uprave. Novim zakonom smanjuje se i broj razloga za prestanak postojanja udruge te preciznije određuju razlozi za zabranu djelovanja (više se ne predviđa privremena zabrana). U kaznenim odredbama smanjuje se broj predviđenih prekršaja te iznos kazni, čime se osjetno suzuje represivni dio postojećeg zakona.

Dr. Ivanišević je, među ostalim, spomenuo da, prema predloženom, ostaju na snazi odredbe postojećeg Zakona koje predviđaju da se naknadno, na prijedlog Vlade, izrade mjerila za prijenos vlasništva nad nekretninama koje koriste udruge pravnim sljednicama bivših korisnika. Doduše, iz rasprave u odborima rezultirali su amandmani koji idu za tim da se to pitanje riješi već u ovom zakonu, no o tome će se - kaže - Vlada izjasniti prilikom očitovanja o amandmanima. Predlaže se da zakon stupi na snagu 1. siječnja iduće godine, tako da ostane dosta vremena za tehničke i druge pripreme za njegovu primjenu, posebno za vođenje registra udruga. Na kraju je naglasio da je Vlada nastojala koncipirati Zakon o udrugama s kojim bismo se unaprijed prilagodili standardima Europske unije te apelirao na zastupnike da ga dopunju.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav raspravljali su o Konačnom prijedlogu zakona o udrugama na zajedničkoj sjednici. Poduprijevši njegovo donošenje utvrdili su brojne amandmane (32) na ponudeni tekst koje prikazujemo u Pregledu amandmana.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina raspravljao je o ovom zakonskom prijedlogu kao zainteresirano radno tijelo. Podržao je njegovo donošenje jer omogućuje više slobode u osnivanju udruga, njihovom udruživanju i dr. Smatra, međutim, da bi osnivanje udruga nacionalnih manjina trebalo riješiti (ovim ili posebnim zakonom) na način da im se osigura ostvarivanje i očuvanje njihova identiteta, uz odgovarajuću financijsku podršku iz državnog proračuna. U raspravi je

izražena i bojazan u svezi s budućim načinom financiranja tih udruga, s obzirom na to da još nije donesen Ustavni zakon kojim će biti uređena njihova prava.

Odbor, nadalje, upozorava da bi odredbe o postupanju s imovinom udruge trebalo urediti na način da se onemoguću raspolaganje koje ne bi bilo u skladu sa zakonom. Članovi tog radnog tijela smatraju nedovoljno preciznom i odredbu prema kojoj se statutom udruge otvara mogućnost da fizička osoba nasljeđuje imovinu u slučaju njenog prestanka. U raspravi je postavljeno i pitanje korelacije pretpostavki potrebnih za rad udruga osnovanih u zemlji u odnosu na strane udruge.

Na sjednici **Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu** naglašeno je da se udruge od nacionalnog interesa za Republiku Hrvatsku (npr. Matica hrvatska, Društvo hrvatskih književnika, Hrvatsko prirodoslovno društvo i dr.) ne mogu dovoditi u istu razinu s ostalih 20000 udruga registriranih u Hrvatskoj te da u članku 1. Konačnog prijedloga zakona treba predvidjeti mogućnost da se njihov status može regulirati posebnim zakonom. Sudionici u raspravi su se založili za to da se u članku 8. preciznije istakne da strane udruge moraju biti osnovane i na temelju pravnog poretka Republike Hrvatske, a ne samo na temelju pravnog poretka strane države. Naglašeno je, također, da treba što prije pripremiti Kodeks pozitivne prakse, te standarde i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga. Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova sugerirao zastupnicima da donesu predloženi zakon.

PREGLED AMANDMANA

Na Konačni prijedlog zakona o udrugama podneseno je ukupno 59 amandmana od čega su polovinu uložili **Odbor za zakonodavstvo i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav**. I sam predlagatelj - **Vlada RH** najprije je utvrdio 13 a naknadno još tri amandmanske korekcije vlastitog teksta. Spomenimo, najprije, izmjene i dopune članka 1. koje su predložene radi jasnoće u primjeni Zakona. Naime, ovaj propis se odnosi samo na udruge koje upisom u registar udruga stječu svojstvo pravne osobe

pa predlagatelj predlaže da se to naglasi u stavku 1., kao i to da se na udruge čije je osnivanje uređeno posebnim zakonima prvenstveno odnose ti zakoni. Jedino na pitanja koja nisu uređena posebnim zakonom odnosi se zakon čije se donošenje predlaže. Zbog dopune stavka 1. izostavlja se iz stavka 2. tekst: "i druge neprofitne pravne osobe čiji je pravni status uređen posebnim zakonom".

Amandmanskom korekcijom stavka 1. u članku 2. predlagatelj je proširio listu ciljeva i uvjerenja radi čije se zaštite može osnovati udruge, dodavši i zauzimanje za zaštitu ljudskih prava i sloboda te pronatalitetne i zdravstvene ciljeve (za poticanje udruge koje promiču pronatalitetne ciljeve založila se i Jadranka Kosor (HDZ). Amandmanom na članak 4. stavak 2. Vlada ostavlja mogućnost sudjelovanja osoba bez poslovne sposobnosti ili s ograničenom poslovnom sposobnošću u radu tijela udruge, ali bez prava odlučivanja. Amandmanom na članak 6. stavak 6. precizira tko može zastupati udruhu (navodi se da je može zastupati jedna ili više fizičkih osoba). Amandmanskom korekcijom stavka 1. u članku 8. ta se odredba usklađuje s amandmanom na članak 1. stavak 2. kojim je izostavljen termin "neprofitne pravne osobe" i umjesto toga se rabi pojam "bez namjere stjecanja dobiti". Osim toga, ovim je amandmanom dopunjena odredba članka 8. stavka 1, kako bi se strane udruge u bitnom izjednačile s domaćim udrugama.

Amandmanom na članak 9. stavak 2. propisuje se obveza udruge da pitanja obaviještenosti članstva propiše svojim općim aktima. Spomenimo, nadalje, amandman pravnotehničke naravi na članak 11. stavak 4. te izmjene stavka 4. u članku 14. radi usklađivanja s izmjenama i dopunama Zakona o sustavu državne uprave. Osim toga, zamjenom redoslijeda stavaka 1. i 2. u tom članku naglašava se dobrovoljnost upisa u registar udruga.

Dopunom stavka 5. u članku 19. Konačnog prijedloga zakona Vlada precizira uporabu promjena podataka iz stavka 1. tog članka (riječ je o promjenama koje se odnose na statut, naziv, adresu sjedišta, te izbor osoba ovlaštenih za zastupanje i prestanak udruge). Predloženim izmjenama u članku 28. nomotehnički se bolje uređuju odredbe stavaka 3. i 4. a

novopredloženim stavkom 5 regulira provođenje stečajnog postupka. S tom odredbom usklađuje se i stavak 1. članka 29.

Amandmanskom korekcijom stavka 1. i 2. u članku 32. Vlada predviđa da za podnošenje prijedloga za zabranu djelovanja udruge umjesto općinskog, kao što je prvobitno bilo predloženo, bude nadležan županijski državni odvjetnik. Prema ovoj korekciji taj bi prijedlog mogao podnijeti ne samo na temelju prijave nego i po službenoj dužnosti. Spomenimo i prijedlog Vlade da se iz ovog članka brišu stavci 4, 5. i 6. kojima se uređuju pitanja donošenja, izrade i objavljivanja presude o zabrani djelovanja udruge (navedena pitanja se cjelovito uređuju u okviru članka 33.). Svrha je naknadnih izmjena i dopuna u članku 33. osigurati brzo provođenje postupka pred sudom prvog stupnja, u slučaju zabrane djelovanja udruge, te odrediti namirenje troškova sudskog postupka. Izmjenom u stavku 2. predviđa se da vrijeme i mjesto održavanja ročišta na kojem će se raspravljati o prijedlogu za zabranu djelovanja udruge sud mora objaviti putem dnevnog tiska najmanje tri dana prije. Budući da se ovim člankom uređuju pitanja glede donošenja i izrade presude, ovamo su premještene i odredbe stavaka 4. i 5. iz članka 32. (postale su stavci 7. i 8.). Njima se propisuje da se u obrazloženju presude o zabrani djelovanja udruge moraju navesti razlozi te da tom presudom sud mora odlučiti i o imovini udruge. Dopunom odredbe stavka 7. (sada stavak 9.) propisuje se obveza suda da presudu dostavi i nadležnom sudu radi provedbe stečaja. Iza novog stavka 9. dodan je novi stavak 10. kojim se propisuje obveza objavljivanja pravomoćne presude o zabrani djelovanja udruge u "Narodnim novinama".

U nastavku donosimo amandmane koje su zajednički uložili **odbori za zakonodavstvo** te **za Ustav, Poslovnik i politički sustav**.

Predložili su, ponajprije, preformulaciju stavka 1. u članku 1. tako da glasi: "Ovim se Zakonom uređuje osnivanje, registracija, pravni položaj i prestanak postojanja udruga sa svojstvom pravne osobe, te registracija i prestanak djelovanja stranih udruga u Republici Hrvatskoj, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno. Svrha je njihova amandmana na članak 2. precizirati i dopuniti odredbu stavka 1. tako da

bude vidljivo da su ovim zakonom obuhvaćene i udruge koje promiču i zauzimaju se za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Spomenimo i sugestiju odbora da se u stavku 2. članka 4. naglasi da osobe bez poslovne sposobnosti ili s ograničenom poslovnom sposobnošću mogu biti članovi udruge, ali bez prava odlučivanja u tijelima udruge. Daljnji je njihov prijedlog da se iz stavka 1. u članku 5. izostave riječi "sukladno zakonu". Obrazloženje - ciljevi svih udruga nisu taksativno pobrojani u zakonu, pa se ni ne ostvaruju sukladno zakonu. Po navodima Odbora zakonom dozvoljene djelatnosti koje udruga može obavljati nisu, niti se prema klasifikaciji djelatnosti mogu nazivati dopunskim obavljanjem, pa taj pojam treba izostaviti iz stavka 2. ovog članka. Amandmanom na članak 6. se precizira tko može zastupati udrugu (jedna ili više fizičkih osoba) a onim na članak 7. riječi: "sukladno statutu" u stavku 3. zamjenjuju riječima: "u skladu sa statutom". Naime, po mišljenju odbora, ustrojstveni oblik udruge ne može biti sukladan već mora biti u skladu sa statutom.

Spomenimo i njihov prijedlog za preformulaciju stavka 1. u članku 8, tako da glasi: "Strana udruga u smislu ovog Zakona je udruga ili drugi oblik udruživanja osnovan bez namjere stjecanja dobiti koji ispunjava uvjete utvrđene ovim Zakonom, a valjano je osnovan na temelju pravnog poretka strane države". Po mišljenju spomenutih radnih tijela oblik i način izvješćivanja članova trebao bi se uređiti općim aktom udruge (amandman na članak 9. stavak 2.). Predlažu, nadalje, da se broj osnivača potrebnih za osnivanje udruge smanji od pet na tri (amandman na čl. 10.) poštujući osnove na kojima se temelji i načelo za primjenu ortakluka na udruge koje nemaju svojstvo pravne osobe. Daljnji je njihov zahtjev da se u članku 11. precizira da statut udruge može sadržavati i odredbe o korištenju ostvarene dobiti a ne raspolaganju s mogućim prihodom (prihod ujedno ne znači i ostvarenje dobiti) te pravno-tehnički dotjera stavak 1. i dr. Uz pravno-tehničke poboljšice članaka 12, 13, 22. i 26. odbori sugeriraju da se u članku 14. istakne dobrovoljnost upisa u registar udruga a formulacija stavka 4. uskladi s noveliranim Zakonom o sustavu državne uprave. Iz istih razloga predlažu da se i u

članku 16. i narednim člancima riječi "županijski ured" zamijene riječima "Ured državne uprave". Nomotehničko uređivanje izričaja te usklađivanje teksta svrha je i njihovih amandmana na članke 15. i 17. Konačnog prijedloga zakona. Prema njihovu prijedlogu članak 18. trebalo bi dopuniti, tako da glasi: "Zahtjev za upis u registar udruga odbit će se ako su statutom utvrđeni ciljevi i djelatnosti udruge u suprotnosti s Ustavom ili zakonom, ili podnositelj u roku ne postupi po zaključku iz članka 16. stavka 2. ovog Zakona (usklađivanje statuta odnosno dostava dokaza). Predložili su i dopunu članka 19. stavak 5. Konačnog prijedloga zakona kojom se precizira uporaba promjena podataka koji se odnose na statut, naziv, adresu sjedišta, izbor osoba ovlaštenih za zastupanje i prestanak udruge. Analogno tome predložena je i dopuna stavka 35.

Zahtjev za brisanje druge rečenice u stavku 2. članka 23. odbori su argumentirali tvrdnjom da Hrvatski sabor ne može sam sebe zakonom obvezati na donošenje akta točno određenog naziva (radi se o Kodeksu pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore udrugama) niti se zakonom može odrediti jedan od mogućih, ravnopravnih predlagatelja.

Uz nomotehničko poboljšanje stavaka 3. i 4. u članku 28. odbori su predložili i dodavanje novog stavka 5. kojim bi se uredilo provođenje stečajnog postupka. Spomenimo, nadalje, njihov prijedlog da se iza članka 28. Konačnog prijedloga zakona uvrsti novo poglavlje pod nazivom "Likvidacija udruge" (članci 28a. do 28d.) te članak 28e. kojim bi se regulirao stečaj. Usvajanje ovog amandmana povlačilo bi za sobom i brisanje stavka 1. u članku 29. Amandmanom podnesenim na članak 30. pojašnjava se da odluku o preostaloj imovini udruge (nakon namirenja vjerovnika i troškova sudskog i drugih postupaka) donosi sud koji odlučuje o zabrani njena djelovanja. Osim toga, mijenja se odredba koja predviđa mogućnost da sud tu imovinu preda ustanovi ili udruzi koje zbog iste ili slične djelatnosti i ciljeva mogu biti zabranjene. Naime, prema prijedlogu odbora sud može odlučiti da preostala imovina udruge postane imovina jedinice lokalne samouprave na čijem je području sjedište udruge.

Spomenimo i njihov prijedlog da se u članku 31. točki 1. (predviđa da će se zabraniti djelovanje udruge koja svojim djelovanjem nasilno ugrožava demokratski ustavni poredak, te neovisnost, jedinstvenost i teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske) briše riječ "nasilno". Obrazloženje - navedena ugroza dovoljna je i bez nasilnosti za zabranu djelovanja. Svrha je predloženih izmjena stavaka 1. i 3. u članku 33. osigurati brzo provođenje postupka pred sudom prvog stupnja, u slučaju zabrane djelovanja udruge, te regulirati namirenje troškova sudskog postupka.

Sljedeći zahtjevi za pravno-tehničko uređivanje članaka 37. i 38. te dodavanje članka 38a. kojim se, po ocjeni odbora, na prikladniji način rješava pitanje imovine bivših društvenih organizacija odnosno njihovih pravnih sljednika. Predlaže se, naime, da imovina na kojoj je udruga imala pravo raspolaganja ili korištenja do donošenja Zakona o udrugama iz 1997. godine danom primjene ovog Zakona postane vlasništvo udruge koja je njezin pravni sljednik. Imovina udruga koje su prestale postojati, a nemaju pravnog sljednika, postala bi vlasništvom jedinice lokalne samouprave na čijem je području bilo njeno sjedište. Amandmanom se istodobno uređuje postupak prijenu imovine u vlasništvo jedinica lokalne samouprave. Usvoji li se ovaj amandman u članku 39. stavku 1. brišale bi se riječi "osim članka 38. stavaka 3. i 4.", napominju odbori. Prema predloženoj izmjeni članka 40. ovaj Zakon stupio bi na snagu osmog dana od objave u "Narodnim novinama" a primjenjivao bi se od 1. siječnja 2002. godine.

Na kraju i riječ-dvije o pojedinačnim amandmanima zastupnika.

Đuro Dečak (HDZ) uložio je tri amandmana kojima se regulira pitanje vlasništva nad nekretninama koje udruge koriste ili na kojima imaju pravo raspolaganja temeljem članka 38. postojećeg Zakona o udrugama. Riječ je o nekretninama koje su bile u društvenom vlasništvu te su stupanjem na snagu tog Zakona (u srpnju 1997.) prešle u vlasništvo Republike Hrvatske. Zastupnik je zatražio dopunu članka 22. novim stavkom (2.) kojim bi se reguliralo da će Vlada RH svojom odlukom prenijeti u vlasništvo udruge nekretnine koja ona koristi ili kojima raspolaže, a koje su do stupanja na snagu ovog Zakona

bile u vlasništvu Republike Hrvatske. Dopunom članka 36. Vladu se obvezuje da navedenu odluku donese u roku mjesec dana od stupanja na snagu predloženog Zakona (do 1. veljače 2002. godine). Navedeni amandmani povlače za sobom i izmjenu u članku 39. (brisanje riječi "osim članka 38. stavaka 3. i 4.") napominje zastupnik.

Branislav Tušek (SDP) založio se za to da se dopunom stavka 1. u članku 23. snažnije naglasi da će Vlada RH iz proračunskih sredstava financirati i stimulirati one udruge i njihove projekte i programe koji su, prije svega, od osobitog interesa za Republiku Hrvatsku. Po njegovu mišljenju novim stavkom dva u tom članku valja preciznije odrediti društvena područja koja su izuzetno značajna za daljnji razvoj i demokratizaciju hrvatskog društva. U tu svrhu predlaže dodavanje odredbe koja bi glasila: "Od osobitog interesa za opće/javno dobro u Republici Hrvatskoj su projekti i programi koji se provode na sljedećim područjima društvenog rada i djelovanja: zaštita i promicanje ljudskih prava, nenasilja i prihvaćanje različitosti, demokratizacija, informatizacija i razvoj društva, aktivnosti djece i mladih, poboljšanje i očuvanje zdravlja te zaštita i očuvanje prirode i okoliša."

Drago Krpina (HDZ) zahtijevao je da se iz članka 31. stavka 1. točke 1. briše riječ "nasilno", uz obrazloženje da se vrijednosti spomenute u ovoj odredbi mogu ugrožavati i nenasilnim putem.

Spomenimo i amandmanski zahtjev **Nenada Stazića (SDP)** da se dopunom članka 31. predvidi zabrana djelovanja udruge i ako obavlja djelatnosti koje nisu u skladu s ciljevima utvrđenim statutom. Drži, naime, da je obavljanje djelatnosti za koju udruga nije registrirana preozbiljan prekršaj da bi mogao biti sankcioniran samo novčanom kaznom, jer bi to moglo stimulirati na protupravno ponašanje i druge koji bi osnivanjem udruge željeli izbjeći plaćanje poreza. Radi usklađivanja s tim amandmanom predložio je i brisanje točke 2. u članku 35.

Što prije riješiti presudno pitanje raspodjele imovine bivših društvenih organizacija.

RASPRAVA

Utvrditi mjerila za financijsku potporu

Po riječima dr. **Ljerke Mintas-Hodak** Klub zastupnika HDZ-a podržava brojne pozitivne promjene koje donosi novi Zakon, uz zamjerku da je predlagatelj zanemario većinu sadržajnih primjedbi iz saborske rasprave o Prijedlogu zakona. A da ponuđeni zakonski tekst nije savršen svjedoče - kaže - i amandmani koje je Vlada podnijela na vlastiti prijedlog. Među ostalim, preformulirala je članak 14. u kojem se naglašava da registar udruga vode uredi državne uprave u jedinicama područne (regionalne) samouprave. Ako ne postoje tehničke mogućnosti povezivanja nadležnih županijskih i Ureda Grada Zagreba predloženo rješenje imat će negativne posljedice na pravnu sigurnost i preglednost podataka o registriranim udrugama, upozorila je zastupnica. Ujedno je ponovila stajalište svojih stranačkih kolega koji se zalažu za vođenje jedinstvenog očevidnika pri nadležnom ministarstvu. Prenijela je i njihovu dvojbu oko primjene odredaba o ortakluku na udruge bez svojstva pravne osobe (članak 3.). Naime, cilj ortakluka je ostvarivanje dobiti što je nespojivo s djelatnošću udruge.

Još prilikom rasprave u prvom čitanju ovog Zakona hadezeovci su, kaže, upozoravali na potrebu da se njime napokon riješi presudno pitanje raspodjele imovine bivših društvenih organizacija, a ne da se ostavlja na snazi odredbe stavaka 3. i 4. članka 38. starog zakona koje samo nalažu Vladi da pripremi kriterije za raspodjelu te imovine. Kako reče, njeni stranački kolege u osnovi podržavaju nastojanje predlagatelja da se dalje razvijaju potrebne pretpostavke za djelovanje udruge, a time i jačanje civilnog društva, ali smatraju da je uz konačni prijedlog zakona Vlada trebala dostaviti i tzv. Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruge, koji se spominje u čl. 23. Na kraju je napomenula da dio zastupnika HDZ-a nije pobornik liberalizacije uvjeta za mogućnost djelovanja stranih udruge u Republici Hrvatskoj.

Damir Kajin, glasnogovornik Kluba zastupnika IDS-a, podsjetio je zastupnike na činjenicu da se Hrvatski helsinški odbor odbio registrirati temeljem postojećeg Zakona. Nedavna izjava njegovog predsjednika gospodina Puhovskog da će, bude li novi zakon usvojen, to tijelo odmah podnijeti zahtjev za registraciju, najbolje svjedoči o tome da je on demokratičniji od postojećeg.

Novi zakon demokratičniji i liberalniji

U nastavku je spomenuo da je u Hrvatskoj registriran respektabilan broj udruga (oko 17 tisuća) te iznio njihove zamjerke vladajućoj politici. Dosad su je optuživale da ih temeljem postojećeg zakona želi kontrolirati, budući da je diskreciono pravo privremene zabrane udruge za koju sumnja da djeluje protivno Ustavu i zakonu bilo na strani Vlade, a ne suda. Vlada je, čak, mogla imenovati privremenog upravitelja koji je, uz suglasnost ministarstva, mogao raspolagati imovinom udruge.

Hrvatska dobiva primjereniji zakonski prijedlog kojim se liberalizira javni život.

Po mišljenju zastupnika smanjenje broja osnivača udruge sa 10 na 5 te uvođenje načela decentralizacije njihove registracije zasigurno će pridonijeti pojavi čitavog niza novih udruga. Spomenuo je, nadalje, proširenje članstva te mogućnost da članovi udruge mogu postati i strane fizičke i pravne osobe, što je itekako bitno kad je riječ o financiranju. Jednom riječju, ovim Zakonom o udrugama, koji je u velikoj mjeri usuglašen s predstavnicima civilnog društva i nevladinim udrugama, Hrvatska dobiva jedan, primjereniji zakonski prijedlog kojim se liberalizira javni život, zaključio je Kajin. Izrazio je uvjerenje da će ga većina zastupnika podržati, kao i

Previsoke kazne za prekršaje mogle bi dovesti do blokiranja rada udruge.

amandmane manjinskih zastupnika u svezi s financiranjem prava manjina, te naglasio da posebno treba regulirati pitanje raspolaganja postojećom imovinom pojedinih udruga.

Previsoke kazne mogle bi blokirati rad

Petar Žitnik, glasnogovornik Kluba zastupnika HSS-a, informirao je zastupnike da njegovi stranački kolege pozdravljaju donošenje ovog modernog zakona, napravljenog na demokratskim tekovinama razvijenih država Europe, uz sugestiju predlagatelju da uvaži amandmane Odbora za zakonodavstvo i ostale koji će poboljšati zakonski tekst. Nema sumnje, kaže, da je ovakav propis prijeko potreban, budući da je vrlo mali broj građana politički organiziran, ali je zato gotovo svaki od njih član neke udruge.

Po mišljenju haesesovaca nad udrugama ne treba zakonski instalirati neki posebni nadzor, to više što je nadzor nad radom svih organizacija, od političkih stranaka do mjesnih odbora i svakog građanina, već uveden Ustavom i drugim zakonima. Upozoravaju, nadalje, da bi previsoke kazne, predviđene u članku 35, mogle dovesti do blokiranja rada udruge. Ako predlagatelj inzistira na kaznama za neuredan rad udruge, za što sigurno ima valjane argumente, onda to svakako mora detaljnije razraditi. Po ocjeni zastupnika HSS-a članak 3. Konačnog prijedloga zakona je preuzak i ne odgovara duhu samog zakona (pojmovi ortakluka i dobrovoljnog neprofitnog udruživanja su nespojivi). Osim toga, ekstenzivnim tumačenjem ovog članka moglo bi lako doći do zloupotrebe, primjerice, do osnivanja neke tajne udruge možda čak i stranaca na teritoriju Hrvatske. Sugeriraju, stoga, da predlagatelj svojim amandmanom to pitanje riješi na prihvatljiviji način. Što se, pak, tiče raspodjele imovine udruge, nisu za to da se taj problem rješava na brzinu. Prijeko je potrebno, međutim, da Vlada što prije donese spomenuti Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga.

Za udruge od nacionalnog interesa poseban zakon

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSL-a, **Želimir Janjić** je primijetio da predloženi zakon slijedi intencije Vlade koja se u svom programu odlučila za potporu nevladinim udrugama i građanskoj inicijativi,

kao nužnoj pretpostavci za demokratizaciju i razvitak civilnog

Ovaj zakon ne bi se trebao primjenjivati na udruge od nacionalnog interesa, poput Matice hrvatske i dr.

društva. Spomenuo je da su u pripremi tog propisa sudjelovali Hrvatski pravni centar Zagreb, stručnjaci Vijeća Europe i Međunarodnog centra za neprofitno pravo iz Budimpešte te veliki broj hrvatskih udruga a javna rasprava o njegovu nacrtu provedena je u Splitu, Rijeci, Osijeku i Zagrebu. Sve to - kaže - svjedoči o vrlo ozbiljnom pristupu u izradi zakonskog prijedloga a kako je predlagatelj uvažio i neke prijedloge iz rasprave u prvom čitanju, Konačni prijedlog zakona je kvalitetniji od prvobitnog prijedloga.

U Klubu zastupnika HSL-a pozdravljaju smanjivanje broja osnivača udruge s 10 na 5 (u nekim zapadnim zemljama taj je broj i manji) te odredbu koja osobama bez poslovne sposobnosti omogućava da budu članovi udruga, doduše, bez prava odlučivanja. Smatraju pozitivnim i to što je pojednostavljeno osnivanje udruge i decentralizirana njihova registracija, što se strane udruge mogu upisati u registar udruga bez suglasnosti Ministarstva vanjskih poslova te što će o zabrani rada udruga ubuduće odlučivati sud, a ne tijela državne uprave. Smatraju, međutim, da se ovaj zakon ne bi trebao primjenjivati na udruge od nacionalnog interesa, poput Matice hrvatske, te da njihov status treba urediti posebnim zakonom (uporište za to postoji u članku 1.). Spomenimo i njihovo mišljenje da bi popis članova koji su udruge obvezne voditi trebao biti poslovna tajna, kako bi se spriječile eventualne zloporabe.

Odrediti granicu prihvatljivog djelovanja

Po riječima **dr. Mate Granića** Klub zastupnika Demokratskog centra će podržati Konačni prijedlog zakona o udrugama, uz određene primjedbe, jer očekuju da će se njegovim prihvaćanjem u mnogočemu poboljšati status udruga u hrvatskom društvu te olakšati njihov rad, sukladno pravu svakog građanina na slobodu udruživanja. Naglasio je da je djelovanje

udruga nužan preduvjet za daljnji proces demokratizacije Republike Hrvatske prema europskim i svjetskim standardima jer one, zapravo, predstavljaju korektiv svakoj vlasti. Njegovi stranački kolege smatraju da će predložena zakonska rješenja bitno pridonijeti liberalizaciji i decentralizaciji cijelog sustava što će se zasigurno pozitivno odraziti i na proces smanjivanja nezaposlenosti u zemlji.

Predviđeni minimalni broj osnivača je premali da bi se mogli jasno artikulirati smisao, ciljevi i karakter udruge.

Konstatirao je, među ostalim, da u Hrvatskoj djeluje na tisuće udruga iz najrazličitijih područja društvenog života te da se po tome ona ubrzano približava zemljama razvijenog zapada, gdje broj članova udruga nerijetko premašuje broj stanovnika. To znači da je proces jačanja građanske svijesti u Hrvatskoj na zavidnoj razini odnosno da je stvaranje civilnog društva u stalnom zamahu. Prijeko je potrebno, međutim, odrediti granicu do koje je djelovanje udruga društveno prihvatljivo jer se udruge i grupe za pritisak nerijetko izjednačuju. Iako je legitimno pravo udruga da svoje grupe za pritisak koriste za javno manifestiranje nezadovoljstva glede određenih političkih, gospodarskih ili kulturnih odluka vlasti, zakonski se može spriječiti da društvo uđe u stanje anarhije i da vlast bude prinudena primijeniti silu, kaže Granić i dodaje: primjer djelovanja pripadnika "bleck bloka" u Genovi za vrijeme Summita G8, jasno je upozorenje što se događa kad se prijeđe granica dopuštenog. S druge strane, ima primjera nesebičnog rada udruga diljem svijeta radi prevladavanja teškog stanja nakon terorističkog napada na SAD. Stoga ne treba poistovjećivati sve udruge i gledati ih isključivo kroz prizmu politike.

Povećati broj osnivača i poboljšati kontrolu poslovanja

U nastavku je iznio konkretne primjedbe zastupnika DC-a na ponudeni zakonski tekst. Mišljenja su, naime, da je predviđeni broj osnivača udruge premali, da bi se

mogao jasno artikulirati njen smisao, ciljevi i karakter. Predlažu, stoga, da se njihov broj poveća na 30 građana. Po njihovu mišljenju potrebna je snažnija kontrola financijskog poslovanja i gospodarskih aktivnosti udruga od predloženog modela. Poznato je, naime, da brojne udruge, iako se smatraju neprofitnim društvima (samostalno ili preko pravnih osoba) obavljaju niz djelatnosti iz kojih ostvaruju dobit, a konačnim prijedlogom zakona nije riješeno ni pitanje njihovih poreznih obveza. Budući da se nakon donošenja zakona očekuje osnivanje brojnih novih udruga moglo bi se dogoditi da upravo one dijelom, postanu generatori kaosa u poreznom sustavu i prikladno sredstva za pranje novca, upozorava Granić. To isto, kaže, vrijedi i za donacije kojima većina

U našoj državi udruge mogu djelovati i biti registrirane isključivo temeljem pravnog poretka Republike Hrvatske.

udruga financira svoje djelovanje. Imajući na umu da se upravo preko udruga i raznih fondova, koje one preko pravnih osoba osnivaju u svijetu, kontrolira ogromno bogatstvo iz kojeg se financiraju i globalne terorističke skupine, predlagatelj je tom problemu trebao posvetiti više pažnje, kaže zastupnik. Spomenuo je i mišljenje svojih stranačkih kolega da je trebalo odrediti poticajne mjere za jačanje procesa zapošljavanja u udrugama koje bi, s obzirom na njihovu brojnost i raznolikost, mogle postati važan čimbenik u procesu smanjivanja nezaposlenosti.

Nije prihvatljivo novčano kažnjavati volontere

Dr. Anto Kovačević (HKDU) podsjetio je na početku svog izlaganja da je naša država i Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju preuzela obvezu poticanja razvoja udruga s kojima, da bi se realiziralo programsko opredjeljenje Vlade o uvažavanju građanske inicijative, mora uspostaviti odnose djelatnog partnerstva a ne ukrasa demokracije. U nastavku je iznio konkretne primjedbe Kluba zastupnika HKDU-a/HSP-a na pojedine zakonske odredbe. Mišljenja su, naime, da popis članova treba biti poslovna tajna svake udruge, kako bi

se spriječile bilo kakve zloporabe. Protive se, također, i kažnjavanju udruge koja ne vodi taj popis te općenito novčanom sankcioniranju udruga ili njihovih članova koji su najvećim dijelom, volonteri. Nezadovoljni su i formulacijom članka 8. koji predviđa da u Hrvatskoj mogu djelovati i strane udruge, osnovane na temelju poretka strane države. Smatraju, naime, da u našoj državi udruge mogu djelovati i biti registrirane isključivo temeljem pravnog poretka Republike Hrvatske.

Uvažiti specifičnosti udruga nacionalnih manjina

Govoreći u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina, Furio Radin je primijetio da su udruge nacionalnih manjina specifične, budući da promiču nacionalni identitet, kulturu, obrazovanje, jezik i druge specifičnosti nacionalnih manjina na području Republike Hrvatske, što je uređeno Ustavom i zakonima. Unatoč tome predlagatelj ih nije svrstao među iznimke predviđene člankom 1. Konačnog prijedloga zakona na koje se ovaj propis ne odnosi. Osim toga, nigdje ne piše da osnivači navedenih udruga moraju biti pripadnici nacionalnih manjina. Doduše, u proceduri je Ustavni zakon o nacionalnim manjinama kojim će se to pitanje nastojati riješiti, no Klub zastupnika će, za svaki slučaj, uložiti amandman i na konačni prijedlog zakona o udrugama, najavio je Radin.

U nastavku je prenio mišljenje svojih kolega da je predloženi zakonski tekst prilično liberalan i nudi dobra rješenja glede zaštite demokratskih prava građana. Upozoravaju, međutim, da smanjenje broja osnivača može dovesti do proliferacije velikog broja udruga. Nisu pobornici ni predloženog rješenja prema kojem bi članovi udruge, utvrde li nepravilnosti u provedbi statuta, mogli tužiti udrugu sudu radi zaštite svojih prava. Bolje bi bilo da član u takvom slučaju povede raspravu o problemu a ako nije zadovoljan udrugom može se iščlaniti, kaže zastupnik.

Drago Krpina (HDZ) spočitnuo mu je da je nedosljedan. U prilog tome spomenuo je da se kolega Radin, prilikom rasprave o jeziku i školovanju djece pripadnika nacionalnih manjina, energično zauzimao za to da njihove škole mogu pohadati

i djeca nepripadnika tih manjina. Sada mu je, međutim, neprihvatljivo da bi udругu neke nacionalne manjine mogli osnovati i nepripadnici te manjine. Primjerice, zašto pet

Iako su udruge nacionalnih manjina specifične, predlagatelj ih nije svrstao među iznimke na koje se ovaj propis ne odnosi.

Hrvata ne bi mogli osnovati udругu koja će se baviti promicanjem talijanske kulture - upitao je. Nato je **Furio Radin** pojasnio da nitko nije rekao da u udruge nacionalnih manjina ne mogu biti ućlanjeni i drugi (među ćlanstvom ima dosta Hrvata i pripadnika drugih nacionalnih manjina), ali da bi bilo apsurdno osnovati takvu udругu ako osnivaći nisu pripadnici te nacionalne manjine. Kako biste u ovom slučaju utvrdili nacionalni identitet građana koji žele osnovati udругu, kad ste u raspravi o školstvu tvrdili da je to delikatno uopće dokazivati (ćak ste spominjali prebrojavanje krvnih zrnaca) upitao ga je **Krpina**. Nacionalna pripadnost se utvrdjuje na osnovi toga kako se ćovjek deklarira, a ne prebrojavanjem krvnih zrnaca, odvratio je Radin. Ponosimo se time što naše škole pohađaju i hrvatska djeca te pripadnici drugih nacionalnosti. Osim toga, gotovo trećina

Ovaj zakon snažno otvara vrata sudjelovanju javnosti u procesu donošenja odluka i poticanju samoorganiziranja i dobrovoljnog djelovanja građana.

ćlanova naših zajednica nisu Talijani, ali bilo bi apsurdno osnovati našu zajednicu tamo gdje nema Talijana, zaključio je.

Posao još nije završen

Darko Šantić, glasnogovornik Kluba zastupnika HNS-a/LS-a, naglasio je da zastupnici tih stranaka pozdravljaju liberalizaciju osnivanja i funkcioniranja udругa jer to povećava protok inicijativa koje dolaze iz civilnog društva i daje posebnu kvalitetu radu izvršne i zakonodavne vlasti. Govoreći o razlozima za donošenje ovog zakona, spomenuo je

potrebu usuglašavanja postojećih rješenja s promjenama Ustava te odlukom i rješenjem Ustavnog suda iz veljaće 2000. godine, kojom su ukinute pojedine odredbe postojećeg Zakona koje su bile ogranićavajući ćimbenik za rad udругa, te usuglašavanja s Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te pratećim protokolima koji su postali sastavnim dijelom našeg pravnog sustava. Sveobuhvatna rasprava koja je prethodila donošenju ovog zakona i podneseni amandmani (napose oni Odbora za zakonodavstvo koji su u najvećoj mjeri usklaćeni s amandmanima Vlade) jamće da ćemo donijeti kvalitetan zakon o udrugama, kaže

Financijsko poslovanje stranih udругa moraju kontrolirati hrvatske financijske institucije.

Šantić. Izrazio je zadovoljstvo da su Konaćnim prijedlogom zakona najvećim dijelom otklonjene prepreke s kojima se neprofitne udruge susreću u praksi. To se, u prvom redu, odnosi na određivanje podrućja njihova djelovanja i izvora financiranja, definiranje nadlećnosti tijela koja donose odluku o zabrani ili prestanku rada udругe, reguliranje nadzora, itd. Naveo je i konkretne primjedbe s terena da su propisane kazne za prekršaje koje se mogu izreći fizićkoj ili pravnoj osobi izrazito visoke i gotovo izjednaćene s kaznama predviđenim za profitabilne organizacije. Spomenuo je i zamjerke da porezni i drugi zakoni ne pogoduju radu udругa, žale se da nema poticajnih mjera za donatore, itd. To znaći da donošenjem ovog temeljnog zakona nije završen posao na stvaranju boljih uvjeta rada udrugama, zaključio je zastupnik.

Novi zakon više ne ogranićava prava građana već poštuje njihovo pravo, slobodu, inicijativu i gradi partnerski odnos izmeću nevladinih organizacija i Vlade, konstatirao je **Branko Tušek** (SDP). Drugim rijećima, stvara jedan novi sustav vrijednosti u društvu koji se temelji na vrijednosti ćovjeka i građanina te snažno otvara vrata sudjelovanju javnosti u procesu donošenja odluka i poticanju samoorganiziranja i dobrovoljnog djelovanja građana. A sve te aktivnosti financira Vlada iz Državnog proraćuna, pa i onda kad su usmjerene i protiv nekih njenih

odluka s kojima se građani ne slažu, što je dobro, ocjenjuje zastupnik.

Predložio je i dvije konkretne dopune zakonskog teksta. Rijeć je o sugestiji za dopunu stavka 1. u ćlanku 23. tako da glasi: "Vlada RH dodjeljuje dotaciju za projekt ili program koji je od osobitog interesa za Republiku Hrvatsku". Spomenimo i njegov prijedlog da se novim stavkom 2. u tom ćlanku preciznije odrede podrućja drušvenog djelovanja koja će hrvatski porezni obveznici prioriteto financirati: zaštita i promicanje ljudskih prava, nenasilja i prihvaćanja razlićitosti u hrvatskom društvu; demokratizacija, informatizacija i razvoj drušva; aktivnost djece i mladih; poboljšanje i oćuvanje zdravlja te zaštita i oćuvanje prirode i okoliša.

Poslovanje stranih udругa moraju kontrolirati hrvatske institucije

Ante Beljo (HDZ) osvrnuo se na ćlanak 20. Konaćnog prijedloga zakona koji regulira upis u registar stranih udругa. To smatra jednim od vaćnijih pitanja reguliranih ovim zakonom, pogotovo danas, u vrijeme globalizacije i informacijske revolucije u svijetu, kad je teško izbjeći razne politićke i druge utjecaje, sve do terorizma, što se pokazalo i u nedavnim zbivanjima u SAD-u. U tom kontekstu spomenuo je i to da su i kampanju za rušenje Miloševića u Srbiji financirale raznorazne udruge iz svijeta i to amerićkim sredstvima a pripremala se i odvijala preko susjednih zemalja, prvenstveno iz Mađarske.

Poticati i djelovanje udругa koje promiću pronatalitetne ciljeve.

Zastupnik smatra pozitivnim da zakon nalaže da strane udruge moraju biti registrirane na državnoj razini, ali mišljenja je da bi za to trebalo imati odobrenje Ministarstva vanjskih poslova. Sugerira, nadalje, da se zakonom regulira da financijsko poslovanje te udruge moraju obavljati preko hrvatskih banaka ili onih koje posluju u Hrvatskoj i podloćne su našim zakonima. Drugim rijećima, te financijske tokove moraju kontrolirati hrvatske financijske institucije. Isto tako, osobe koje vode strane

udruge u Republici Hrvatskoj moraju biti podložne našim zakonima, a ne da to budu stranci koji će nakon obavljenog posla otići iz zemlje. Po prestanku rada strane udruge njihova bi imovina trebala ostati udruge koje obavljaju sličnu djelatnost u Republici Hrvatskoj, a ne da bude izvezena u inozemstvo, smatra zastupnik. Spomenimo i njegovo upozorenje da se hrvatska država ne bi smjela pretvoriti u poprište na kojem će razne strane udruge obavljati djelatnosti koje su u susjednim zemljama zabranjene.

Duro Dečak (HDZ) napomenuo je da su hrvatski lovci s nestrpjenjem očekivali promjenu Zakona o udruge, ali izgleda uzalud. Naime, i dalje ostaju na snazi odredbe stavaka 3. i 4. članka 38. postojećeg zakona koji omogućuju Vladi RH da kroz narednu godinu svojom uredbom odredi povrat bespravno oduzete imovine od hrvatskih lovaca. Riječ je - kaže - o lovno-tehničkim i lovno-gospodarskim objektima izgrađenim njihovim vlastitim sredstvima i ulaganjem vlastitog rada. Spomenuo je, među ostalim, da su hrvatski lovci u više navrata ukazivali na neodrživost spomenutog članka, napose stavka 9. koji je predviđao da se u roku od 60 dana nakon stupanja na snagu postojećeg Zakona o udruge iz 1997. godine sve udruge moraju očitovati sa zahtjevom za povrat imovine. Pritom je, kaže, nesmotreno izostavljena mogućnost da to realiziraju Hrvati lovci koji tada još nisu mogli konzumirati pravo lova na prostorima Podunavlja, budući da je proces mirne reintegracije završio tek u siječnju 1998. godine. U međuvremenu su na tim prostorima osnovane mnoge udruge koje će, usvoji li se predloženo, izgubiti pravo da ono što su vlastitim sredstvima izgrađivali bude preneseno u njihovo vlasništvo. Radi ispravljanja te nepravde zastupnik je, u dogovoru s Predsjedništvom Hrvatskog lovačkog saveza, podnio amandmane na članke 22, 36. i 39.

Zabraniti djelovanje udruge ako obavlja djelatnosti koje nisu u skladu s ciljevima utvrđenim statutom.

Mr. Marin Jurjević (SDP) apelirao je na predlagatelja da pokuša valorizirati važnost Saveza izviđača Hrvatske, udruge koja zbog svog

edukativnog i neformalno-obrazovnog karaktera zaslužuje da u zakonu bude posebno tretirana.

Poticati udruge koje promiču natalitetne ciljeve

Jadranka Kosor (HDZ) naglasila je da podržava sva nastojanja u izgradnji civilnog društva, ali sumnja u kvalitetu ovog zakona s obzirom na veliki broj podnesenih amandmana. I sama je, kaže, uložila amandman za dopunu članka 2. koji govori o pojmu udruge i njejoj pravnoj osobnosti. Smatra, naime, da valja poticati i djelovanje udruge koje promiču pronatalitetne ciljeve, poput Udruge 8+ koja okuplja 200-tinjak obitelji s osmero i više djece, a dosad nije primila ni lipe dotacije iz državnog proračuna. U tu svrhu, trebalo bi, kaže, dopuniti i članak 23. koji govori o proračunskim dotacijama. Budući da je donošenje proračuna pred vratima što prije valja donijeti Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruge. Poseban tretman u zakonu trebale bi imati udruge iz Domovinskog rata koje su bile ravnopravni partneri i kod donošenja Zakona o pravima hrvatskih branitelja 1996. godine, smatra zastupnica.

Mišljenja je da bi članak 8. trebalo dopuniti odredbom koja bi propisivala da strana udruge ne smije i ne može djelovati protivno zakonima Republike Hrvatske i da nad djelatnostima takve udruge valja omogućiti kvalitetan nadzor. Predviđene kazne za prekršaje treba osjetno smanjiti, s obzirom na to da su članovi udruge dragovoljci koji svoje slobodno vrijeme pretaču u društveno koristan rad, zaključila je zastupnica.

Pred zakonom svi moraju biti jednaki

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) upozorava da svi koji žive u Hrvatskoj moraju biti pred zakonom jednaki, a ne da se strana udruge osniva na temelju pravnog poretka strane države a djeluje na osnovi ovog Zakona. Nema potrebe, kaže, da se uvjeti za upis u registar domaćih udruge razlikuju od onih za upis stranih udruge u Republici Hrvatskoj. Najavila je da, usvoji li se predloženo rješenje iz članka 8, neće glasovati za ovaj zakonski prijedlog.

Liberalizacija zakonodavstva ili demokratičnost društva morala bi se ogledati u tome da se svaki čovjek pridržava zakona zemlje u kojoj živi, napominje zastupnica. U prilog tome spomenula je da je 1980. godine bila jedan od osnivačica Hrvatske kulturne zajednice u Stuttgartu i da je poštivala zakone te pokrajine.

U uvodnom dijelu svog izlaganja **dr. Ante Simonić (HSS)** izrekao je niz pozitivnih ocjena predloženom zakonskom tekstu. Primijetio je, među ostalim, da je jednostavan, liberalan, i primjeren zahtjevima vremena te oslobođen detaljnog i pretjeranog reguliranja pitanja koja udruge mogu i trebaju urediti svojim statutom. Konceptija zakonskog prijedloga primjerena je zahtjevima razvijenog demokratskog i građanskog društva a prikladna su i ponudena rješenja temeljena na prijedlozima udruge i njihovih asocijacija, kao i na uzorima europskih rješenja. Kako reče, pozdravlja inicijativu i mogućnost da u Hrvatskoj djeluju i strane udruge, što omogućava razmjenu ideja, znanja, novaca i pridonosi općem boljitku, demokraciji, kulturnom življenju i poželjnoj budućnosti.

Od konkretnih primjedbi zastupnika spomenimo sugestiju da bi u članku 1. valjalo predvidjeti mogućnost donošenja posebnih zakona za udruge od posebnog nacionalnog interesa (Matica hrvatska, Hrvatsko društvo književnika, Hrvatsko prirodoslovno društvo, udruge nacionalnih manjina). U članku 8. trebalo bi jasnije naznačiti da strane udruge moraju biti osnovane na temelju pravnog poretka Republike Hrvatske, a ne samo temeljem pravnog poretka države u kojoj su utemeljene. Osim toga, predlagatelj bi morao kvalitetnije definirati (u članku 23. ili u prijelaznim odredbama) pravedne i transparentne kriterije i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruge.

Riješiti pitanje imovine

Pridruživši se onima koji podržavaju donošenje ovog zakona **Sonja Borovčak (SDP)** izrazila je uvjerenje da ovu raspravu s osobitom pozornošću prate udruge koje su itekako zainteresirane za njegovu primjenu. I sama je, kaže, članica jedne udruge koja je još 1997. godine ukazivala na neke propuste u postojećem Zakonu i zahtijevala njegovu korekciju. Riječ je, konkret-

no, o Savezu društava "Naša djeca", krovnoj organizaciji u koju su udružena općinska i gradska društva "Naša djeca" koja su do donošenja tog Zakona 1997. godine imala u svom vlasništvu prostore za boravak djece, dječja odmarališta, itd. Međutim, primjenom članka 38. spomenutog propisa ta im je imovina oduzeta i prenesena u vlasništvo države. Da bi se ta nepravda ispravila valja izmijeniti sporni članak i stoga zastupnica podržava amandmane Odbora za zakonodavstvo i Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav koji, među ostalim, predlažu da "imovina na koju je udruga imala pravo raspolaganja ili korištenja do donošenja Zakona o drugimama iz 1997. godine, danom primjene ovog Zakona postane vlasništvo udruge koja je njezin pravni sljednik. Na kraju je izrazila uvjerenje da će novi zakon, koji je liberalniji od postojećeg, uz određene amandmanske korekcije, omogućiti da i u nas civilno društvo ima veći utjecaj.

Nenad Stazić (SDP) izrazio je bojazan da su neka od predloženih rješenja i previše liberalna te da se u zakon u otvaraju rupe za razne zloporabe. Primjera radi, naveo je da u Hrvatskoj postoji udruga koja za svoje članove organizira pogrebne usluge, koja u svom sastavu ima i štedionicu, pa i nekakvu turističko poduzeće. Zbog toga se on ne slaže s većinom sudionika u raspravi koji misle da su kaznene odredbe prestroge. Dobro je, kaže, da su ovim Zakonom predviđene kazne u istoj visini kao i za druge pravne osobe koje mogu ostvarivati dobit, jer se na taj način mogu spriječiti eventualne manipulacije. Smatra, međutim, da bi za protustatutarno djelovanje udruge trebalo primijeniti kaznu zabrane djelovanja i u tom smislu je uložio amandman na Konačni prijedlog zakona.

Nedostaju mehanizmi zaštite

Na početku svog izlaganja **Drago Krpina** je podsjetio na činjenicu da je slobodno pravo na udruživanje građana predviđeno već u tzv. Božićnom Ustavu, prvom koji je donesen u demokratskoj Hrvatskoj, čime je stvorena ustavna pretpostavka za donošenje Zakona o drugimama i slobodno osnivanje i djelovanje udruge. I on se pita nije li možda ponuđeni zakon preliberalan, budući da prije svega favorizira slobodu a

zanemaruje sigurnost i ne nudi ozbiljne mehanizme zaštite od zloporaba osnivanja i djelovanja udruge. Naime, ovih dana kad se stvara svjetska antiteroristička koalicija, brojnim novinskim, političkim i drugim komentarima analiziraju se moguće zloporabe raznih udruge koje su nerijetko instrumentalizirane i za ovakve zločinačke akcije kakva se nedavno dogodila u SAD-u, kaže zastupnik. Neki komentatori otvoreno iznose da su upravo u Hrvatskoj proteklih godina neke humanitarne udruge instrumentalizirane za dolazak potencijalnih sudionika u raznim zločinačkim organizacijama u Hrvatsku, odnosno preko nje u BiH. Po ocjeni zastupnika preliberalno je regulirano i pitanje financiranja udruge a nema ni odgovarajućeg mehanizma kontrole korištenja raznih donacija, osobito iz inozemstva (primjedbe na članak 22.). Predložio je, među ostalim, da se iz članka 31. kojim su predviđeni razlozi za zabranu djelovanja udruge, izostavi riječ "nasilno", budući da udruga može ugrožavati ustavni poredak i nekim oblicima nenasilnog djelovanja (npr. izdavanjem novina s takvim sadržajem). Primjerice, jedna od udruge srpske nacionalne manjine izdaje list "Novosti" koji na svojim stranicama afirmira stvaranje jedne druge države na teritoriju Hrvatske, napominje zastupnik. Spomenimo i njegovo mišljenje da bi odlučivanje o zabrani djelovanja ili registracije udruge trebalo ostaviti u nadležnosti upravnih tijela jer su sudovi već pretrpani raznim predmetima.

Riječ predlagatelja

U zaključnoj riječi ministar **Ivanišević** je napomenuo da će se predlagatelj prije glasovanja o ovom Zakonu očitovati o podnesenim amandmanima. Potom se osvrnuo na neke od prijedloga iz rasprave koji su bili sporni. Po njegovim riječima iz predložene formulacije članka 1., naknadno dotjerane amandmanom predlagatelja, vidljivo je da se posebnim zakonima može drugačije urediti status udruge posebne vrste, pa nema potrebe u zakonu nabrajati takve iznimke. Naime, ovaj zakon je lex generalis za sve udruge, a ako se nešto uredi posebnim zakonima to će onda vrijediti za tu vrstu udruge. To se posebno odnosi na udruge nacionalnih manjina, čiji je status i sada donekle ureden posebnim

ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. Najavio je, nadalje, da Vlada neće moći uvažiti amandmane koji idu za tim da se smanji broj osnivača udruge jer bi vraćanje na takvo rješenje značilo korak natrag, s obzirom na namjeru predlagatelja da liberalizira osnivanje udruge.

Ponuđeni zakon favorizira slobodu, a ne nudi ozbiljne mehanizme zaštite od zloporaba.

Po riječima dr. Ivaniševića broj članova udruge je itekako bitan za utvrđivanje legaliteta djelovanja njenih tijela, pa njihov popis ne može biti poslovna tajna, kao što misle neki zastupnici. Informacije o tome ne mogu se ni u kom slučaju uskratiti organu nadzora, naglašava ministar. Zakon, naime, predviđa nadzor državnih tijela, inspekcijski i poseban upravni nadzor nad radom udruge, a svaki član udruge imaće mogućnost zatražiti sudsku zaštitu ako smatra da su povrijeđena njegova prava. Prema tome, određeni instrumenti zaštite su zakonom predviđeni, pa nema bojazni da će se udruge tek tako baviti djelatnostima koje su protivne njihovim ciljevima ili statutu. Bilo bi korisno, međutim, da se u članku 31. među razloge zbog kojih će sud zabraniti djelovanje udruge navedu i te okolnosti. Što se, pak, tiče pitanja imovine o tome će se svakako morati tražiti očitovanje Vlade, budući da se amandmanima nude neki prijedlozi koji pokušavaju riješiti meritum stvari a predlagatelj je predvidio da Vlada najprije pripremi kriterije o kojima bi raspravljao Sabor, itd. Nisam zadovoljan time što odgađamo rješavanje tog pitanja, kaže Ivanišević, ali kriterije nije jednostavno napraviti a najgore bi bilo da se zbog žurbe prihvate ishitrena rješenja.

IZJAŠNJAVANJE

Prije prelaska na izjašnjavanje o podnesenim amandmanima zastupnici su glasovali o tome hoće li uopće raspravljati o amandmanima na čl. 2, 32. i 33. koje je Vlada dostavila nakon isteka poslovnčkog roka. Većinom glasova odlučili su ih razmotriti, a potom i prihvatili. O ostalim amandmanima predlagatelja nije se

glasovalo, budući da su automatski postali sastavnim dijelom Konačnog prijedloga zakona. Budući da su tim korekcijama pokrivena intencija dijela amandmanskih zahtjeva odbora i pojedinih zastupnika, podnositelji su odustali od velikog broja uloženi amandmana. Tako su **odbori za zakonodavstvo** te **za Ustav, Poslovnik i politički sustav** povukli amandmane na članke 1, 4, 6, 8, 9, 17, 19, 23. i 26, 29, 31, 33. i 39, te dijelove amandmana na članke 28. i 30. Samo u jednom slučaju Vlada je povukla svoj amandman (na čl. 14.) priznavši da je amandman odbora bolje stiliziran. Po riječima njena predstavnika dr. **Stjepana Ivaniševića** uvažila je i njihove amandmane na članke 5, 7, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 22, 30, 35, 37, 38, 38a. (uz dopunu), 40. te djelomično onaj na članak 30. Dio amandmana spomenutih radnih tijela dobio je "zeleno svjetlo" tek nakon glasovanja, budući da ih je, unatoč negativnom mišljenju Vlade, podržala većina zastupnika. Riječ je o amandmanu na članak 10. kojim je minimalni broj osnivača udruge smanjen s predloženih 5 na 3, pravnotehničkoj poboljšici u stavku 2. članka 30. (od drugog dijela amandmana podnositelj je odustao) te prijedlogu za dodavanje poglavlja pod nazivom "Likvidacija udruge", odnosno novih članaka 28a. do 28d. Vlada nije bila sklona tome da se likvidacija posebno regulira kao način prestanka udruge budući da se, kako je obrazložio njen predstavnik, na članove udruge u prestanku primjenjuje Stečajni zakon. Obrazlažući amandman odbora mr. **Mato Arlović**, predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, rekao je da ne bi bilo loše u zakonu predvidjeti i takvu mogućnost, pogotovo ako vjerovnici ne traže namirenje svojih potraživanja, a ne da u slučaju svog prestanka udruge obvezno pokrene stečajni postupak koji je daleko skuplji. **Dr. Ivanišević** je nato primijetio da bi u tom slučaju novopredloženi članak 28e. bio posve suvišan jer se njime regulira materija koja je već

uređena Stečajnim zakonom. U nadi da će Vlada prihvatiti njihov amandman bez spornog članka mr. **Arlović** je izjavio da podnositelji povlače članak 28e, to više što je Vladinim amandmanom preciznije uređen postupak u slučaju stečaja. **Dr. Ivanišević** je napomenuo da Vlada ostaje kod prvobitnog stava pa je uslijedilo glasovanje o amandmanu odbora, bez članka 28e. Većina zastupnika ga je podržala u tako izmijenjenom obliku.

U nastavku riječ - dvije o sudbini amandmana pojedinih zastupnika. "Zeleno svjetlo" predlagatelja dobili su amandmani **Branislava Tuška** na čl. 23, **Nenada Stazića** na čl. 31. te **Đure Dečaka** na čl. 39. Svoj amandman na čl. 22. zastupnik je povukao nakon obrazloženja predstavnika predlagatelja da će njegov sadržaj biti ugrađen u zakonski tekst, ali u nešto drugačijoj formulaciji i uz neke dopune. Naime, predlagatelj je prihvatio načelo da se nekretnine koje koriste udruge prenesu u njihovo vlasništvo, ali uz neke iznimke. Zastupnik Dečak je odustao i od amandmana na čl. 36, uvaživši pojašnjenje dr. Ivaniševića da je to pitanje riješeno na drugi način u završnim odredbama.

Spomenimo i to da su i drugi zastupnici odustali od nekih svojih amandmana koji su "pokriveni" amandmanima Vlade ili drugih podnositelja. Primjerice, **Jadranka Kosor** povukla je amandmanski zahtjev za dopunu stavka 1. u članku 2, **Branislav Tušek** amandman na čl. 23. a **Nenad Stazić** je odustao od amandmana na čl. 35.

Unatoč dodatnom obrazloženju mr. **Zdenke Čuhnil (HSS; zast. pripad. češke i slov. nac. manj.)** predlagatelj, a ni zastupnici, nisu podržali amandman Kluba zastupnika nacionalnih manjina na st. 2 čl. 1. kojim je zatraženo da se odredbe ovog zakona ne primjenjuju na udruge nacionalnih manjina.

Polemična rasprava pavela se i o amandmanskom zahtjevu odbora i zastupnika **Krpine** da se iz članka 31.

briše riječ "nasilno". Naime, obrazlažući zbog čega Vlada ne prihvaća taj prijedlog predstavnik predlagatelja je, među ostalim, napomenuo da bi njegovo usvajanje zahtijevalo i promjenu Ustava. Nakon što je mr. **Arlović**, u ime podnositelja, povukao taj amandman, za riječ se javio **Vladimir Šeks**, založivši se za njegovo prihvaćanje. Napomenuo je da bi toleriranje djelovanja udruge koja nenasilnim putem ugrožava ustavni poredak, neovisnost Republike Hrvatske, itd. (npr. propagiranjem nasilja) bilo protuustavno i u kontradikciji s kaznenim zakonom. Pridružio mu se i **Drago Krpina** upozorenjem da bi usvajanje Vladinog prijedloga značilo da su svi nenasilni oblici ugrožavanja demokratskog ustavnog poretka dopušteni. Primjerice, neka udruge se može baviti obavještajnim poslovima protiv Republike Hrvatske i nenasilnim putem. Zbog toga u svom zakonodavstvu moramo imati mehanizme kojima ćemo se štititi od zloporaba, zaključio je zastupnik, inzistirajući na tome da se o njegovu amandmanu glasuje. **Dr. Ivanišević** je izjavio da Vlada ostaje kod svog stajališta te napomenuo da je u članku 31. naveden čitav niz razloga za zabranu djelovanja udruge koje pokrivaju razne situacije, a ne samo onu o kojoj je riječ. Primjerice, predviđa se zabrana udruge čije je djelovanje usmjereno na druge aktivnosti zabranjene Ustavom ili zakonom, ili ako je to potrebno radi zaštite sloboda i prava drugih osoba, itd. Budući da predlagatelj ni nakon ponovne intervencije **Vladimira Šeksa** nije promijenio stajalište glasovalo se o spornom amandmanu (nije prošao).

Nakon što su "pročešljani" svi amandmani predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić** zaključio je raspravu i dao na glasovanje Konačni prijedlog zakona, zajedno s prihvaćenim amandmanima. **Donesen je većinom glasova nazočnih zastupnika (78 ih je glasova "za", 28 "protiv", a 1 je bio suzdržan).**

M.Ko.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ARBITRAŽI

Ubrzati rješavanje mogućih sporova

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli Zakon o arbitraži, a svi sudionici koji su prenosili ocjene klubova zastupnika suglasni su u tvrdnji da je riječ o solidnom i stručnom zakonskom tekstu. Njime će se ubrzati okončavanje sporova i rasteretiti domaće koje je zagušeno s više od 1,3 milijuna neriješenih sudskih sporova. Ovim se tekstom, prema ocjeni ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave dr. Stjepana Ivaniševića (u vrijeme rasprave još na dužnosti), koji je govorio u ime predlagatelja, naša država istovremeno približava propisima, koji na ovom području prava već pravomoćno djeluju u ostalim europskim državama.

O PRIJEDLOGU

Predloženi zakonski tekst podnijela je Vlada Republike Hrvatske, a sam nacrt Zakona rezultat je trogodišnjeg rada radne skupine osnovane na poticaj Stalnog izbornog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori i Hrvatske arbitražne udruge. Završnom prijedlogu prethodile su tri skice prijedloga nacrta za Zakon o arbitraži (izabranom sudenju). U uvodnim napomenama predlagatelj podsjeća da arbitraža predstavlja jedan od alternativnih načina rješavanja građanskih i trgovačkih sporova o pravima kojima stranke mogu slobodno raspolagati. Razvijena kao zamjena za vođenje često dugotrajnog i skupog postupka pred redovnim državnim sudovima, arbitraža dobiva sve više na značenju kao gotovo standardan način za rješavanje nekih sporova, posebno kod odnosa između stranaka različite državne pripadnosti.

Razvijenost arbitražnog zakonodavstva i mirnog rješavanja sporova često je i uvjet za međunarodne investicije. Imajući u vidu aktualnu krizu hrvatskog pravosuđa, poticanje arbitraže može pridonijeti kako bržem i učinkovitijem rješavanju sporova, tako i rasterećenju teško opterećenih sudova građanske sudbenosti.

Nakon općih odredbi i utvrđivanja prava i obveza arbitara, te nadležnosti arbitražnog suda u predloženom zakonskom tekstu, utvrđuju se postupci arbitražnog postupka. Pravilima postupka utvrđuje se položaj i prava stranaka koje se nalaze u postupku. Tako se utvrđuje "da se stranke mogu sporazumjeti o pravilima postupka kojih će se arbitražni sud pridržavati". Ovlaštenja arbitražnog suda uključuju i ovlaštenja da pravila postupka odrede samostalno ili upućivanjem na određena pravila, zakon ili na drugi prikladan način, te ovlaštenje za upućivanje o dopustivosti, važnosti i dokaznoj snazi predloženih i izvedenih dokaza. Stranke se mogu sporazumjeti i o mjestu arbitraže, a u slučaju izostanka sporazuma mjesto određuje sud. Pri tome vodi računa o okolnostima spora, uključujući i pogodnost određenog mjesta za stanke. Jednako tako strankama je prepušteno da se dogovore o jeziku na kojemu će se voditi spor, proceduri postupka, iznošenju činjeničnih tvrdnji te održavanja rasprave. I u navedenim slučajevima, ukoliko izostane sporazumni dogovor, sve detalje utvrđuje arbitražni sud. Ukoliko se stranke nisu drugačije dogovorile, sud može imenovati vještake i svjedoke, a sudsko vijeće odlučuje većinom glasova. Vijeće će ponovno raspravljati o razlozima za svako mišljenje, te u slučaju ponovnog izostanka odluke, pravorijek će donijeti predsjednik Vijeća.

Ukoliko se stranke tijekom postupka nagode o sporu, arbitražni sud će na njihov zahtjev obustaviti postupak, osim ako stranke zatraže da se na temelju nagodbe donese pravorijek. Pravorijek se izrađuje u pisanom obliku i u pravilu mora biti obrazložen, osim ukoliko se stranke nisu sporazumjele da obrazloženje nije potrebno.

Člankom 31. predloženog zakonskog teksta navodi se da pravorijek arbitražnog suda ima prema strankama snagu pravomoćne presude, osim ako su se stranke izričito sporazumjele da se pravorijek može pobijati pred arbitražnim sudom višeg

stupnja. U nastavku predloženog zakonskog teksta preciziraju se postupci oko okončanja arbitraže, tumačenja pravorijeka, te tužbe zbog njegovog poništenja. Sud od koga se traži poništenje pravorijeka može, ako nađe da je to prikladno ili ako to zatraži jedna od stranaka, odgoditi postupak po tužbi za poništenje za vrijeme koje on odredi, kako bi dao mogućnost arbitražnom sudu da nastavi postupak ili da poduzme nešto drugo što bi moglo ukloniti navedene razloge.

U dijelu koji razrađuje priznanje i ovrhu pravorijeka, ukazuje se na razlike između domaćeg i stranog pravorijeka. U prvom će slučaju sud odrediti ovrhu, osim ukoliko utvrdi postojanje nekog od razloga za njegovo poništenje. Strani pravorijek priznat će se uključujući i ovrhu, osim ukoliko sud u povodu prigovora protivne stranke utvrdi da predmet spora nije arbitriran prema zakonima Republike Hrvatske. Kao sporni razlozi mogli bi se pojaviti i u slučaju da bi priznanje ili ovrha pravorijeka bili u suprotnosti s javnim poretkom naše države. Na kraju predloženog teksta razrađuju se opće odredbe koje uključuju sudske intervencije, nadležnost suda te njegovu pravnu pomoć u osiguravanju tražbine i izvođenju dokaza.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje predloženoga zakona, a na tekst Konačnog prijedloga nije iznio bitne primjedbe. Članovi su u raspravi predložili da predlagatelj preispita pojedina rješenja, a poglavito odredbe o postupku priznanja i ovrhe pravorijeka. Ukazano je da se prema odredbi članka 49. stavka 5. protiv rješenja donesenog u postupku priznavanja, može izjaviti žalba Vrhovnom sudu Republike Hrvatske. Naime, o odluci Vrhovnog suda tada ovisi ostvarenje rezultata arbitraže. Ujedno je radi manjkavosti nomenklatičke naravi, Odbor predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se ovlašćuje Stručnu službu

Sabora na redakciju teksta ovoga Zakona, prije njegove objave u "Narodnim novinama".

Predloženi zakonski tekst razmotrio je i **Odbor za pravosuđe**. Članovi radnog tijela najprije su saslušali predstavnika predlagatelja koji ih je izvijestio o bitnim odrednicama Konačnog prijedloga zakona, te o razlikama ugrađenim u tekst Zakona kao rezultat rasprave tijekom prvog čitanja. U raspravi je istaknuta nužnost ostvarivanja ovih zakonskih rješenja jer je ocijenjeno da je pravosuđe opterećeno velikim brojem raznovrsnih predmeta koji se rješavaju u dugotrajnim postupcima. Istovremeno, arbitražne odluke postaju pravomoćne nakon prvog stupnja odlučivanja, što pridonosi bržem i jeftinijem rješavanju sporova. Izražene su i određene manje dvojbe oko pitanja snage i dometa arbitražne odluke, jer se za ovrhu te odluke nužno obratiti posebnom sudu. Nadalje, dok po Ovršnom zakonu nagodba predstavlja ovršnu ispravu, ovdje po određenim elementima ima svojstvo ugovora, koji se može pobijati. Postavljeno je i pitanje da li su samo dva suda iz članka 43. stavak 1. dovoljna da za cijelu Republiku Hrvatsku odlučuju prema nadležnostima određenim istim stavkom? Ujedno je zatraženo konkretno razjašnjenje vezano na prikladniji izričaj, i stipulaciju pojedinih članaka. Navedeno je da se osjeća potreba za preciziranjem nekih odredbi (članak 5, članak 6. stavak 7. te članak 11, kojemu bi trebalo dodati novi članak 11a).

Nakon provedene rasprave Odbor za pravosuđe odlučio je većinom glasova predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o arbitraži.

AMANDMANI VLADE

Prvim od sedam podnesenih amandmana, Vlada Republike Hrvatske predložila je dopunu članka 2, gdje se u stavku 1. točki 6. iza riječi: "Republike Hrvatske" dodaju riječi: "osim ako spor ispunjava uvjete iz točke 7. ovog stavka".

U obrazloženju se navodi da se time izbjegavaju situacije u kojima sporovi u kojima je stranka osoba koja ima prebivalište u Hrvatskoj, a uobičajeno boravište u inozemstvu, istovremeno udovoljava uvjetima za sporove s međunarodnim i bez međunarodnih

obilježja. Slijedećim amandmanom mijenja se članak 3. u kojem se na prikladniji način rješavaju nastali sporovi, a koje se odnose na slučajeve isključive međunarodne nadležnosti hrvatskih sudova. Ovom se izmjenom hrvatsko pravo harmonizira s pravom susjednih država, koje sadrži sličnu restrikciju. Amandmani pod rednim brojem III. i IV. odnose se na izmjene redakcijske naravi kojim se preciziraju članci 4. stavak 1, te 6. u stavku 2.

U slijedećem se amandmanu riječi "Pravni lijek" u naslovu Glave šeste, zamjenjuju riječima: "Pravna sredstva". U obrazloženju se navodi da je i ovdje predložena izmjena redakcijske naravi i sadrži usklađivanje s aktualnom procesnom terminologijom. Slijedeći se prijedlog odnosi na članak 35, gdje se u stavku 5, predlaže brisanje izraza: "u sporu bez međunarodnog obilježja". U obrazloženju je navedeno da ne treba ograničavati pravo stranaka da i u nacionalnim i internacionalnim sporovima izričito ugovara mogućnost pobijanja pravorijeka zbog novih činjenica i dokaza. Posljednji predloženi amandman Vlade Republike Hrvatske, odnosi se na ispravke nastale omaškom u prijepisu teksta. Njime se u članku 49. stavku 1. riječi: "članaka 40, 48. i 53.", zamjenjuju riječima: "članaka 39, 40, 47. i 48."

RASPRAVA

Prvi je uvodno govorio predstavnik predlagatelja i ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave (u to vrijeme još na dužnosti) **dr. Stjepan Ivanišević**. Ocijenio je da se predloženim zakonskim tekstom otvara mogućnost bržeg razrješavanja imovinskih sporova. Prijedlog je ujedno prošao recenziju stranih arbitražnih institucija, pa je nacrt dobio i visoke stručne ocjene. Njime se na određeni način kodificiraju sva relevantna pitanja koja se odnose na arbitražno pravo. Ukazao je zatim i na određene izmjene u odnosu na prvo čitanje, spominjući da su pojedine primjedbi i prijedlozi ugrađeni u Konačni prijedlog zakona. Prihvaćene su terminološke primjedbe, ograničena je klauzula arbitralnosti, a proširen je i krug osoba koje mogu biti predsjednicima arbitražnih vijeća. Nisu prihvaćene primjedbe koje se odnose na odredbe o dostavi, te na

oblik ugovora o arbitraži, sadržan u šestom članku. Na kraju izlaganja ministar Ivanišević je ocijenio da po svojoj kvaliteti zakonski tekst zaslužuje izglasavanje u predloženom obliku.

Ubrzati donošenje pravomoćnih presuda

Zatim je riječ uzeo zastupnik dr. **Luka Trconić** koji je govorio u ime Odbora za pravosuđe. Napomenuo je da je hrvatsko sudstvo opterećeno velikim brojem raznovrsnih predmeta. Prednost arbitražnog postupka vidi u činjenici što njegove odluke postaju pravomoćne nakon prvog stupnja odlučivanja, čime se pridonosi bržem i jeftinijem rješavanju sporova. Naveo je zatim i manje dvojbe izražene prilikom analize pojedinih članaka predloženog zakonskog teksta, a koje su već opisane u uvodnim dijelovima ovoga teksta. Nakon iznijetih obrazloženja, predsjednik Odbora za pravosuđe, prenio je stav Odbora koji je predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o arbitraži.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a govorio je zastupnik **Mario Kovač**, ocjenjujući da se radi o vrlo kvalitetnom zakonskom prijedlogu. Smatra ujedno da se hrvatsko arbitražno pravo treba regulirati preglednim aktom, te uskladiti s najvažnijim međunarodnim arbitražnim instrumentima. Dobrim je rješenjem ocijenio i predloženu parničnu i izvanparničnu materiju, kao i međunarodni pravni institut vezan uz arbitražno pravo, a sastavljen u jednom zakonskom propisu. Smatra da se ovim mjerama Republika Hrvatska svrstala uz mnoge zemlje koje već imaju pravomoćne zakonske propise o arbitraži. I on je ocijenio da će se time pomoći rasterećenju hrvatskog pravosuđa koje muči 1,3 milijuna neriješenih predmeta, te dodatno ohrabriti i potaknuti strane investitore na ulaganje u našu zemlju. Ukazao je i na određene probleme koji se mogu pojaviti zbog nepreciznih dijelova, a koji se odnose na podnošenje tužbe za poništenje pravorijeka. Ukoliko bi se širom otvorila vrata velikom broju ovakvih tužbi, onda prijeti povećanje broja sporova pred Trgovačkim, odnosno Županijskim sudom u Zagrebu. Usprkos navedenim prednostima arbitražnih sudova, naveo je i određene slabosti koje proizlaze zbog

teškoća u pronalaženju adekvatnih arbitara i konstituiranja arbitražnog kolegija. Može se dogoditi da troškovi arbitraže budu visoki zbog honorara, a moguća je i opasnost da se suđenje po kriterijima pravičnosti, ne pretvori u samovolju i nepredvidive rezultate suđenja. Usprkos navedenim slabostima, suvremeno arbitražno sudovanje razvija se zbog skupog, sporog i krutog državnog sudovanja, koje je opterećeno brojnim, već opisanim slabostima. Arbitražno sudovanje manifestira se kao izraz određene društvene solidarnosti među protivnicima u sporu, koji su spremni prihvatiti ponuđena kompromisna rješenja. Naveo je zatim i podatak da su arbitražni postupci vođeni u gospodarskim komorama Slovenije i Hrvatske u visokom postotku (90%) okončani unutar dvogodišnjeg roka, a većina ih traje oko šest mjeseci. Zbog svih navedenih prednosti Klub zastupnika HSLS-a podržat će predloženi zakonski tekst, zaključio je zastupnik Mario Kovač.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Josip Leko**. Ocijenio je da predloženi zakonski tekst predstavlja materijal visoke pravne kvalitete i u nomotehničkom i u sadržajnom smislu. Zbog toga, kao i zbog značaja u izgradnji pravnog sustava u Republici Hrvatskoj, Klub će glasovati za njegovo donošenje. Iako nema bitnih primjedbi na njegov Konačni prijedlog, ipak je prenio pojedine opservacije o zakonskom tekstu. Ukazao je da domaći pravni sustav još uvijek nije potpuno izgrađen i definiran. Upozorio je zatim da pojedine odredbe faktički ukidaju povlaštenu status stalno izabranog sudišta u Hrvatskoj pri Gospodarskoj komori. Osim toga napušten je dosadašnji kriterij isključive nadležnosti, odnosno napu-

šteno je stajalište da se prilikom arbitraže ne smije raditi o sporu kojim je predviđena isključiva i stvarna nadležnost hrvatskog suda. Konačnim prijedlogom zakona o arbitraži napušten je i subjektivni kriterij po kojemu u sporu, u kojemu su obje stranke domaći pravni subjekti, nije bilo dopušteno govoriti o nadležnosti stranog arbitražnog suda. Posljedica takvog odlučivanja očitovale bi se u tome da domaći pravni subjekti mogu ugovoriti stranu arbitražu, iako su obje strane u sporu hrvatski pravni subjekti. Ocjenjujući da se europski standardi i na ovom području trebaju neprekidno izgrađivati, zastupnik je najavio podršku Kluba zastupnika SDP-a, prilikom glasovanja o zakonskom tekstu.

Usklađivanje s međunarodnim standardima

Zastupnica dr. **Ljerka Mintas - Hodak** govorila je u ime Kluba zastupnika HDZ-a, te podržala donošenje predloženoga teksta. I ona je ocijenila da je riječ o kvalitetnom prijedlogu objedinjavanja već postojećih i u praksi prokušanih odredbi o arbitraži i arbitražnom suđenju. Njime se istovremeno osuvremenjava hrvatsko arbitražno pravo, budući da se uvodi značajan broj odredbi koje su usklađene s međunarodnim standardima. Smatra ujedno da svakako treba istaknuti dobre rezultate radne grupe koja je vođena najistaknutijim autoritetom za ovu materiju, dr. Sinišom Trivom, što je znak da je ovdje više odlučivala pravna struka, a ne politika. Kodifikacija i modifikacija domaćeg arbitražnog prava, predstavljat će dodatni poticaj ovoj vrsti rješavanja sporova, zaključila je zastupnica Mintas-Hodak. Smatra da će se njegovim donošenjem ubrzati i

smanjiti komplicirani procesi koji se vode pred državnim sudovima, pa time znatno rasteretiti pomalo učmalo i sporo sudovanje. Upozorila je da bi još jednom trebalo razmisliti o dvojbi koja je istaknuta i u raspravi na Odboru za pravosuđe. Riječ je o tome da li su samo dva suda iz članka 43. stavak 1, a to su Trgovački sud i Županijski sud u Zagrebu, dovoljni da za cijelu Republiku Hrvatsku odluče prema nadležnostima određenim navedenim stavkom. Ocijenila je da ujedno da je među sudačkim kadrovima mali broj stručnjaka koji bi se mogli kompetentno suočavati s problemima arbitriranja, naročito ukoliko je riječ o arbitraži s međunarodnim obilježjem. Uz domaće zakone koji se stalno mijenjaju, potrebno je poznavati i pratiti relevantne strane zakone i međunarodne konvencije, što zahtijeva dodatno obrazovanje i edukaciju kvalitetnijeg dijela sudačkog kadra. Ocijenila je da se navedene vještine postupno mogu naučiti i izvan dva navedena suda u državi. Nakon što je zastupnica Ljerka Mintas-Hodak podržala donošenje predloženog zakonskog teksta, predsjedavajući je zaključio raspravu, te upozorio da su podnijeti amandmani Vlade Republike Hrvatske postali sastavnim dijelom zakona. **Predsjedavajući je utvrdio da su zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno, sa 99 glasova "za", donijeli Zakon o arbitraži prema tekstu predlagatelja, zajedno s amandmanima. Sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo dao je na glasovanje i zaključak kojim se ovlašćuje Stručna služba Hrvatskog sabora da obavi redakciju teksta prije njegove objave u "Narodnim novinama", što su zastupnici također jednoglasno prihvatili.**

V.Ž.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O UREDU ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA

Uspješnija borba protiv organiziranog kriminaliteta

Hrvatski sabor donio je Zakon o USKOK-u nakon rasprave u kojoj je potvrđen opći konsenzus iz prvog čitanja da je potrebno djelotvorno državno tijelo koje će djelovati na suzbijanju korupcije i organiziranog kriminaliteta. Iz redova oporbe čuli su se, međutim, zahtjevi da zakonski prijedlog ide u treće čitanje zbog nekih rješenja kojima zastupnici (i dalje) nisu bili zadovoljni. Jedna od njih je i mjera prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelima korupcije i organiziranog kriminaliteta prije započinjanja kaznenog progona. Tu su još zahtjevi da se precizira spada li USKOK u Državno odvjetništvo ili djeluje paralelno sa sustavom Državnog odvjetništva i da se bolje definira pojam krunkskog svjedoka; upozorenje da se uvodi niz pravnih instituta koje Zakon o kaznenom postupku ne poznaje ili su čak u suprotnosti s njim te ocjena kako bi se zbog nepreciznosti mogao produbiti sukob nadležnosti pojedinih državnih tijela koja se bave sprječavanjem korupcije i organiziranog kriminala.

Na ove primjedbe iz redova zastupnika opozicije odgovoreno je da brisanjem glave IV, na koju oporba ima najviše primjedbi, od zakona ne bi ostalo ništa te da se eventualni nedostaci - jer je riječ o zakonu koji nema pravnu tradiciju - mogu otklanjati tijekom primjene Zakona.

O PRIJEDLOGU

Zašto USKOK?

Umjesto prikaza Konačnog prijedloga zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, evo što je o tome rekao, tada još na dužnosti, ministar pravosuđa, prof. dr. **Stjepan Ivanišević**.

"Zašto predlažemo formiranje te institucije? Rekao sam, da citiram jedanput sam sebe, kako je glavni razlog to što smo došli do zaključka da postojeće pravosudne institucije ne pružaju jamstvo za uspješnu borbu protiv organiziranog kriminaliteta, koji je u Hrvatskoj uzео ozbiljnog maha. Stoga predlažemo da se formira takva jedna nova institucija. Ona ne bi bila, po našoj zamisli, sasvim odvojena i neovisna, nego bi bila u sklopu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, ali bi, dakako, cijelu svoju aktivnost posvetila radu na suzbijanju tog oblika kriminaliteta.

Eto, od tada je prošlo, moglo bi se reći, skoro godinu dana i mi smo pred donošenjem odluke o tome da se takav jedan ured uspostavi. Kroz tu godinu dana bilo je dosta i u ovoj sabornici i još više, u javnosti rasprave o USKOK-u, kako su ga novinari nazvali.

Dopustite da ipak, bez obzira na razne sadržajne priloge u toj raspravi, iskažem jedan dojam o raspravi koja je vođena o tom pitanju, a poslužit ću se jednim terminom koji je u tu svrhu koristio uvaženi prof. Mirjan Damaška, profesor na Yaleu, koji je to označio kao "tranzicijska pravna neuroza" - objašnjavajući kako je u zemljama u tranziciji na djelu jedan tip pravnog diskursa koji oscilira između dviju spoznaja, dva zahtjeva. S jedne strane su loša iskustva iz prethodnih režima u svezi sa zaštitom i obranom ljudskih prava pa se s obzirom na to pokazuje izrazito visoki stupanj osjetljivosti na svaki pokušaj da se zakonskim putem regulira nešto što bi eventualno značilo zadiranje u ta prava. Dakle, jedan vid senzibiliteta koji je uvjetovan tim jednim, moglo bi se reći, i traumatskim iskustvom. S druge strane, postoji naravno i svijest da se u tom procesu tranzicije javljaju neki problemi u oblasti kriminala koji do tada nisu bili poznati i s kojima nije baš jednostavno izaći nakraj te koji nameću određena rješenja bez kojih se ne može uspješno protiv njega boriti.

Konačni prijedlog izgubio onu potrebnu oštrinu koju takva institucija mora imati ako će osigurati djelotvornu i uspješnu borbu protiv organiziranog kriminala u ovoj zemlji. Napose je to vidljivo u odredbama koje se odnose na zahvate u imovinu stečenu organiziranim kriminalitetom.

Iz tog rascjepa proizlazi tako povišena temperatura pa i, moglo bi se reći, nategnuta argumentacija - bilo u obrani ili osporavanju prijedloga koji nose ovakve sadržaje. Tako je, mislim, i projekt Zakona o USKOK-u također prošao kroz jednu fazu, recimo, takve rasprave s povišenom temperaturom. Rezultat toga je pred vama sada predloženi Konačni tekst Zakona o USKOK-u. I, kao što sam rekao na Odboru, ja moram ipak s malo žalosti konstatirati da je Konačni prijedlog izgubio onu potrebnu oštrinu koju takva institucija mora imati ako će osigurati djelotvornu i uspješnu borbu protiv organiziranog kriminala u ovoj zemlji.

Napose je to vidljivo u odredbama koje se odnose na zahvate u imovinu stečenu organiziranim kriminalitetom, gdje smo - s obzirom na promjene koje su ovdje predložene

- bitno odstupili od mogućnosti da se u tu imovinu intervenira, a ideja je bila da se baš putem zahvata u tako stečenu imovinu, dakle kriminalnim aktivnostima, spriječi odnosno eliminiira, osnovica iz koje se generira takav oblik kriminaliteta. Bez snažne podloge u imovinskoj strani stvari, organizirani kriminalitet nema šanse da preživi. No, tu smo gdje smo i pred vama je prijedlog kojemu su, moglo bi se reći, malo izbijeni zubi, ali nadam se da će i pored toga postići svoju osnovnu zadaću. Podsjetivši da zakon nije samo plod naše nekakve zakonodavne politike, već i rezultat niza obaveza Hrvatske ministar je nastavio:

"Mi smo ratificirali Kazneno-pravno konvenciju o korupciji i ta konvencija traži da se formira specijalizirana jedinica za učinkovito istraživanje, progono i procesuiranje predmeta korupcije organiziranog kriminaliteta i na efikasno oduzimanje svake dobiti ostvarene počinjanjem tih kaznenih djela.

Nadalje, mi smo pristupili Sporazumu GREKO - također usmjerenom na taj oblik borbe protiv kriminaliteta i od 1. prosinca prošle godine smo članica toga sporazuma. Ujedno nam 1. prosinca ove godine, dakle za dva mjeseca, ističe termin od kada se u odnosu na Hrvatsku počinje primjenjivati monitoring u odnosu na ostvarivanje elemenata Sporazuma.

Konačno, Republika Hrvatska parafirala je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europske zajednice i Republike Hrvatske te se nalazi pred njegovim potpisivanjem, čime će se preuzeti obaveza da se u nacionalno zakonodavstvo Republike Hrvatske unesu one odredbe koje će biti u skladu s europskim normama koje reguliraju obavezu suzbijanja odnosno borbe protiv korupcije i organiziranog kriminaliteta.

Rješenja

Ovaj zakon definira svrhu i funkciju Ureda kao posebnoga Državnog odvjetništva, njegovu nadležnost i sastav, ustrojstvo, zatim suradnju tijela državne vlasti i drugih tijela, pitanje međunarodne razmjene podataka i pružanje međunarodne pravne pomoći kao i postupovne odredbe u vezi s osiguranjem sredstava, prihoda ili imovine stečene kaznenim djelom organiziranog kriminaliteta. Važno je naglasiti da je koncepcija ureda zasnovana tako da se u njemu prožimaju i represivni i preventivni te edukativni sadržaji. Postoji posebna jedinica u sklopu Ureda, koja će raditi na tome da se i na edukativnom planu postigne nešto što bi smanjilo opseg pojava o kojima je ovdje riječ.

Kazneni postupak u predmetima protiv kaznenih djela korupcije i organiziranog kriminaliteta vodi se po općim propisima, osim ako neko pitanje nije regulirano ovim

zakonom drugačije, a takvih posebno uredenih pitanja ima 5, i oni se svode na sljedeće:

- Prvo, produljena je modućnost zadržavanja osumnjičenika na 48 sati;

- Drugo, produljeno je trajanje pritvora (najdulje - 12 mjeseci);

- Treće, odlučuje se o odustajanju kaznenog progona protiv pripadnika zločinačke organizacije, radi njegovog ispitivanja u svojstvu svjedoka.

Kao što znate, to je institucija pokajnika preko koje se jedino, zapravo, može - ne jedino, ali to je ključno - ući u zločinačku organizaciju. Bez institucije pokajnika zapravo se ni ne može ući, u tome i je, zapravo, snaga organiziranog kriminaliteta.

- Četvrto, dana je mogućnost provođenja nekih općih i posebnih izvada kaznenih djela koji su, - osim jednog novoga, njega ću spomenuti, uglavnom predviđeni Zakonom o kaznenom postupku. Taj novi izvid sastoji se u tome da se mogu pružati simulirane poslovne usluge ili sklapati simulirani pravni poslovi, preko kojih se onda dobivaju određena dokazna sredstva protiv organiziranog kriminaliteta.

I konačno, napravljene su one mjere koje idu za tim da se ubrza istraga i da se postupak što je moguće prije dovrši.

Ovaj zakon ne ustanovljava nikakve posebne sudove, niti izvanredne sudove, koji bi rješavali takvu vrstu organiziranog kriminaliteta, ali ipak uspostavlja jedno ograničenje, a to je da se postupci u svezi sa tim koncentriraju na četiri županijska suda. Ocjenjuje se da se u tim sudovima može osigurati kvalitetno i brzo suđenje u odnosu na dotičnu vrstu kriminaliteta. Pri tome je važno naglasiti da se, koristeći jednu ustavnu odredbu, zakon može i drugačije odrediti - da u suđenju, u ovim stvarima, sudjeluju samo suci i profesionalci, nema sudaca porotnika.

Ipak, kada se u cjelini sagleda ono što je predviđeno kao stanovita iznimka u odnosu na kazneni postupak, može se reći da su te prilagodbe izvršene tako da ne izlaze izvan općih jamstvenih okvira kojima se osigurava zaštita prava osumnjičenika, uključujući i obranu itd. Državni odvjetnik zadržava samo svojstvo stranke u postupku, on doduše može kroz suradnju s policijom u okviru Ureda, jer policija ima najmanje dvojicu svojih detaširanih službenika koji rade u Uredu, u daleko većoj mjeri određivati i tempo i smjer istrage. Ipak, ne može se reći da je time napravljen značajan otklon u odnosu na pravila kaznenog postupka kakva postoje u ostalim oblastima.

Konačno, zakon propisuje postupak osiguranja, prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine osnovane kaznenim djelom, te sadrži odredbe po postupku koji se na prijedlog Ureda vodi od suda i predstavlja posebnu vrstu postupaka koji nije kazneni postupak, nego se primjenjuju odredbe ovršnog zakona. Tim privremenim mjerama sud može osigurati oduzimanje imovine ostvarene izvršenjem kaznenog djela, imovina se zaleđuje najdulje na rok od godine dana. Tu je napravljena značajna promjena u odnosu na prvobitni Prijedlog, dakle najdulje do godinu dana, a ako u tom roku ne dođe do pokretanja, odnosno započinjanja kaznenog postupka, sud ukida, mora ukinuti mjere osiguranja. Prema tome, ta sekvencija imovine, koja je nastala na temelju izvršenja kaznenog djela, uzima se zapravo samo kao dio zahvata koji kraće traje, daleko kraće, nego što je u prvom prijedlogu bilo i vrijedi ako se počinitelju dokaže da je kazneno djelo, - tada mu se ta imovina i oduzima. Naravno, ostaje pitanje hoće li takvo

skraćenje roka bitno utjecati na djelotvornost takve mjere, osobno mislim da hoće, ali uvjeravam me ljudi koji nešto više znaju o tome, da se zapravo u godini dana može i kraj svih kompliciranih problema u svezi s vođenjem kaznenih postupaka u ovakvom obliku kriminaliteta ipak postići određena mjera učinkovitosti".

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podnio je 18 amandmana, većim dijelom nomotehničke naravi. Uz to je zatražio da se člankom 3. predvidi da Državni odvjetnik predlaže novog kandidata i u slučaju da se ministar pravosuđa uopće ne izjasni o kandidatu za ravnatelja. Amandmanom na članak 32. Konačnog prijedloga zakona predloženo je da se propiše mogućnost da država nadoknadi štetu s obzirom na to da se člankom 36. propisuje nemogućnost kaznenog progona krunskog svjedoka, pa je neprihvatljivo da oštećenik u građanskoj parnici zahtijeva naknadu štete od počinitelja protiv kojeg je odbačena kaznena prijava odnosno obustavljen kazneni progon. Zatražena je, nadalje, dopuna stavka 2. članka 34. tako da ne samo iskazi već i "drugi dokazi za koje se iz njih saznalo" ne mogu upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku. Ni u slučajevima navedenim u članku 31. nema mjesta za primjenu članka 36, za odbacivanje kaznene prijave odnosno odustanak od kaznenog progona - obrazloženje je amandmana na članak 37. Narednim se (na članak 49.) ukazuje kako nije prihvatljivo da se za teret dokaza, odnosno za troškove dokaznog postupka vještačenjem propisuje obveza predujma samo ako se vještačenjem odredi na zahtjev protivnika.

Zakonom izbalansiran kad je riječ o temeljnom odnosu ovlasti USKOK-a i organiziranog kriminaliteta te stupnja zaštite ljudskih prava koja bi tim ovlastima mogla biti dovedena u pitanje.

Odbor za pravosuđe podržao je Konačni prijedlog nakon rasprave u kojoj je ocijenjeno da je "projekt" nužan i izbalansiran kad je riječ o temeljnom odnosu ovlasti USKOK-a i organiziranog kriminaliteta te stupnja zaštite ljudskih prava koja bi tim ovlastima mogla biti dovedena u pitanje. Predloženim je, rečeno je, izbjegnuta pretjerana restriktivnost, a rješavanju problema zbog kojih se Ured osniva neće pridonijeti samo shema njegove organiziranosti već način rada, edukacija, sposobnost, moralne i profesionalne kvalitete ljudi koji će tamo raditi.

Uz zahtjev za nekim razjašnjenjima, predlagatelju su upućeni sljedeći zahtjevi, primjedbe i ocjene: izmijeniti redoslijed u nabranjanju sastavnica Ureda (po kriteriju važnosti i definiciji nadležnosti Ureda); prikladnije bi bilo (člankom 26.) odrediti da o delegaciji sudske nadležnosti odlučuje Vrhovni sud, a ne predsjednik Suda, s obzirom na to da tu odluku donosi Vijeće; više od polovice kaznenih djela županijskih sudova bilo bi zauzeto predmetima iz članka 21. predloženog

zakona; dispozitivni oblik obveze za naknadu štete oštećeniku od počinitelja kaznenog djela kao krunskog svjedoka mora se zamijeniti imperativnim i nije oportuno da se oštećenik upućuje u građansku parnicu radi naknade štete već bi država u ovakvim specifičnim situacijama trebala preuzeti obvezu nadoknađivanja štete; za dokazivanje u kaznenom postupku u predmetima navedenim člankom 34. nisu podobni niti dokazi koji proizlaze iz zapisnika i službenih zabilješki, a ne samo zapisnik i službene zabilješke; uvjete i razloge nastavaka kaznenog progona dopuniti popisom kaznenih djela iz članka 31.

U Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina rečeno je da osim načelu zakonitosti, koje mora biti dosljedno provedeno, osobito mora biti udovoljeno pretpostavkama i potrebi poštovanja ljudskih prava u tijeku postupka.

S obzirom na temeljno načelo - presumpcije nevinosti - prema kojem nitko nije kriv dok mu se to pravomoćno ne dokaže, u raspravi je postavljeno pitanje odnosa prema osobi osumnjičenika i njenom dostojanstvu u tijeku postupka (osobito, pokaže li se u sudskom postupku da je osumnjičenik bio nedužan). Tu je i pitanje odnosa prema imovini te osobe kroz razdoblje do pravomoćne odluke, odnosno njezina oslobođanja od krivnje dokaže li se nedužnost.

Upozoreno je i na institut trajanja roka zadržavanja osumnjičenika, koji bi - rečeno je - trebao biti izjednačen s rokom iz kaznenog zakonodavstva (u protivnom, dovodi se u pitanje odnos prema počinitelju djela protiv života i zdravlja ljudi - kao temeljnih vrijednosti).

Izražena je, nadalje, bojazan da bi prosudbe službenih osoba, napose ravnatelja, mogle izmaći kontroli ili dovesti u pitanje objektivnost postupanja njemu nadređenih osoba i ministra.

Uz upozorenje o otvaranju (daljnjih) mogućnosti za prisluškivanje, ocijenjeno je da se predloženim dovodi u pitanje dostojanstvo čovjeka.

Prema mišljenju nekih članova Odbora, postoji dilema u pogledu definiranošću i načina na koji će se utvrđivati stupanj opasnosti kaznenog djela.

Daljnje je upozorenje Odbora kako ne bi trebalo unaprijed davati ingerencije određenim centrima jer bi to moglo dovesti do pogrešnog tumačenja pa čak i mogućnosti stvaranja antagonizama regionalnog karaktera. S tim u svezi Odbor je predložio da se zakonom ta pitanja urede na način da stvarno i mjesno budu nadležni županijski sudovi, kao i da se istražni odjeli osnivaju, po potrebi, u istražnim centrima županijskih sudova (po potrebi osnovati odsjeke za postupanje). Ove su ocjene potkrijepljene s tri amandmana.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost podržao je Konačni prijedlog bez primjedbi, ocijenivši da je podržan već dio njegovih primjedbi iz rasprave u prvom čitanju, posebno u odnosu na poštovanje ljudskih prava u tijeku provođenja postupka procesuiranja osumnjičenih za korupciju i kriminalitet.

AMANDMANI VLADE I ZASTUPNIKA

Vlada RH podnijela je amandman na članak 51. da bi se jasno i nedvojbeno propisalo kako po otvaranju stečajnog postupka na iznosu prihoda ili koristi ostvarene kaznenim djelom nastupa pravo razlučnog namirenja.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Vladimir Šeks** podnio je pet amandmana. Nije u skladu s ustavnom pozicijom Državnog odvjetništva imenovanje ravnatelja Ureda vezivati uz pozitivno mišljenje ministra - obrazloženje je prvog (na stavak 2. članka 3.), a drugim se (na stavak 1. članka 41. upozorava da je ispravan termin *technicus* iz ZKP-a - "Osnovi sumnje", a ne neodređivi pojam "vjerojatnost". Amandman na stavak 1. članka 46. podnesen je jer ovaj Klub zastupnika neprimjerenim smatra postupak osiguranja prisilnog oduzimanja imovine prije započinjanja kaznenog postupka, uz napomenu da se ista svrha "sekvestar" imovine može postići istovremenim pokretanjem kaznenog postupka i postupka osiguranja prisilnog oduzimanja. Obrazloženo je petog amandmana (na članak 50.) istovjetno je obrazloženju drugog amandmana.

RASPRAVA

"Sekvestar" imovine - samo u kaznenom postupku

Po riječima **Vladimira Šeksa**, prvog govornika nakon uvodničara ministra Stjepana Ivaniševića (tada još na dužnosti), Klub zastupnika HDZ-a pozdravlja donošenje zakona uz pomoć kojeg će se Hrvatska djelotvornije boriti protiv organiziranog kriminaliteta i korupcije. To su, uz drogu i međunarodni terorizam, najveća zla modernog svijeta koja je teško dokazati i zbog toga zahtijevaju specijalizirane oblike preventivnog i represivnog ustrojstva i organiziranja državnog aparata. U tu svrhu Hrvatska je, kaže, potpisala i prihvatila i kazneno-pravnu Konvenciju Vijeća Europe o korupciji.

Neprijemeren postupak osiguranja prisilnog oduzimanja imovine prije započinjanja kaznenog postupka. Ista svrha - "sekvestar" imovine može se postići istovremenim pokretanjem kaznenog postupka i postupka osiguranja prisilnog oduzimanja.

Po ocjeni zastupnika HDZ-a Konačni prijedlog zakona je znatno poboljšan u odnosu na prvobitnu verziju, ali u njegovu tekstu još uvijek ima dosta nedosljednosti i dvojbi koje valja otkloniti. Primjerice, smatraju da nije u skladu s ustavnom pozicijom Državnog odvjetništva da se imenovanje ravnatelja Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta vezuje uz pozitivno mišljenje ministra pravosuđa. Nadalje, nije pravno, regulirano koja je pravna narav i posljedica ovlasti Ureda da poziva građane i uzima njihove izjave, nije jasno jesu li se oni dužni odazvati tom pozivu ili ne, te može li ih se prisilno privoditi. Ključne primjedbe njegovi stranački kolege imaju na odjeljak zakona

kojim se regulira postupak po kojem Ured i sudovi osiguravaju prisilno oduzimanje sredstava, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelom. Smatraju, naime, da se taj postupak ne može provesti prije započinjanja kaznenog postupka (to ne bi bilo u skladu ni sa člankom 50. Ustava koji kaže da se vlasništvo može ograničiti uz naknadu tržišne cijene). Zbog toga se zalažu za to da se te mjere osiguranja odnosno "sekvestar" imovine provode samo u kaznenom postupku ili istovremeno s pokretanjem tog postupka. Uostalom, u članku 51. predviđeno je da Zahtjev Ureda za "sekvestar" imovine mora sadržavati činjenični opis kaznenog djela te prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelom organiziranog kriminaliteta, itd. To znači da bi u vrijeme podnošenja zahtjeva Ured već trebao raspolagati dokazima koji bi upućivali na osnovanu sumnju da je neka osoba, ili više njih, počinila spomenuto kažnjivo djelo, što je dostatno za otvaranje istrage.

Po mišljenju zastupnika HDZ-a teret dokaza da se radi o imovini koja je protupravno pribavljena ili ostvarena izvršenjem kaznenih djela korupcije i organiziranog kriminala trebao bi biti na Uredu, a ne da građani još prije otvaranja kaznenog postupka protiv njih moraju dokazivati zakonitost svojih izvora sredstava, prihoda ili imovine. Naime, prema odredbi članka 28. Ustava svatko se smatra nevinim dok to nije utvrđeno pravomoćnom sudskom presudom, napominje zastupnik. Na kraju je najavio da njegovi stranački kolege neće podržati predloženi zakon, ako predlagatelj ne uvaži njihove primjedbe na odjeljak IV., odnosno ne osigura da se mjere prisilnog oduzimanja sredstava i imovine provode samo istovremeno s otvaranjem kaznenog postupka.

Nema bojazni da bi Ured zloupotrijebio svoje ovlasti

Klub zastupnika SDP-a podupire donošenje ovog zakona kao opće platforme u borbi protiv najpogubnijih oblika kaznenih djela, izjavila je njihova glasnogovornica **Ingrid Antičević-Marinović**. Po mišljenju zastupnice predloženim rješenjima se ne mijenjaju temeljna načela našeg kazneno-pravnog sustava već se državi, koja je najpozvanija da štiti sigurnost, slobodu i imovinu građana, želi dati jedan dostojan i efikasan mehanizam za sprječavanje korupcije i organiziranog kriminala. Uostalom, Hrvatska je i međunarodnim konvencijama preuzela obvezu da ustroji specijalizirano tijelo za borbu protiv tih oblika kriminaliteta, a dužna je ustanoviti i funkcionalne postupovne odredbe koje se razlikuju od općeg kaznenog prava. Po njenoj ocjeni dobro su razrađene upravo one odredbe koje se odnose na funkcionalno povezivanje USKOK-a s kriminalističkom policijom te mjere osiguranja sumnjivo stečenih sredstava za koje postoji vjerojatnost da će kasnije biti oduzeta u kaznenom postupku. Postupovne odredbe koje se odnose na samu prisilu primjenjivat će se na temelju obrazloženih odluka suda što omogućuje razvidnu kontrolu njihove zakonitosti. Nema sumnje, kaže zastupnica, da ovakva vrsta propisa doista zadire u temeljna prava i slobode čovjeka, ali zar ih ne ograničava svaki zakon? Naime, bit zakonodavne regulative je da ljudi jednostavno postaju robovi zakona, da bi bili slobodni. Prema tome, nema nikakve bojazni od ugrožavanja njihovih prava ako su ona na transparentan način normirana.

Kada bi se uklonila glava IV., na koju opozicija ima najviše primjedbi, od ovog zakona ne bi ostalo ništa, konstatira zastupnica. Naime, upravo u toj glavi sadržana je bit ovog propisa, ima li se na umu da je protupravno stečena imovina hranjiva podloga organiziranog kriminaliteta. Smatra, međutim, kako nema bojazni da bi Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta zloupotrijebio svoje ovlasti, jer će se o primjeni mjera koje zadiru u ustavna prava na nepovredivost osobnog i obiteljskog života i dr. odlučivati hijerarhijski unutar same policije i Ureda, Državnog odvjetništva, ali isto tako i pred istražnim sucem.

Replicirajući joj, **Vladimir Šeks** je izrazio neslaganje s njenom tezom da bismo trebali postati robovi zakona radi slobode. Napomenu je, uz to, da se nije založio za brisanje odredbi sadržanih u glavi IV. predloženog zakona, nego za istovremeno pokretanje kaznenog i postupka osiguranja prisilnog oduzimanja imovine.

Zakon vrvi nedorečenostima

Tonči Tadić, glasnogovornik Kluba zastupnika HSP-a/HKDU-a konstatirao je da se ovim zakonom želi uspostaviti pravni okvir borbe protiv organiziranog kriminala te ustrojiti posebno tijelo u tu svrhu, popularno zvano USKOK. Izrazivši zadovoljstvo što je predlagatelj uvažio dio primjedbi njihova Kluba iznesenih u prvom čitanju Zakona, upozorio je na neke dvojbene odredbe koje su još ostale u zakonskom tekstu. U prvom redu trebalo bi precizirati je li USKOK u sastavu Državnog odvjetništva ili djeluje paralelno sa sustavom Državnog odvjetništva, jer to nije razvidno iz zakonskih odredbi. Nadalje, glavni kadrovi Ureda su državni odvjetnik i ministar pravosuđa, kao pojedinci, a ne neko tijelo koje bi, po njihovu sudu, na bolji način moglo odlučivati o sastavu i djelovanju USKOK-a.

Predloženim rješenjima se ne mijenjaju temeljna načela našeg kazneno-pravnog sustava već se državi, koja je najpozvanija da štiti sigurnost, slobodu i imovinu građana, želi dati jedan dostojan i efikasan mehanizam za sprječavanje korupcije i organiziranog kriminala.

Njihova je daljnja zamjerka da se ovim zakonom uvodi čitav niz novih pravnih instituta koje Zakon o kaznenom postupku, kao *lex generalis* ne poznaje ili su čak u suprotnosti s njegovim odredbama. U tom kontekstu Tadić je upozorio i na neobičajeno delegiranje stvarne i mjesne nadležnosti samo na 4 županijska suda - u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu (čl. 24.) da bi samo dvije odredbe dalje (čl. 26.) bila predviđena mogućnost da se suđenje može održati i pred drugim stvarno mjesno nadležnim sudom ako je očito da će se tako lakše provesti postupak ili ako postoje drugi važni razlozi (ovo posljednje nije precizirano).

Zastupnici HSP-a i HKDU-a, među ostalim, smatraju da bi trebalo bolje definirati pojam krunskog svjedoka u čl. 34. te razraditi zaštitu tih svjedoka i bliskih im osoba u čl. 38. Napominju, nadalje, da se na više mjesta u zakonu spominju posebni propisi a da nije rečeno na koje se propise misli, te kada će biti doneseni i tko će ih donijeti. Jednom riječju, ovaj zakon vrvi nedorečenostima, pa ga treba doraditi. Predlažu, stoga, da ga se uputi u treće čitanje te da se u međuvremenu o predloženim rješenjima konzultiraju oni na čije se djelovanje u prvom redu odnosi (Državno odvjetništvo, MUP). Osim toga, predlagatelj bi trebao zatražiti i mišljenje kompetentnih ustanova (npr. instituta za kazneno pravo pri pravnim fakultetima) jer je u predloženom obliku ovaj propis doista neprovediv, narušava postojeći Zakon o kaznenom postupku te izrgava ruglu prvotnu ideju radi koje se ide na njegovo donošenje.

Nužno usklađivanje s izmjenama Zakona o kaznenom postupku

Po riječima **Vesne Škare-Ožbolt** i **Klub zastupnika DC-a** je pobornik prijedloga da se ovaj Zakon prosljedi u treće čitanje, kako bi ga se u međuvremenu uskladilo s izmjenama Zakona o kaznenom postupku i ostalim važnim odredbama koje će, vezano uz tu problematiku, biti dio dugo najavljivanog zakonskog definiranja sustava nacionalne sigurnosti. Nema sumnje, kaže, da valja pronaći učinkovit

Bolje definirati pojam krunskog svjedoka u čl. 34. te razraditi zaštitu tih svjedoka i bliskih im osoba u čl. 38.

model izravnog sprječavanja korupcije i organiziranog kriminala, napose onoga vezanog uz drogu koji generira i druge oblike kriminala (pranje novca, prostituciju, šverc ljudima itd.). Pritom treba voditi računa o tome da taj model ne smije imati isti ili sličan učinak kakav imaju korupcija i organizirani kriminal. Jasno je da se problem ne može riješiti samo donošenjem zakona i osnivanjem USKOK-a. Naime, sličnih ureda u posljednje vrijeme u našoj državnoj upravi ima sve više i više a rezultati njihova rada su prilično dvojbni, kaže zastupnica, aludirajući pritom na Ured za sprječavanje pranja novca, Financijsku policiju i sl. Većinu pitanja koja su dio sustava zaštite nacionalne sigurnosti valja rješavati zakonima, a za suzbijanje organiziranog kriminala i korupcije treba stvoriti široku društvenu frontu, zaključila je.

Paralelni instituti mogli bi rezultirati sukobom nadležnosti

I njeni stranački kolege upozoravaju da je prema formulaciji članka 2. USKOK, zapravo, paralelno tijelo Državnom odvjetništvu što bi moglo rezultirati sukobom nadležnosti te mogućom blokadom funkcioniranja zakonodavne i izvršne vlasti. Daljnja je njihova zamjerka da se u članku 3. ne navodi tko obavlja sigurnosnu provjeru kandidata za ravnatelja tog Ureda i po kojim kriterijima. Ne slažu se ni s predloženim rješenjem koje

omogućava ravnatelju da na rad u Ured dovede veći broj državnih odvjetnika, jer se na taj način stvara jedan paralelni sustav čime slabi položaj postojećih državnih odvjetništava. Drže, nadalje, da će ustrojavanje Odjela za istraživanje i dokumentaciju ("naziv podsjeća na slične odjele u obavještajnim službama") dodatno usložniti postojeće stanje, budući da ne postoji koordinirana suradnja na planu prikupljanja i razmjeni informacija i operativnih saznanja.

Problem se ne može riješiti samo donošenjem zakona i osnivanjem USKOK-a. Naime, sličnih ureda u posljednje vrijeme u našoj državnoj upravi ima sve više i više, a rezultati njihova rada su prilično dvojbni.

Po mišljenju zastupnika DC-a ni člankom 17. Konačnog prijedloga zakona nisu na odgovarajući način riješeni odnosi između policijskih djelatnika i USKOK-a. Naime, nije jasno tko rukovodi i koordinira rad policijskih djelatnika te u kojoj mjeri su oni samostalni a u kojoj ovisni o USKOK-ovim nalogima za djelovanje. Budući da se vjerojatnost može široko tumačiti, taj pojam u čl. 41. trebalo bi zamijeniti pojmom osnovana ili utemeljena sumnja, kaže zastupnica. Riječ je o odredbi koja predviđa da ravnatelj, temeljem vjerojatnosti da neka osoba priprema kaznena djela predviđena ovim zakonom, može poduzeti određene radnje i mjere kojima se suspendiraju ustavna i građanska prava.

Spomenula je i upozorenje DC-a da se u članku 48. područje djelovanja Ureda preklapa s radom Ureda za sprječavanje pranja novca te da nije logično da se za djelatnike USKOK-a predlaže beneficirani radni staž od 16 mjeseci, dok se, primjerice, za rukovođe djelatnike policije na poslovima suzbijanja organiziranog kriminala računa u trajanju od 14 mjeseci.

Nedostaci se mogu otklanjati i u hodu

Darko Šantić je napomenuo da u Klubu zastupnika HNS-a i LS-a nemaju nikakve dvojbe oko davanja podrške ovom Zakonu. Ne žele, međutim, ulaziti u ocjenu ili kritiku pojedinih rješenja jer smatraju da postoje valjani razlozi da se ovaj propis što hitnije donese i zaživi, a eventualni nedostaci mogu se otklanjati tijekom njegove primjene. Riječ je, naime, o zakonu koji iza sebe nema pravnu tradiciju i praksu u našem kaznenom zakonodavstvu. Osim toga, on će se ionako neminovno mijenjati i dopunjavati u skladu s potrebama koje proizlaze iz svakodnevnih kriminalne prakse. Naime, ne treba smetnuti s uma da se oblici djelovanja pripadnika zločinačkih organizacija i grupa permanentno mijenjaju, a sredstva izvršenja tih kaznenih djela su iz dana u dan sve savršenija. Po riječima zastupnika organizirani kriminal je danas tehnološki visoko razvijen, transgraničan i komunikacijski internacionaliziran, s tendencijom globalnog djelovanja. Ovo posljednje je u punoj mjeri došlo do izražaja i u nedavnim terorističkim napadima na pomno odabrane ciljeve u New Yorku i Washingtonu.

U nastavku je podsjetio na činjenicu da je na izradi ovog Zakona radila multidisciplinarna ekspertna radna skupina koju je koordinirao zamjenik Glavnog državnog odvjetnika RH. U tom su poslu sudjelovali i

Postoje valjani razlozi da se ovaj propis što hitnije donese i zaživi, a eventualni nedostaci mogu se otklanjati tijekom njegove primjene.

predstavnicima Ministarstva pravosuđa, Državnog odvjetništva, MUP-a, Ureda za sprječavanje pranja novca, Ministarstva financija te ugledni profesori kaznenog prava. Hitno donošenje ovog propisa nalažu i brojni međunarodni akti koje je Hrvatska potpisala i ratificirala. Na prvom mjestu spomenuo je Kaznenopravnu konvenciju o korupciji Vijeća Europe, te Konvenciju UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, s dva prateća protokola. Postoje i zaključci Konferencije Vijeća Europe u svezi sa specijaliziranim službama u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminaliteta te Program aktivnosti protiv korupcije što ga je 1996. godine usvojio Odbor ministara Vijeća Europe, a parafiran je i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju koji nas gotovo izravno obvezuje na donošenje ovog Zakona.

Nisu dovoljne sankcije, treba jačati preventivu

Luka Troonić, glasnogovornik Kluba zastupnika HSS-a, rekao je da su njegovi stranački kolege već prilikom prvog čitanja dali punu podršku ovom zakonskom projektu, ali da su tada imali ozbiljne primjedbe na veoma široke ovlasti koje je predlagatelj dao Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Konačni prijedlog zakona je za njih prihvatljiv jer je u njemu pronađena prava mjera između ovlasti Ureda i potrebe zaštite standarda ljudskih prava u Hrvatskoj. Po mišljenju zastupnika HSS-a ovlasti ureda nisu toliko bitne jer, ne budu li se glavni akteri u

Konačni prijedlog zakona je prihvatljiv jer je u njemu pronađena prava mjera između ovlasti Ureda i potrebe zaštite standarda ljudskih prava u Hrvatskoj.

toj instituciji, pa i cijelom pravosuđu, doista angažirali, neće biti ostvarena svrha ovog zakona. Dakako, ne treba imati iluzije da će se njime preko noći riješiti golemi problemi o kojima je riječ. U borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala nisu dovoljne samo sankcije, već treba educirati građane da se ozbiljno angažiraju na preventivi, kako bi se to zlo iskorijenilo. Jer, budemo li i dalje mirno gledali kako caruju kriminal i korupcija Hrvatska se neće moći normalno razvijati, ni gospodarski, ni kulturno niti integracijski, upozorava zastupnik. Upravo to nas obvezuje da stvorimo uvjete da Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta može zaživjeti u praksi, zaključio je na kraju.

Moguće zlorabe

Komentirajući prijedlog iz članka 41. (i mjere simuliranih poslovnih usluga ili sklapanja simuliranih pravnih poslova), **Vladimir Šeks (HDZ)** je ustvrdio da je određivanje sadržaja pojma vjerojatnosti jako dubiozno. Koji je faktički sadržaj tog pojma za jednog ravnatelja ili istražnog suca, upitao je, ustvrdivši kako su tu moguće zlorabe (obračun s nepoćudnim ljudima iz osobnih ili političkih razloga). Jer, ne ovisi to samo o zloj namjeri ravnatelja ili suca, njihovoj volji ili spoznaji, već i o njihovoj prosudbi "vjerojatnosti". Taj bi se članak stoga trebao temeljiti na standardu "osnova sumnje", za koji se kvantitativno i kvalitativno (u skladu sa Zakonom i s praksom) zna što znači.

Najveći dio primjedbi i kritika u javnoj, stručnoj i saborskoj raspravi na Prijedlog zakona u pripremi Konačnog prijedloga odbačen je ili zanemaren - bio je komentar **Ljerk Mitas-Hodak (HDZ)**. Tu je tvrdnju potkrijepila ocjenom da zahtjevano ublažavanje odstupanja od općih odredbi kaznenog zakonodavstva Konačnim prijedlogom, kako se to željelo prikazati, nije obavljeno niti je on više izbalansiran u odnosu na zaštitu ljudskih prava. Izmjene su najvećim dijelom nomotehničke naravi.

Značajnija je promjena osnivanje posebnog državnog odvjetništva, priznala je zastupnica, upitavši, međutim, zašto se onda naziva Uredom, a ne Državnim odvjetništvom. Razborito je, rekla je nadalje, uvažena primjedba HDZ-a da odvjetnici nisu dužni prijavljivati svoje klijente.

Samo prividno je značajna promjena u odnosu na prvo čitanje u člancima 41. i 42. (riječ je zapravo o preformulaciji).

Zastupnica je, nadalje, ustvrdila da je pojam "osnovane sumnje" bolji od "vjerojatnosti", rekla kako si je skupina tzv. stručnjaka dala mnogo truda da bi opravdali odstupanja od općih pravila kaznenog prava i zaštite ljudskih prava; upozorila da se predloženim stvaru prostor za zlorabu ovlasti Ureda prema običnim, a nepoćudnim građanima (nedostatak kontrolnih mehanizama rada Ureda, koji ima velika ovlaštenja da zadire u ljudska prava); ukazala na veliku povezanost Ureda s političkim strukturama izvršne vlasti (kroz kadrovske ekipiranje); pridružila se procjenama onih koji smatraju da se zlo korupcije i organiziranog kriminala neće riješiti donošenjem kakvog zakona ili osnivanjem Ureda, već trajnim poboljšanjem efikasnosti svih pravosudnih tijela te promjenom kaznenog zakonodavstva (postupak i materijalne odredbe).

U treće čitanje?

Ivan Jarnjak (HDZ) neugodno je iznenađen što i uz Konačni prijedlog nije ponuden i program borbe protiv mita i korupcije te organiziranog kriminala, na koji je u prvom čitanju upućen niz konstruktivnih primjedbi pa je predložio da zakona ide u treće čitanje. Iz zakona nije vidljivo tko će (nacionalni, provedbeni) program predložiti, a baš iz njega bi trebalo vidjeti koliko će zakon biti preventivnog karaktera. Jer, bude li samo represivan ne može biti učinkovit, kao nijedan drugi zakon.

Ivan Jarnjak smatra da podaci o imovini koju posjeduje ili s kojom raspolaže Ravnatelj Ureda ne bi trebali biti službena tajna, a i da se ministar pravosuđa ne bi trebao izjašnjavati o kandidatu za ravnatelja ako ga imenuje Glavni

državni odvjetnik. Zastupnik je, uz to: predložio da se briše formulacija prema kojoj Odjel za istraživanje i dokumentaciju obavlja i "druge poslove prema godišnjem rasporedu poslova u Uredu" (općenitost formulacije omogućuje da se pod to stavi sve i svašta); zatražio promjenu naziva Ureda - u Ured za suzbijanje, mita, korupcije i organiziranog kriminala ("od mita počinje sve"); upozorivši na nejasan izričaj u stavku 1. članka 19, predložio da službenici pravosudne policije svoja prava ostvaruju u Ministarstvu pravosuđa pa prema tome u Uredu obavljaju dužnost (a ne raspoređuju se).

Zastupnik Jarnjak još se založio da rok za zadržavanje osumnjičenika bude 24 sata - kao i u policiji (i za najteža kaznena djela, ubojstva, teška razbojstva i teške tjelesne ozljede) ili da se to izjednači (u oba slučaja - 48 sati).

Ivan Penić (HDZ) poslao bi zakonski prijedlog u treće čitanje, da bi se još neka rješenja precizirala. Na obrazloženje predlagatelja - povodom izražene bojazni kako nije pronađen pravi omjer između zaštite ljudskih sloboda i prava kao temeljnog opredjeljenja demokratskog društva te borbe protiv kriminalnih pojava - da se ta kontrola provodi i kroz Hrvatski sabor i njegove odbore, zastupnik je uzvratio kako oni nisu organizirani (operativni) za takvu kontrolu (analitika nije kontrola).

Ivan Penić je zatim upozorio da predloženim nije predviđen način (kvalitetni) suradnje policije i Ureda, a premlao su dva detaširana policijska službenika. Uz to, pojam "redarstvene vlasti" koji se navodi u članku 42. preširok je (valjalo bi ga suziti na Kriminalističku policiju) pa se nameće pitanje - obavlja li to u praksi služba za zaštitu ustavnog poretka ili Kriminalistička policija. Zastupnik je još zatražio da se pojasni stavak 7. članka 42.

Marin Jurjević (SDP) zadovoljan je predloženim, a to bi, kako reče, trebali biti i zastupnici odnosno profesionalni političari, među ostalim i zato što ih javnost nerijetko, kao zanimanje, identificira s negativnim pojavama. Po njegovoj ocjeni, predloženi zakonski tekst izbalansirano tako da zaslužuje podršku. Budući da je konsenzus postignut u ocjeni temeljnih stvari bilo bi dobro zakon donijeti što prije, a ne ići u treće čitanje.

Na primjedbe i prijedloge osvrnuo se ministar pravosuđa, prof. dr. **Stjepan Ivanišević**. Ne prihvaćajući, rekao je, pausalne ocjene. Projekt nije radila grupa "tzv. stručnjaka", nedopustivo je i nije na razini digniteta Doma reći takvo što za ljude čija su imena bila navedena u obrazloženju Prijedloga zakona, za ugledne sveučilišne profesore.

Kod pripreme prijedloga uzete su, napomenuo je ministar, i primjedbe Opće sjednice Vrhovnog suda Hrvatske.

Apelirajući na zastupnike da se ne odgodi donošenje zakona, ministar je rekao da daljnje odgađanje znači da su zastupnici samo verbalno radikalni kad je riječ o borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije.

Glasovanje

Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije, organiziranog i kriminaliteta izglasan je sa 77 glasova "za", jednim "protiv" i 18 "suzdržanih". Uvažena je većina amandmana. Glasovanjem je odbijen amandman Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina na članak 16. Predstavnik predlagatelja objasnio je da se ostaje kod rješenja iz Konačnog prijedloga zato što bi prema prijedlogu Odbora po logici

stvarne nadležnosti bili nadležni svi županijski sudovi, a od njih ukupno oko 20 tri četvrtine zasigurno nisu osposobljeni za obavljanje tako složenih kaznenih poslova kakvi su predviđeni ovim zakonom. Da promijeni mišljenje nije pomogla ni dodatna argumentacija Romana Meštrovića, odnosno ocjena da bi bilo bolje omogućiti Ministarstvu pravosuđa da uredbama odredi sudove, s obzirom na korupciju u mnogim gradovima (na primjer u Zadru i sl.) pa bi bilo dobro omogućiti nadležnim organima da djeluju slobodnije. S istim obrazloženjem odbijen je (glasovanjem) još jedan amandman istog Odbora, pri čemu opet nije pomoglo dodatno obrazloženje istog zastupnika, koji je ukazao na moguće izazivanje, takvim rješenjem, antagonizma i autonomasta budu li ovakvu tendenciju (podjela prema mikroregionalnim centrima) slijedili i drugi zakoni. Sljedeći amandman istog radnog tijela i sadržaja zastupnik Meštrović je povukao. Amandman Odbora za zakonodavstvo na članak 26. povučen je nakon što je predstavnik predlagatelja objasnio da se ne može prihvatiti zato što se operativna odluka sudske uprave takvim rješenjima daje čitavom Vrhovnom sudu.

Klub zastupnika HDZ-a odlučio je, nakon što nisu uvaženi neki njihovi, kako su rekli, bitni amandmani, suzdržati se kod glasovanja o Konačnom prijedlogu. Nakon što je u ime predlagatelja prihvatio prva dva amandmana Kluba zastupnika HDZ-a, ministar Ivanišević podsjetio je, obrazlažući razloge odbijanja trećeg, da je Hrvatska obvezna i prema Konvenciji o drogama i Konvenciji o pranju novca, da posebno tijelo može intervenirati u imovinu stečenu korupcijom i kriminalitetom. USKOK je, naglasio je, nadležan i za međunarodni terorizam, a taj dio, napomenuo je, posebno traži da se i prije započinjanja kaznenog postupka može provesti sekvestracija. Ministar je zatim ustvrdio kako su "mnoge zube USKOKU izbili" i da će - izbjgu li i ovaj - od Vladimira Šeksa zatražiti da se USKOKU "napravi dentijera". Da nije zubar te da ne može praviti dentijere, bio je odgovor Vladimira Šeksa, koji je još dometnuo kako nije odgovoran što su USKOK-u "povadeni zubi i što se od zmiye otrovnice pretvorio u bjeloušku". Zastupnik je zatim zatražio da mu se pojasni po kojoj to konvenciji ili zakonskim odredbama se može stavljati sekvetar na imovinu prije započinjanja kaznenog postupka te zašto, ako Ured raspolaže osnovama sumnje da su počinjena kaznena djela, ne može istovremeno postaviti zahtjev za provođenje kaznenog postupka i sekvetar. Amandman na članak 52. odbijen je glasovanjem nakon kraćeg dijaloga ministra i zastupnika. Ministar Ivanišević je pojasnio da nije riječ o kaznenom već o ovršnom postupku te da, prema tome ne stoji argumentacija da predloženo nije u skladu s presumpcijom nevinosti. Zastupnik Šeks uzvratio je, među ostalim, upitom - zar nije logično da teret dokaza leži na Uredu, zar ne treba on dokazati i jako utemeljiti svoju tvrdnju da imovina potječe od vrste kaznenih djela za koje nekog optužuje, a ne da na građaninu leži teret dokaza - da dokazuje jednu negativnu pretpostavku - da tvrdi da imovinu nije pribavio kažnjivim djelom. Dokazivanje negativnih činjenica je nemoguće - zaključio je zastupnik HDZ-a, na što je ministar Ivanišević uzvratio da samo treba dokazati da je imovina stečena legalno, i ništa više.

J.R.; M.Ko.

PRIJEDLOG ODLUKE O PRIJEDLOGU ZA DAVANJE VJERODOSTOJNOG TUMAČENJA
ČLANKA 4. ZAKONA O PRIVATIZACIJI HRVATSKIH TELEKOMUNIKACIJA D.D.

Hrvatski sabor je većinom glasova odlučio da nije potrebno vjerodostojno tumačenje članka 4. Zakona o privatizaciji HT-a. Nedoumica se odnosila na to može li sadašnji strateški ulagatelj biti kupac slijedećeg paketa dionica Hrvatskih telekomunikacija. Predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

Vlada Republike Hrvatske podnijela je Prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 4. Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d. glede njegove primjene u svezi s prodajom dionica postojećem strateškom ulagatelju, odnosno u svezi s odredbom članka 2. stavka 1. točaka 3. i 5. istog Zakona.

Vlada je, naime, mišljenja i pravnog shvaćanja kako se članak 4. Zakona o privatizaciji HT-a ne primjenjuje u slučaju prodaje dionica postojećem strateškom ulagatelju koji već ima dionice HT-a, a stekao ih je u skladu s odredbom članka 2. stavka 1. točke 3.

Odbori za zakonodavstvo te za gospodarstvo, razvoj i obnovu predložili su da Hrvatski sabor ne daje vjerodostojno tumačenje članka 4. Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d.

Polazeći od članka 49. Ustava RH koji glasi: "Prava stečena ulaganjem kapitala ne mogu se umanjiti zakonom niti drugim pravnim aktom", Odbor za zakonodavstvo smatra kako preostale dionice Hrvatskih telekomunikacija d.d. prema točki 5. stavku 1. članka 2. predmetnog Zakona valja prodati postojećem strateškom ulagatelju, što

znači da se postupak utvrđen člankom 4. ne odnosi na postupak prodaje tih preostalih dionica Hrvatskih telekomunikacija. Drugačije tumačenje bilo bi suprotno pravnoj sigurnosti, protivno ciljevima zakonodavca i u suprotnosti s odredbama Zakona i interesima Republike Hrvatske.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu ocjenjuje da nema dvojbi pri tumačenju i primjeni članka 4. Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d. te da stoga nije niti potrebno pokrenuti postupak za davanje vjerodostojnog tumačenja navedene odredbe. 1999. godine temeljem članka 4. izabran je strateški ulagatelj za kupnju dijela dionica HT-a. Budući da taj strateški ulagatelj i danas postoji te je izabran u skladu sa Zakonom, Vlada Republike Hrvatske sukladno članku 2. točki 5. Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija može odlučiti o načinu prodaje preostalog dijela dionica, stoji u zaključku obrazloženja Odbora.

Uvodno je predsjednica Odbora za zakonodavstvo **Ingrid Antičević-Marinović** pojasnila stav Odbora glede zahtjeva Vlade za vjerodostojno tumačenje te iznijela prijedlog Odbora da Hrvatski sabor ne bi trebao postupiti shodno tom zahtjevu.

Za raspravu se jedino u ime Kluba zastupnika HSP-a/HKDU-a javio **Tonči Tadić (HSP)**. Drži nužnim da Sabor da vjerodostojno tumačenje, te da čak provede i raspravu o načinu privatizacije HT-a, posebice o posljedicama te privatizacije. Smatra kako je takva

rasprava nužna upravo danas kada je telefon luksuz za prosječnog Hrvata, jer je većinski vlasnik u poziciji da diktira cijenu telekomunikacijskih usluga u Hrvatskoj. Mišljenja je, dalje, kako ni na koji način nije bilo nužno da isti kupac kupi ostalih 16 posto dionica HT-a, odnosno da je strateški ulagatelj moglo biti više pravnih osoba. Na upozorenje predsjednika Sabora **Zlatka Tomčića** da se ne drži točke dnevnog reda već govori o ugovoru s Deutsche Telecomom, gospodin Tadić je rekao kako se taj ugovor spominje u članku 4. zbog kojeg je Vlada dala zahtjev za vjerodostojno tumačenje. Naglasio je da bi bilo dobro na saborske klupe dobiti ugovor o prodaji prvih 35 posto dionica kako bi rasprava o ovoj točki dnevnog reda dobila na kvaliteti. Zaključio je da se tržište otvara ukidanjem monopola, a ne prodajom HT-a jednom jedinom većinskom vlasniku. Na kraju izlaganja je najavio da će Klub zastupnika HSP-a/HKDU-a uskoro biti predlagatelj zakona kojim će se limitirati cijene telekomunikacijskih usluga na razini koju ima Savezna Republika Njemačka, država iz koje dolazi većinski vlasnik HT-a.

Zastupnici su tada prešli na glasovanje te je Hrvatski sabor većinom glasova (80 "za", 11 "protiv" i 3 "suzdržana") donio odluku da ne daje vjerodostojno tumačenje odredbe članka 4. Zakona o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija d.d.

M.S.

PRIJEDLOG ZA OSNIVANJE ISTRAŽNOG POVJERENSTVA ZBOG STANJA U TRGOVAČKOM DRUŠTVU ZRAČNA LUKA ZAGREB D.O.O. I UTVRĐIVANJE ZAKONITOSTI RADA UPRAVE ZRAČNE LUKE ZAGREB D.O.O. U RAZDOBLJU OD 1995. DO 2001. GODINE

Desetina zastupnika, predlagatelji osnivanja Istražnog povjerenstva u svezi s poslovanjem Zračne luke Zagreb d.d. povukli su tu točku s dnevnog reda, sukladno prijedlogu Odbora za pomorstvo, promet i veze. Odbor je ujedno predložio da se zaduži Vlada kako bi upoznala Sabor s poduzetim koracima glede poslovanja Zračne luke Zagreb, d.d. Hrvatski sabor je taj prijedlog prihvatio većinom glasova.

Desetina zastupnika Hrvatskog sabora podnijela je prijedlog za osnivanje Istražnog povjerenstva zbog stanja u trgovačkom društvu Zračna luka Zagreb d.o.o. i utvrđivanja zakonitosti rada Uprave Zračne luke u razdoblju od 1995. do 2001. godine. Saborski Odbor za pomorstvo, promet i veze raspravio je o tom Prijedlogu kao matično radno tijelo. Članovi

Odbora su ustvrdili da je prilikom rasprave o Izvješću Državne revizije o poslovanju Zračne luke Zagreb d.o.o. donijet zaključak kojim su zadužena nadležna državna tijela da poduzmu odgovarajuće zakonske mjere u pogledu nepravilnosti i možebitnih nezakonitosti u tom poslovanju. Stoga smatraju da ne bi bilo uputno osnivanje Istražnog povjerenstva dok Hrvatski sabor ne dobije informaciju o poduzetim mjerama. Odbor je uz taj predložio i zaključak da se zaduži Vlada Republike Hrvatske kako bi do konca listopada 2001. godine dostavila informacije o poduzetim mjerama temeljem nalaza Državne revizije u svezi s poslovanjem Zračne luke Zagreb d.o.o. za razdoblje od 1995. do 2001. godine.

Predstavnik predlagatelja **Stjepan Dehin** je naglasio kako se slaže s

mišljenjem Odbora za pomorstvo, promet i veze o tome da se u ovom trenutku ne osnuje Istražno povjerenstva zbog stanja u Zračnoj luci Zagreb d.o.o., te da u potpunosti podržava prijedlog o spomenutom zaduživanju Vlade.

Predsjedatelj, **mr. Mato Arlović** konstatirao je da je time točka povučena s dnevnog reda, ali da se može glasovati o prijedlogu drugog zaključka Odbora za pomorstvo, promet i veze.

Reagirao je **Drago Krpina (HDZ)**, rekavši da ukoliko je točka povučena s dnevnog reda o njoj se više ne može glasovati.

Točka dnevnog reda je povučena, ali zaključak i dalje ostaje i o njemu se može glasovati, objasnio je **mr. Mato Arlović**, što je i učinjeno većinom glasova.

M.S.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneć, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora